

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΟΑ'	ΤΕΥΧ. Α'	ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308	1- 15 ΜΑΪΟΥ 1994	ΑΡΙΘ. 8
----------	----------	---	------------------	---------

ΠΑΣΧΑΛΙΟΣ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Αριθμ. Πρωτ. 1075

ΑΓΙΟ ΠΑΣΧΑ 1994

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Πρὸς

Τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα
τῆς καθ' Ἡμᾶς Ἀγιοπάτης Ἀρχιεπισκοπῆς

Τέκνα μου ἀγαπητὰ καὶ περιπόθητα,

Ἐνῶ ἡ ἐποχὴ τῆς Ἀνοιξέως εὐρίσκεται στὴν πλεον δημιουργικὴ ὥρα τῆς, ἐνῶ ἡ Κτίσις ἀναγεννᾶται καὶ στρώνει χλοερὰ ταπέτα παντοῦ, ποῦ εὐφραίνουν τὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀναπαύουν τὸ βλέμμα του, μιὰ παγώνια τὸν περιζώνει καὶ τὸν διαπερνᾶ ὡς τὸ κόκκαλο κι ἐνῶ ὁ ἥλιος λάμπει καὶ στέλνει τὶς εὐεργετικὰς ἀχτίδες του νὰ τὸν ζεστάνει, αὐτὸς βυθίζεται στὸ ἀπέλπιδο σκοτάδι, τὸ σκοτάδι τὸ πνευματικὸ, ὅπου δὲν ὑπάρχει ἀληθινὴ ζωὴ καὶ μέλλον, ὅπου δὲν ὑπάρχει σωτηρία. Ἐκεῖ τὸν ἔχει βυθίσει ἡ αὐταπάτη, ἡ ἄρνησις, ὁ ὀρθολογισμὸς. Κι ἔχει ἔτσι ὀδηγηθεῖ σὲ ἀδιέξοδα σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα, τὸ ἐθνικὸ, τὸ κοινωνικὸ, τὸ πολιτιστικὸ. Ὅλα μοιάζουν βαριά, μουντὰ, κραυγὲς ἀπογνώσεως ἀκούγονται ἀπὸ παντοῦ.

Διέξοδος ὅμως ὑπάρχει, καὶ λύσεις ὑπάρχουν κι ἡ εἰρήνη κι ἡ δικαιοσύνη κι ἡ εὐημερία εἶναι δυνατὸ νὰ βασιλέψουν στὴ γῆ, κι ἐδῶ κοντὰ μας καὶ πιὸ μακριά, καὶ νὰ σκορπίσουν τὰ σύννεφα. Ἀρκεῖ νὰ στρέψουμε τὸ πρόσωπό μας πρὸς τὸ αἶδιο, τὸ ἐκπαγλο φῶς τῆς Ἀναστάσεως, νὰ συνειδητοποιήσουμε τί μᾶς προσφέρει ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Ἐκκλησία Του καὶ τί μᾶς παίρνουν, μᾶς κλέβουν, μᾶς ἀφαιροῦν ὅλοι οἱ ἄλλοι.

Ἡ πίστις, ἀγαπητοὶ μου χριστιανοί, δὲν εἶναι γράμμα κενό, δὲν εἶμαστε κατ' ὄνομα Ὀρθόδοξοι, δὲν εἶναι ἡ Ὀρθοδοξία κάτι τὸ ἀόριστο, τὸ

νεφελῶδες, ἓνα κάποιο ἰδεολόγημα, ποῦ ἔρχεται νὰ ὑποκαταστήσει ξεπερασμένες κοσμοθεωρίες. Εἶναι ζωὴ, εἶναι ὀρθοπραξία, ἐνεργὸς συμμετοχὴ στὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ ἅγια μυστήριά Της.

Πῶς νοεῖται νὰ διακηρῦσσουμε ὅτι εἶμαστε Ὀρθόδοξοι καὶ νὰ ζητοῦμε γιὰ τὸν α ἢ β λόγο τὴν καύσι τῶν νεκρῶν; Ἐμεῖς πιστεύουμε στὴν Ἀνάστασις, στὴν ἄλλη ζωὴ, στὴν ταφὴ καὶ τὴν ἔγερση. Τιμοῦμε τὰ λείψανα τῶν προγόνων καὶ τῶν Ἀγίων μας. Μένουμε σταθερὰ προσηλωμένοι στὴν ἑλληνορθόδοξη παράδοσή μας. Ζοῦμε καὶ πορευόμαστε μὲ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ στρατευομένη, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἐν τῷ Οὐρανῷ θριαμβεύουσα Ἐκκλησία. Τὰ ἱερὰ λείψανα τῶν Ἀγίων, τῶν Ὁσίων, τῶν Μαρτύρων εὐωδιάζουν καὶ ἡ παρουσία τους ἀνάμεσά μας ἀποτελεῖ εὐλογία γιὰ μᾶς.

Γιὰ νὰ βρεθοῦμε κοντὰ στὸν Κύριό μας, ποῦ εἶναι τὸ φῶς τοῦ κόσμου, πρέπει νὰ τηροῦμε τὴν ἐνότητά μας μὲ τὴν Ἐκκλησία Του, νὰ μαλακώσουμε τὴν καρδιά μας, πράττοντας ἔργα εὐάρεστα στὸν Σωτῆρα μας, τὸν Ἀναστάντα Χριστό μας ποῦ ἔγινε «ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων» (Α' Κορινθ. 15,21).

Ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, τῆς Ἀναστάσεως ποῦ δὲν σημαίνει ἄλλο παρὰ τὴν ὑπέροβησι τῆς ἀμαρτίας, τοῦ πάθους καὶ τοῦ θανάτου. Ἡ ἐνότητά μας μ' αὐτὴν εἶναι καὶ ἐνότητα μὲ τὸν Χριστό, ποῦ τὴν ἴδρυσεν καὶ τὴ θεμελίωσεν μὲ τὸ τίμιον Αἶμά Του. Ἀλλοίμονο σὲ ὅποιον ἀποκοπεῖ ἀπὸ αὐτὴν. Τὸν περιμένει ἡ ἀπώλεια καὶ ὁ ἀφανισμὸς. «Λύκοι βαρεῖς», οἱ διάφοροι αἰρεσιάρχες τοῦ καιροῦ μας, καταδοκοῦν νὰ τὸν ἀρπάξουν καὶ νὰ τὸν κατασπαράξουν. Ἐκεῖ τὸν ὀδηγοῦν καὶ οἱ σειρῆνες τοῦ σύγχρονου εὐδαιμονισμοῦ, τοῦ ὑλισμοῦ καὶ τῆς σαρκολατρείας.

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ*

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἄριθμ. Πρωτ. 905
Διεκπ. 316

Ἅγιον Πάσχα 1994

Παναγιώτατε καὶ θεϊότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικῆ Πατριάρχᾳ, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν Μετριότητος, Κύριε Βαρθολομαῖε, τὴν Ὑμετέραν θειοτάτην Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδικα προσαγορεύομεν.

Νῦν ἡ τοῦ προφητάνακτος φωνὴ πεπλήρωται ἢ λέγουσα· «Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ἡμῶν καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης»· ὅτι Κύριος κραταιὸς καὶ δυνατὸς, Κύριος δυνατὸς ἐν πολέμῳ συνέτριψε πύλας χαλκᾶς καὶ μοχλοὺς αἰώνιους συνέθλασε, νεκρώσας τὸν Ἄδην τῆ ἀστραπῆ τῆς θεότητος καὶ τοὺς ἀπ' αἰῶνος δε-

* Ὅμοια Γράμματα ἐστάλησαν καὶ πρὸς τοὺς Ἀρχιεπίσκοπους τῶν λοιπῶν Ὁρθόδοξων Πατριαρχείων καὶ Ἐκκλησιῶν.

σμίους τῶν τοῦ Ἄδου ἀλύτων δεσμῶν ἐλευθερώσας, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο, ὀδοποιήσας πάσῃ σαρκὶ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν. Διὸ οὐρανὸς καὶ γῆ συναγάλλονται, ἄγγελοι καὶ ἄνθρωποι συμπανηγυρίζουσι καὶ ἡμεῖς τὸν τοῦ θανάτου θάνατον ἐορτάζοντες γηθοσύνως τὴν ἐπινίκον ἄδομεν ὠδήν:

Χριστὸς Ἀνέστη!

Ταύτης οὖν τῆς πανευφροσύνου ἐορταστικῆς εὐκαιρίας ἐπιλαμβανόμενοι, τὸν Πασχάλιον τῆ Ὑμετέρα προσφιλεστάτη Παναγιότητι ἀπονέμομεν ἀσπασμόν, εὐχόμενοι ἐκ μέσης καρδίας Αὐτῆ τε καὶ τῆ περὶ Αὐτὴν σεπτῆ τῶν Ἱεραρχῶν χορεία καὶ παντὶ τῷ Χριστοπώνυμῳ πληρώματι τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας πάσαν παρὰ τοῦ Ἀναστάσιου Σωτῆρος Χριστοῦ χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν.

Ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ αὐθις ἀδελφοποθήτως κατασπαζόμενοι τὴν Ὑμετέραν θειοτάτην Παναγιότητα ἐν Χριστῷ ἀναστάντι καὶ ἐορταίως Αὐτὴν προσαγορεύοντες διατελοῦμεν

Ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

Πρέπει νὰ σταθοῦμε μακριὰ ἀπὸ ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἀπατηλά, ποὺ κάτω ἀπὸ τὴ γυαλιστερὴ τους ἐπιφάνεια κρύβουν τὸν ὄλεθρο καὶ τὸν πνευματικὸ θάνατο.

Στῶμεν καλῶς, ἀγαπητοὶ μου χριστιανοί, ἐχομε ἐμεῖς πηγὴ ἀκένωτη νὰ δροσιοτοῦμε, πηγὴ ὕδατος ζῶντος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. Ἐχομε θησαυρὸ ἀδαπάνητο, γιὰ νὰ χορτάσει τὴν πείνα μας, τὸν Χριστὸ ὀλόκληρο. Ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος «ὡς οὖν παρελάβετε τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν Κύριον ἐν αὐτῷ περιπατήτε ἐρριζωμένοι καὶ ἐποικοδομοῦμενοι ἐν αὐτῷ καὶ βεβαιούμενοι ἐν τῇ πίστει» (Κολ. 2, 6-7).

Πεπληρωμένοι πνευματικά, μποροῦμε ν' ἀντιμετωπίσουμε νικηφόρα, ὅπως Ἐκεῖνος, τοὺς ἐχθροὺς καὶ τοὺς κινδύνους ποὺ μᾶς ἀπειλοῦν, νὰ διώξουμε κάθε πικρία, ἀδικία καὶ θλίψη. Τὸ

μῆνυμά του ἀκούγεται καὶ πάλι πρὸς ὅλους: «Ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον» (Ἰω. 16,33).

Στρατιῶτες Χριστοῦ, θὰ συγκροτήσουμε ἀήτητη φάλαγγα μὲ σημαία τὸ ἀναστάσιμο μῆνυμα τῆς ἀγάπης, τὸ παραγγελμᾶ Του «ἀγαπάτε ἀλλήλους». Ἄς τὸ σαλπίσουμε πρὸς κάθε κατεύθυνση κηρύσσοντας τὴν καταλλαγὴ ποὺ θὰ φέρει στὸν ταραγμένο κόσμο μας τὴ γαλήνη καὶ «ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ», τὴν ἡμέρα τῆς Κρίσεως, τὴ δίκαιη ἀνταπόδοση.

Χριστὸς Ἀνέστη! Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας ἀποτελεῖ τὸ πληρῶμα τῆς χαρᾶς. «Πάσχα πανσεβάσιμον ἡμῖν ἀνέτειλε, Πάσχα ἐν χαρᾷ ἀλλήλους περιπτυσόμεθα».

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Πατριαρχική Ἀπόδειξις ἐπὶ τῷ Ἀγίῳ Πάσχα

† ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΠΟΛΕΩΣ, ΝΕΑΣ
ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΧΑ-
ΡΙΝ, ΕΙΡΗΝΗΝ ΚΑΙ ΕΛΕΟΣ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝΔΟΞΩΣ
ΑΝΑΣΤΑΝΤΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ἀδελφοὶ συλλειτουργοὶ καὶ τέκνα εὐσεβῆ
καὶ φιλόθεα τῆς Ἐκκλησίας,

Ἐορτάζοντες εὐφραϊνόμεθα, χαίροντες δὲ
καὶ συγχαίροντες πᾶσιν ὑμῖν, ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ
καρδίας ἀναφωνοῦμεν ἀγαλλιῶντες:

«Χριστὸς Ἀνέστη»!

Εἰς τὸν ἀναστάσιμον τούτον χαιρετισμὸν ἀ-
ποτυπῶνται τὸ χριστιανικὸν μῆνυμα καὶ συνοψί-
ζεται ἡ ὅλη Θεολογία τῆς κατ' Ἀνατολὰς Ὀρ-
θοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας. Πρόκειται πράγματι
περὶ ὁμολογίας πίστεως καὶ συγχρόνως περὶ δο-
ξολογίας καὶ ἐπικαίρου ὑπομνήσεως ὅτι, διὰ τῆς
ἐκ νεκρῶν Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἡ ὅλη ὑ-
παρξὶς ἡμῶν μεταμορφοῦται καὶ εἰσέρχεται εἰς
νέαν ζωὴν ἀληθείας καὶ ἀθανασίας. Ἐν τῷ χαι-
ρετισμῷ τούτῳ συγκεφαλαιοῦνται τὸ εὐαγγέλιον
τῆς καινῆς βιοτῆς καὶ τῆς χριστιανικῆς ἡμῶν ἐλ-
πίδος, ἡ καλὴ ἀγγελία τῆς νίκης κατὰ τοῦ κακοῦ
καὶ τοῦ θανάτου.

«Ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον;», θὰ διακη-
ρῶξῃ, εἰς τὸν Κατηχητικὸν αὐτοῦ Λόγον, ὁ Ἱε-
ρὸς Χρυσόστομος, «ποῦ σου, Ἄδη, τὸ νίκος;
Ἀνέστη Χριστός, καὶ σὺ καταβέβλησαι. Ἀνέστη
Χριστός, καὶ πεπτῶκασι δαίμονες».

Διὰ τῆς ἐκ νεκρῶν Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου
ἐπατήθη καὶ ἐνεκρώθη ὁ θάνατος, ἐξηφανίσθη ἡ
ὀδυνηρὰ συνέπεια τῆς ἁμαρτίας, ἡ νέκρωσις τῆς
ἀνθρωπίνης ἡμῶν φύσεως. Ἡ καταθλιπτικὴ τυ-
ραννία καὶ ἡ ἀπελπισία τοῦ θανάτου ἔχουν
πλέον χάσει τὴν κυριαρχίαν καὶ τὴν ἰσχύν των.
Τὴν μεταφυσικὴν ἀγωνίαν καὶ τὴν τραγικότητα
τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ τάφου ἔχουν διαδεχθῆ ἡ ἐλ-
πίς καὶ ἡ χαρὰ τῆς αἰωνίου ζωῆς. Καὶ τοῦτο
διότι ὁ Χριστὸς «συνανέστησε παγγενῆ τὸν Ἀ-
δάμ, ἀναστὰς ἐκ τοῦ τάφου».

Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ δὲν συνιστᾷ ἀ-
πλῶς περιπτώσιν ἢ ἐπεισόδιον εἰς τὴν ἱστορίαν
τοῦ κόσμου, εἶναι ὄντως ἡ πεμπουσία τοῦ κό-
σμου, τὸ κέντρον καὶ ἡ ἀνασυγκρότησις του. Ἡ
κτίσις ἅπασα στερεοῦται διὰ τῆς ἐκ νεκρῶν Ἀ-

ναστάσεως τοῦ Κυρίου. Ὁραιοτάτα τὸ διατυπώ-
νει ὁ ὕμνογράφος: «... ἐορταζέτω γοῦν πᾶσα
κτίσις τὴν Ἐγερσιν Χριστοῦ, ἐν ἧ ἔστερέωται». Διὰ τῆς Ἀναστάσεως ἡ Ἐνυπόστατος Ζωὴ συν-
έτριψεν αὐτὴν ταύτην τὴν ὑπόστασιν τοῦ θανά-
του καὶ ἔδωκε καινὴν ζωὴν εἰς τοὺς νενεκρωμέ-
νους ἰστοῦς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ὅτι ὁ Χριστὸς «συνανέστησε παγγενῆ τὸν
Ἀδάμ» σημαίνει ὅτι ἡ χάρις τῆς Ἀναστάσεως
ἐγγίζει ὁλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὅλον
τὸν κόσμον. Ἡ Ἀνάστασις εἶναι γεγονόςς παγ-
κόσμιον. Τὸ Πάσχα, «τὸ μέγα καὶ ἱερόν», λέγει
ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, εἶναι «παντὸς
τοῦ κόσμου καθάρσιον» (Λόγος 45, 30). Τοῦτο
σημαίνει ὅτι, διὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου,
ἀνακαινίζεται ἡ ὅλη ἀνθρωπότης, εἰς τὴν ρίζαν
αὐτῆς. Ἐναπόκειται πλέον εἰς τὴν προσωπικὴν
ἐλευθερίαν ἐκάστου ἐξ ἡμῶν, ἡ παγκόσμιος αὐ-
τῆ δόξα τῆς ἐν Χριστῷ ἀναστηθείσης φύσεως
ἡμῶν, νὰ καταστῆ προσωπικὴ ἱστορία ἀνακαι-
νώσεως καὶ μεταμορφώσεως.

Ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ ἡμῶν θεολογίᾳ καὶ ζωῇ
ἀντιλαμβανόμεθα τὸν κόσμον ὄχι εἰς τὴν φρικα-
λέαν αὐτοῦ θανατικὴν ἔκτασιν, ἀλλὰ εἰς τὴν ἀ-
ναστάσιμον ὠραιοτήτα καὶ δυναμικὴν του. Ἡ
Ἐκκλησία βλέπει εἰς τὸν κόσμον μίαν καινὴν ἐν
δυνάμει ὁμογένειαν. «Χριστὸς ἐκ νεκρῶν ... καὶ
θάνατος καταλύεται, καὶ ὁ παλαιὸς Ἀδάμ ἀπο-
τίθεται, καὶ ὁ νέος συμπληροῦται· εἴ τις ἐν Χρι-
στῷ καινὴ κτίσις» (Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος
45, 1). Ὁ κόσμος ὅλος εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀ-
ναστάντος νέου Ἀδάμ ἐπανευρίσκει τὴν πα-
λαιὰν αὐτοῦ ἀξιοπρέπειαν καὶ τιμότητα, ὡς
τοιούτος δὲ ἔχει ἀπεριορίστους δυνατότητας δη-
μιουργίας καινῆς, ἐν Χριστῷ ἀναστάντι, ἱστο-
ρίας.

Ἡ διὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ συγγέ-
νεια ὅλων τῶν ἀνθρώπων ὑπῆρξε πάντοτε καθο-
ριστικὸν κριτήριον θεωρήσεως τοῦ κόσμου, ἐν
τῇ Ὀρθοδόξῳ παραδόσει ἡμῶν. Ὁ Χριστὸς ἀ-
πέθανε καὶ ἀνέστη «ἵνα τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ
διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἓν» (Ἰω. 11, 52).
Προσβλέποντες, λοιπόν, εἰς τὸν κόσμον ὑπὸ τὸ
πρῶτον τῆς Ἀναστάσεως, ἀντιλαμβανόμεθα τὴν
κλήσιν, τὴν ὁποίαν οὗτος ἔχει, νὰ οἰκοδομηθῇ
ἐν αὐτῷ ἡ ζωὴ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀγάπης, τῆς

ειρήνης και τῆς δικαιοσύνης, τοῦ ἀλληλοσεβασμοῦ, τῆς ἐλευθερίας και παντὸς οὐρανίου δωρήματος.

Τὸ ζωηφόρον μήνυμα και ἡ προοπτικὴ τῆς Ἀναστάσεως ἔχουν διαποτίσει εἰς τοιοῦτον βαθμὸν τὴν Ὁρθόδοξον συνείδησιν, ὥστε νὰ μὴ ἀνέχεται αὕτη ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι θίγουν τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἀνθρώπου, αἱ ὁποῖαι τὸν ὑποβιάζουν και τὸν ὀδηγοῦν εἰς τὴν ἀπελπισίαν και τὴν ὀδύνην.

Ἐκπνεούσης ἤδη τῆς δευτέρας μετὰ Χριστὸν χιλιετίας, ἡ σκιὰ τοῦ θανάτου, ὁ ὁποῖος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον διὰ τῆς ἁμαρτίας, συσκοτίζει πολλάκις και ἀμαυρώνει τὴν σύγχρονον ζωὴν. Πόλεμοι και ἀκοαὶ πολέμων, ἐξεγέρσεις ἔθνους ἐπὶ ἔθνος και βασιλείας ἐπὶ βασιλείαν, λιμοὶ κατὰ τόπους, ψευδοπροφήται πλανῶντες πολλούς, ἀνομία και ἀπουσία ἀγάπης (Ματθ. 24, 6-12), εἶναι γεγονότα τῆς καθημερινῆς εἰδησεογραφίας, περιστατικὰ τὰ ὁποῖα, ἐν πολλοῖς, συνθέτουν τὴν εἰκόνα τῆς συγχρόνου πραγματικότητος.

Ἡ ἐμπειρία, ἐξ ἄλλου, τῆς μονώσεως, τὴν ὁποῖαν βιώνει εἰς πλείστας συναφείας ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος, ὁ ἀτομοκεντρισιμὸς, αἱ ποικίλαι διεκδικήσεις και ἡ ἀπολυτοποίησις τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν και τῶν ἐπιτευγμάτων τῆς τεχνικῆς συντελοῦν, ὥστε νὰ διάγη οὗτος τὸν βίον αὐτοῦ γευόμενος πολλάκις τὴν πικρίαν τῆς ἀπελπισίας και τοῦ θανάτου.

Παρὰ τὰς διαπιστώσεις ταύτας, ἐὰν θελήσωμεν νὰ στρέψωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν εἰς τὰς βαθυτέρας ἀναζητήσεις τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, θὰ βεβαιωθῶμεν, ὅτι οὗτος διψᾷ διὰ τὰς ἀξίας τῆς ζωῆς. Θὰ πεισθῶμεν διὰ τὴν ὑπαρξιακὴν ἀνάγκην, ἡ ὁποῖα συνέχει τὸ εἶναι του, νὰ ἐδραιώσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς ἐλπίδος. Ἡ χάρις και ἡ χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως εἶναι, εἰς τελευταίαν ἀνάλυσιν, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀναζητεῖ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος.

Ἡ ἀναζήτησις αὕτη ἐκδηλοῦται ποικιλοτρόπως. Αἱ διακηρύξεις και αἱ πρωτοβουλίαι πρὸς ἐδραιώσιν τῆς δικαιοσύνης και τῆς ἐλευθερίας, τῆς ειρήνης και τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, εἶναι μερικὰ μόνον δείγματα τῆς ἀνεπιγνώστου ἰσῶς, αἰσθήσεως τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, ὅτι «ἐκ τοῦ τάφου ὠραῖος δικαιοσύνης ἡμῖν ἔλαμψεν ἥλιος».

Διανύομεν τὸ ἔτος, τὸ ὁποῖον κατ' ἀπόφασιν τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν ἔχει ἀφιερῶθῃ εἰς τὴν οἰκογένειαν. Τὸ γεγονὸς ἀ-

σφαλῶς δὲν εἶναι ἄνευ σημασίας. Ὑπογραμμίζει, ἀπαξ ἔτι, τὰς ἐνδοτέρας παρορμήσεις και τὰς ἐφέσεις τοῦ ἀνθρώπου νὰ στρέψῃ τὴν ὑπαρξιν αὐτοῦ εἰς τὰς ἀληθείας τῆς ζωῆς.

Ἡ οἰκογένεια εἶναι ὄντως ὁ πυρὴν και τὸ κῦτταρον τῆς κοινωνίας και βεβαιώνει διὰ τὸ ὀργανικῶς ἀδιάκοπον τῆς ζωῆς. Εἰς τὴν οὐσιώδη ταύτην βᾶσιν οἰκοδομεῖται ἡ ζωὴ τοῦ κόσμου. Δι' ἡμᾶς μάλιστα τοὺς εἰς Χριστὸν πιστεύοντας, ἡ οἰκογένεια συνιστᾷ τὴν κατ' οἶκον Ἐκκλησίαν (Ρωμ. 16, 4. Α' Κορ. 16, 19), τὸν μικρόκοσμον ἐκείνον τῆς χάριτος και τὴν μικρογραφίαν τῆς μεγάλης, τῆς πνευματικῆς ἡμῶν οἰκογενείας, τοῦ ἐνὸς Σώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἀφιέρωσις, συνεπῶς, τοῦ τρέχοντος ἔτους εἰς τὴν οἰκογένειαν εἶναι διὰ τοὺς Χριστιανοὺς εὐκαιρία ἐναργοῦς ὑπομνήσεως ὅτι ἡ ἀνθρωπότης ὅλη ἔχει ἐν δυνάμει ἀναπλασθῆ ὑπὸ τοῦ νικητοῦ τοῦ θανάτου Κυρίου τῆς δόξης και ἔχει τὴν μοναδικὴ κλήσιν νὰ καταστῇ μία οἰκογένεια, διὰ τῆς μετοχῆς εἰς τὴν θεῖαν ζωὴν, εἰς τὸ «Πάσχα τῆς ἀφθαρσίας τοῦ κόσμου σωτήριον».

Φίλοι Ποιμένες και Συμποιμένες, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά!

Ἐν βαθείᾳ τῆ πίστει, ὅτι ὁ Ἀναστὰς «ὑπάρχει Θεοῦ Υἱός, τοῦ σώζοντος τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων», καλούμεθα και ἐφέτος νὰ ἐορτάσωμεν τὴν ἐορτὴν τῶν ἐορτῶν και πανηγυρῶν τῶν πανηγύρεων. Γευόμενοι, «ἐν τῇ εὐσήμερῳ ἡμέρῳ τῆς ἐγέρσεως, τοῦ καινοῦ τῆς ἀμπέλου γενήματος», ἐν εὐχαριστίᾳ και δοξολογίᾳ, ἃς ἀναμνησκώμεθα τῶν θείων πρὸς ἡμᾶς δωρημάτων. Καὶ κατὰ τὴν ἐορτικὴν ταύτην περίοδον και καθ' ὅλον τὸν ἐπίγειον βίον ἡμῶν, ἃς ἔχωμεν συναίσθησιν ὅτι, «ὥσπερ ἐν τῷ Ἀδὰμ ἀπεθάνομεν, οὕτως ἐν τῷ Χριστῷ ζήσωμεν, Χριστῷ και συγγεννώμενοι και συσταυρούμενοι, και συνθαπτόμενοι, και συνανιστάμενοι... Τοιγαροῦν ἐορτάζωμεν, μὴ πανηγυρικῶς, ἀλλὰ θεϊκῶς· μὴ κοσμικῶς, ἀλλ' ὑπερκοσμικῶς· μὴ τὰ ἡμέτερα, ἀλλὰ τὰ τοῦ ἡμετέρου, μᾶλλον δὲ τὰ τοῦ Δεσπότη· μὴ τὰ τῆς ἀσθενείας, ἀλλὰ τὰ τῆς ἰατρείας· μὴ τὰ τῆς πλάσεως, ἀλλὰ τὰ τῆς ἀναπλάσεως» (Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος 38, 4).

Χριστῷ τῷ Ἀναστάντι Κυρίῳ ἡμῶν, ἡ δόξα και τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Πάσχα α' λ' δ'

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ διάπυρος, πρὸς Χριστὸν Ἀναστάντα, εὐχέτης πάντων ὑμῶν.

ἽΟδοιπορικὸν εἰς Ἑλληνορθόδοξα Κέντρα τῆς Αὐστραλίας

Στὴν παρούσα περιγραφή, ἡ ὁποία θὰ δημοσιευθῆ σὲ μερικὲς συνέχειες στὸ περιοδικὸ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», παρουσιάζομε ἐκδηλώσεις, στιγμιότυπα καὶ ἐντυπώσεις τόσο ἀπὸ τὶς κυριώτερες πτυχὲς τῶν ἐργασιῶν τοῦ ΣΤ' Παναυστραλιανοῦ Συνεδρίου τῆς Ἑλληνορθόδοξου Νεολαίας τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Αὐ-

πνιζομένου γίγαντος τοῦ Ὁρθοδόξου Ἑλληνισμοῦ τῆς Αὐστραλίας μὲ τὴν Ἑλληνορθόδοξη Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ τῆς 5ης ἡπείρου καὶ νὰ συλλάβῃ τοὺς ἐνδομύχους παλμοὺς ἐκλεκτῶν ἀποδήμων Ἑλλήνων ἀδελφῶν μας, οἱ ὅποιοι «ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας» ἐπιδεικνύουν τοὺς ἀξιοθαυμάστους καρποὺς τοῦ γνωστοῦ σὲ ὅλα τὰ σημεῖα τῆς γῆς δυναμισμού τῆς Ἑλληνικῆς Ὁμογενείας.

Τοῦ κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Α. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**
Ὁμοτ. Καθηγητοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Ἡ μετάβασις μου στὴν Αὐστραλία ἐγίνε κατόπιν εὐγενοῦς προσκλήσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας καὶ Ἐξάρχου πάσης Ὠκεανίας κ. Στυλιανοῦ. Ἡ πρόσκλησις ἐγίνε τόσο προφορικῶς στὴν πόλι Santiago de Compostela τῆς Ἰσπανίας, ὅπου ὁ Σεβασμιώτατος ἦταν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Ὁρθοδόξων, οἱ ὅποιοι συμμετέσχομεν στὸ Ε' Παγκόσμιον Συνέδριον Πίστεως καὶ Τάξεως, ὅσον καὶ γραπτῶς μὲ ἐπιστολὴ πού ἐστάλη ἀπὸ τὸ Sydney. Προσεκλήθη γὰρ νὰ εἶμαι ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο κυρίους ὁμιλητὰς στὸ μνημονευθὲν Συνέδριον τῆς Ἑλληνορθόδοξου Νεολαίας, πού πραγματοποιήθηκε στὴν Βρισβάνη (Brisbane) τῆς Κοινοβουλίας (Queensland) καὶ γὰρ νὰ κάμω ὁμιλίαι μόνον στοὺς ὁμογενεῖς τῆς Melbourne καὶ τοῦ Sydney, δοθέντος ὅτι δὲν ὑπῆρχε χρόνος γὰρ μεγαλύτερη περιουσία στὰ ἄλλα κέντρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Αὐστραλίας. Οἱ ὑποχρεώσεις μου στὴν Ἑλλάδα δὲν ἐπέτρεπαν νὰ ἀνταποκριθῶ στὴν πρόσκλησι καὶ παράκλησι τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου νὰ μείνω τουλάχιστον ἕνα μῆνα στὴν Αὐστραλία. Γι' αὐτὸ ἐπρεπεν ἡ κυρία παραμονή μου στὴν ὠραία αὐτὴ ἡπειρο νὰ περιορισθῆ οὐσιαστικῶς σὲ μαραθῶνιο δώδεκα περίπου ἡμερῶν, ἐφ' ὅσον κατὰ τὴ δεκαπενθήμερη ἀπουσία μου ἐξ Ἀθηνῶν 60 περίπου ὥρες ἀπαιτήθηκαν γὰρ τὶς ἀεροπορικὲς μετακινήσεις (Ἀθήνα - Singapore, Singapore - Brisbane, Brisbane - Melbourne, Melbourne - Sydney, Sydney - Singapore, Singapore - Ἀθήνα). Οἱ μετακινήσεις αὐτές, ἐνεκα τῆς διαφορᾶς τῆς ὥρας στὰ δύο ἡμισφαίρια ἢ καὶ μέσα στὶς

στραλίας, ὅσον καὶ ἀπὸ μερικὲς πτυχὲς τῆς καθ' ὅλου - ἰδίως ἐκκλησιαστικῆς - ζωῆς τῶν Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι διαμένουν σὲ περιοχές, πού βρίσκονται στοὺς Ἀντίποδες, δηλαδὴ στὸ ἄλλο ἡμισφαίριον τῆς γῆς. Κατὰ τὴν παρουσίαι τῶν ἐντυπώσεων καὶ ἀξιολογήσεών μας προσπαθοῦμε νὰ στηριζώμεθα στὴ «φαινομενολογικὴ μέθοδος», συμφῶνως πρὸς τὴν ὁποία - ὅπως θὰ ἔλεγαν οἱ θεμελιωτὲς τῆς μεθόδου αὐτῆς φιλόσοφοι Edmund Husserl καὶ Max Scheler - μποροῦμε νὰ συλλάβωμε τὴν οὐσία τῆς στατικῆς ἢ δυναμικῆς πραγματικότητος μὲ τὴ «φαινομενολογικὴ ἀναγωγή» (Reduktion). Πρόκειται γὰρ τὴν ὀρθὴ ἐξέτασι τῶν «φαινομένων», δηλαδὴ τῶν θρησκευτικῶν, ἠθικῶν, κοινωνικῶν, πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων καὶ τῶν διαφορῶν πραγμάτων ἢ γεγονότων, ὅπως αὐτὰ παρουσιάζονται αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ στὴ συνείδησί μας ἀνεξαρτήτως ἀπὸ αὐτὰ ὑποκειμενικὲς - ἰδίως ἐμπαιθεῖς - προϋποθέσεις, προδιαθέσεις καὶ προκαταλήψεις. Ἐπειδὴ στὴν Ἑλλάδα ἐγράφησαν διάφορα περὶ τοῦ Ὁρθοδόξου Ἑλληνισμοῦ τῆς Αὐστραλίας, ὁ γράφων, πού μετέβη στὴν Αὐστραλία μὲ ἀπόφασι νὰ κρατήσῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐλεύθερο ἀπὸ ὁποιαδήποτε προσωπικὴ συμπάθεια ἢ διαφωνία καὶ ἀπὸ ὁποιοδήποτε ἐκ τῶν προτέρων θετικὸ ἢ ἀρνητικὸ ἐπιπλοασμὸ, προσπάθησε σὲ χρονικὸ διάστημα ὀλίγων ἡμερῶν νὰ κατανοήσῃ καὶ ἐκτιμῆσῃ ἀντικειμενικῶς τὴ συνάρτησι τοῦ ἀφυ-

διάφορες περιοχές του νοτίου ἡμισφαιρίου, εἶχαν ὡς ἀποτέλεσμα ἀνατροπή του βιολογικού ρυθμοῦ καὶ μεγάλη κόπωση, ἢ ὁποία μάλιστα μίαν ἡμέρα ἐπέβαλλε νὰ παραμείνω πρὸς ἀνάρρωσι στὸ ξενοδοχεῖο. Παρὰ ταῦτα, ὁ Θεὸς εὐλόγησε τὸ ταξίδι αὐτό, πὺν χάρισε ἐξαιρετες ἐμπειρίες καὶ ἐντυπώσεις, μερικὲς ἀπὸ τὶς ὁποῖες θὰ προσπαθήσωμε νὰ σκιαγραφήσωμε. Χρησιμοποιῶ τὴν ἔκφρασι «νὰ σκιαγραφήσωμε», διότι εἶναι ἀδύνατο νὰ ἐξωτερικευθῶν καὶ διαζωγραφηθῶν πλήρως μὲ τὸν προφορικὸ ἢ γραπτὸ λόγον ὅσα ἢ σύζυγός μου καὶ ἐγὼ ζήσαμε αὐτὲς τὶς ἀλησμόνητες ἡμέρες στὸ μεγαλύτερον νησὶ του κόσμου, πὺν εἶναι ἡ πέμπτη καὶ μικρότερη ἡπειρος τῆς γῆς.

Ξεκινώντας τὴν περιγραφὴ τῶν κυρίων σταθμῶν του εὐλογημένου αὐτοῦ Ὀδοιπορικοῦ νοιῶθω ἐντόνως πόσον εὐστοχη ἦταν ἡ διαπίστωσις του ἱεροῦ Αὐγουστίνου, ὁ ὁποῖος τόνιζε ὅτι οἱ πνευματικὲς ἐμπειρίες, οἱ ἐνδόμυχες συναρτήσεις τῶν βιωμάτων μας καὶ ὅλα ὅσα πάλλονται καὶ σκιρτοῦν μέσα στην καρδιά μας εἶναι ἀδύνατο νὰ ἐκφραστοῦν πλήρως μὲ λέξεις καὶ προτάσεις. Στὴ μελέτη του ἐναντίον τῶν Μανιχαίων «De vera religione» (κεφ. 39,72) ὁ μέγας αὐτὸς ἅγιος τῆς Ἀνατολικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, παρουσιάζοντας μία ρηξικέλευθη κριτικὴ Φιλοσοφία τῆς Γλώσσας, τονίζει χαρακτηριστικῶς τὰ ἐξῆς: «Σχεδὸν πάντοτε, δὲν μου ἀρέσει ὁ λόγος μου. Διότι ἐπιδιώκω κάτι καλύτερον ἀπὸ ἐκεῖνο, πὺν ὁ ἦχος τῶν λέξεών μου μπορεῖ νὰ ἐκφράσῃ. Μπορῶ νὰ ὀμιλῶ λιγώτερον καλῶς ἐν σχέσει πρὸς ὅσα μπορῶ νὰ γνωρίζω. Τὰ χεῖλη μου δὲν μποροῦν ν' ἀνταποκριθῶν στην καρδιά μου. Θὰ ἤθελα εὐχαρίστως νὰ μεταφέρω στοὺς ἀκροατὲς μου τὸ πλῆρες μέγεθος τῆς γνώσεώς μου. Ἐν τούτοις αισθάνομαι ὅτι ὁ λόγος μου δὲν πετυχαίνει τὴν ἐπιδιωκομένη ἐνέργεια. Πρὸ πάντων (δὲν μπορεῖ νὰ μεταδώσῃ) ἐκείνη τὴ γνώσι, ἢ ὁποία ὡς μία ξαφνικὴ ἀνάφλεξις καταυγάζει ἀκτινοβολώντας τὸ πνεῦμα μου. Ἀντιθέτως ὁ λόγος μου προχωρεῖ μόνον κομπιάζοντας καὶ ἀργοκίνητα εἰς τρόπον ὥστε, παρὰ τὴν βαθμιαία

ἀνάπτυξι αὐτοῦ, ἢ πλήρης κατανόησις του νὰ ὀπισθοδρομῇ καὶ νὰ σύρεται πάλιν πίσω στὶς μύχιες πτυχὲς τῆς ψυχῆς μου. Ἐν τούτοις ἢ ἐσωτερικὴ σύλληψις τῆς ἀληθείας (τῆς γνώσεως) τουλάχιστον σὲ κάθε περίπτωσι ἀφήνει πίσω στὴ μνήμη μου ἴχνη, τὰ ὁποῖα ἔπειτα ἐπεξεργαζόμεθα σὲ ἐκεῖνα τὰ ἠχοῦντα σημεῖα, τὰ ὁποῖα ὀνομάζομε γλώσσα».

Κατὰ παρόμοιον τρόπο νοιῶθομε κι ἐμεῖς ἀδυναμία νὰ ἐκφράσωμε πλήρως ὅτι συντελοῦσε στὸ νὰ εἶναι «ἡ καρδιά ἡμῶν καιομένη ἐν ἡμῖν» (Λουκ. κδ' 32) κατὰ τὶς ἡμέρες τῆς ἐπαφῆς μας μὲ τὶς ὁμορφιὲς καὶ μὲ τοὺς Ὁρθοδόξους Ἑλληνας τῆς Αὐστραλίας. Παρὰ ταῦτα θὰ προσπαθήσωμε νὰ παρουσιάσωμε ἔστω ἀτελῶς μερικὰ ἀπὸ ἐκεῖνα, «ἀ ἐωράκαμεν καὶ ἀκηκόαμεν» (Α' Ἰωάν. α' 3), καὶ μερικὲς ἐκτιμήσεις καὶ ἀξιολογήσεις μας γι' αὐτά. Θὰ πράξωμε αὐτὸ μὲ τὴ βεβαιότητα ὅτι τὸ Πνεῦμα του Θεοῦ, τὸ ὁποῖο «πάντα ἐρευνᾷ καὶ τὰ βάθη του Θεοῦ» (Α' Κορ. β' 10), θὰ βοηθήσῃ τοὺς ἀναγνώστες νὰ ἀναχθοῦν ἀπὸ τὴν ἰδικὴ μας ἀτελὴ περιγραφὴ σὲ ἐκεῖνα τὰ πραγματικῶς θαυμάσια, τὰ ὁποῖα οἱ ἀναγνώστες εἴτε γνωρίζουν ἐξ αὐτοψίας καὶ αὐτηκοῖας ἀπὸ τυχὸν ἰδικὸν τους ταξίδι στην Αὐστραλία, εἴτε πιθανώτερον δὲν γνωρίζουν, διότι ὁ ἰδικός τους «ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε» καὶ τὸ ἰδικὸν τους «οὐς οὐκ ἤκουσεν» αὐτὰ (πρὸβλ. Α' Κορ. β' 9). Στὴν περιγραφὴ τῶν ἐντυπώσεών μας γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ τῶν Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων τῆς 5ης ἡπείρου θὰ συμπεριλάβωμε καὶ μερικὲς ἐντυπώσεις, πὺν ἀναφέρονται στὸ φυσικὸ, οἰκολογικὸ, πολιτικοκοινωνικὸ καὶ πολυπολιτισμικὸ περιβάλλον τῆς Αὐστραλίας, μέσα στὸ ὁποῖο ἐκκολάπτεται ὁ δυναμισμὸς τῆς ἐντελεχείας, πὺν ἐμψυχώνει πάντοτε σὲ ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς τὴν ἐκλεκτὴ Ἑλληνικὴ Ὁμογένεια.

Ἡ περιγραφὴ μας θὰ περιλάβῃ ἐντυπώσεις ἀπὸ τὸ ἀεροπορικὸ ταξίδι στὴ μακρυνὴ Αὐστραλία, ἀπὸ τὸ ΣΤ' Παναυστραλιανὸ Συνέδριον τῆς Ἑλληνικῆς Νεολαίας καὶ ἀπὸ τὴ διαμονὴν μας στὴ Βρισιβάνη, στὴ Μελβούρνη καὶ στὸ Σίδνεϋ.

(Συνεχίζεται)

Η ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΒΑΝΙΑΣ κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΩΣ ΑΝΤΕΠΙΣΤΕΛΛΟΝΤΟΣ ΜΕΛΟΥΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ*

(14η Δεκεμβρίου 1993)

Στην περίοδο αυτή διακρίνονται καθαρά οι βασικές θρησκευτικές κοινότητες της Ἀλβανίας. Σύμφωνα με την τελευταία επίσημη στατιστική του 1927, οι μουσουλμάνοι – σουννίτες και μπεκασίδες – αποτελούν το 67,5% του πληθυσμού, οι ὀρθόδοξοι το 22,3% και οι ρωμαιοκαθολικοί το 10%¹⁰. Οι σχέσεις των ὁπαδῶν τῶν διαφόρων κοινοτήτων ἐξελίσσονται μᾶλλον ὀμαλά, χωρίς ὁμως νὰ λείπουν, κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια, οἱ κατὰ καιροὺς ὑποφώσκουσες ἀντιθέσεις.

Ἡ τέταρτη κατὰ σειρά φάση (1939-1944) περιλαμβάνει πρῶτα τὴν ἰταλικὴ προσάρτηση καὶ στη συνέχεια τὴ γερμανικὴ κατοχὴ. Σ' αὐτὴ τὴ φάση τῆς ὑποτελείας, οἱ θρησκευτικὲς κοινότητες συνεχίζουν νὰ συνυπάρχουν, εἶναι ὁμως ἐκδηλη ἡ προτίμηση τῆς ἐξουσίας στὴ ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία. Παράλληλα ἀσκεῖται ἔμμεση, ὅσο καὶ ἄμεση, πίεση στὴν Ὀρθόδοξο Αὐτοκέφαλο Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας, γιὰ νὰ ὑποχρεωθεῖ νὰ προσεγγίσει τὴ Ῥωμαιοκαθολικὴ προσχωρῶντας στὴν Οὐνία, ὅπως συνέβη μετὰ τοὺς Ἀρμπερέσε πὺ μετανάστευσαν στὴν Ἰταλία σὲ προηγούμενους αἰῶνες. Τὸ σχέδιο αὐτὸ ματαιώθηκε τελικὰ μετὰ τὴν κάμψη τοῦ Ἄξονος¹¹.

Ἡ πέμπτη περίοδος ἐκτείνεται ἀπὸ τὴν ἄνοδο τοῦ κομμουνισμοῦ στὴν Ἀλβανία ἕως τὴν

κατάρρευσὴ του (1944-1990). Στὰ πρῶτα 23 χρόνια ἡ συμβίωση τῶν διαφόρων θρησκευτικῶν κοινοτήτων συντελεῖται κάτω ἀπὸ τὸν κοινὸ ζυγὸ τοῦ ἀθεϊστικοῦ καθεστώτος, πὺ διώκει ἀνελέητα τὶς θρησκείες, ὑποστηρίζοντας ὅτι ἔτσι ἐξασφαλίζει καὶ τὴν ἐθνικὴ συνοχὴ. Συχνὰ, μουσουλμάνοι, ὀρθόδοξοι καὶ ρωμαιοκαθολικοὶ βρίσκονται συγκρατούμενοι στὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως καὶ καταφεύγουν σὲ κοινὴ προσευχὴ¹². Στὰ ἐπόμενα χρόνια (1967-1990) τὸ ἄλβανικὸ κράτος ἀπαγορεύει συνταγματικὰ νὰ ἀκούγεται στὴν ἐπικράτεια φωνὴ πίστεως, ἢ νὰ ἐκδηλώνεται, με ὅποιοδήποτε τρόπο, εὐλάβεια πρὸς τὸν Θεό. Στὸ βᾶθρο τῆς ὑπέροχης ἀλήθειας, τοῦ Ἰεσοῦ, τῆς θρησκείας ἀνυψώνεται ἡ μαρξιστικὴ ἰδεολογία με ἄλβανικὴ ταυτότητα: «Ἡ θρησκεία τοῦ Ἀλβανοῦ εἶναι ἡ ἀλβανικότητα», ἐπανελάμβανε ὁ Χότζα, δίνοντας στὴ φράση νέα σημασιολογικὴ φόρτιση. Τελικὰ, ἡ συνύπαρξη τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων στὴν Ἀλβανία φθάνει σ' ἓνα τραγικὸ σημεῖο: στὴν ἄκρᾳ σιωπῇ τοῦ τάφου.

Στὸ παρελθόν, λοιπόν, ἡ ἀπουσία ἐμφυλίων πολέμων στὴν Ἀλβανία στηρίχθηκε κατὰ περιόδους στὶς ἐξῆς βάσεις: Στὴν πρώτη περίοδο, στὴν ὑπαρξη μιᾶς μόνο θρησκείας, τοῦ Ὀρθόδοξου Χριστιανισμοῦ. Πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς τῆς περιόδου παρατηρήθηκε μιὰ πρώτη διαφοροποίηση, γεωγραφικοῦ κυρίως χαρακτήρος: ὀρθόδοξοι στὸ Νότο, ρωμαιοκαθολικοὶ στὸ Βορρᾶ. Στὴ δευτέρη φάση, τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, τὴ συνύπαρξη ἐξασφαλίζει ἡ μουσουλμανικὴ ἐξουσία. Στὴν τρίτη, τῆς ἀνεξαρτησίας, τὴν στηρίζει ὁ τονισμὸς τῆς ἀλβανικῆς καταγωγῆς καὶ ταυτότητος. Στὴν τέταρτη, τῆς ξένης κατοχῆς, τὴ διατηρεῖ ἡ παραδοσιακὴ ἰσορροπία. Στὴν πέμπτη φάση, τῆς ἀποθεώσεως τῆς ἀθεΐας, τὴ συνύπαρξη σφραγίζει ὁ ἐν-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 234 τοῦ ὑπ' ἀρ. 7 τεύχους.

10. T. Selenica, ἐνθ' ἄν. Πρόκειται γιὰ τὴν «τελευταία ἀπὸ τὶς ἀλβανικὲς ἀπογραφές, πὺ θεωρεῖται ἐγκυρη ἀπὸ τοὺς εἰδικούς καὶ τὶς θρησκευτικὲς κοινότητες. Οἱ μεταγενέστερες ἢ δὲν θεωροῦνται ἐπίσημες ἢ δὲν ἔχουν λάβει ὑπ' ὄψη τὴν ὑποδιαίρεση τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὸ θρησκευμά του» – *Gazeta Shqiptare*, Supplemento a *La Gazzeta del Mezzogiorno*, Tiranë, 24.4.93, σελ. 14.

11. Ἀναλυτικότερα γιὰ τὶς δύο τελευταῖες περιόδους βλ. Al Popovic, *L' Islam Balcanique. Les musulmans du sud-est europeen dans la periode post-ottomane*, Osteuropa-institut an der Freien Universität Berlin. Balkanologische Veröffentlichungen, Berlin, In Kommission bei Otto Harrasowitz, 1986. R. Morozzo della Rocca, *Nazione e Religione in Albania (1920-1944)*, Bologna, Il Mulino, 1990. Nat. Clayer, *L' Albanie, pays des derviches. Les ordres mystiques musulmans en Albanie à l' époque post-ottomane (1912-1967)*, Osteuropa-institut an der Freien Universität Berlin. Balkanologische Veröffentlichungen, Berlin, In Kommission bei Otto Harrasowitz, 1990.

12. F. Baxhanu, «Filloi kështu përsekutimi ndaj fesë», *Gazeta Shqiptare - La Gazzetta del Mezzogiorno*, Tiranë 24.4.93, σελ. 15. Πρβλ. Gj. Sinishta, *The Fulfilled Promise. A documentary account of religious persecution in Albania*, Santa Clara, Ca. 1976 (βασικὰ γιὰ τοὺς Ῥωμαιοκαθολικοὺς).

ταφιασμός των θρησκευτικών κοινοτήτων.

2. Από το 1991, μετά την εγκαθίδρυση της δημοκρατίας στην Άλβανία, έχει αρχίσει μιά νέα κατά σειρά περίοδος συμβιώσεως των θρησκευτικών κοινοτήτων, που επιβάλλεται να την προσδιορίσουμε λίγο εκτενέστερα. Η σημερινή θρησκευτική μορφολογία της Άλβανίας είναι πύ σύνθετη άπ' ό,τι στο παρελθόν. Στατιστικές δέν υπάρχουν, καίτοι αναφέρονται, κατά συνθήκη, τά παλαιά ποσοστά¹³. Αύτοι όμως οί άριθμοί δηλώνουν σήμερα μάλλον πολιτιστική καταγωγή παρά θρησκευτική ένταξη. Παράλληλα με τις παραδοσιακές κοινότητες, οί όποιες άνασυγκροτήθηκαν, δημιουργούνται και νέοι πυρήνες άπό διάφορες άκραίες προτεσταντικές ομάδες ένθουσιαστικών τάσεως — που έχουν φθάσει τις 70—, με ένίσχυση άπό την Άμερική και τις Σκανδιναβικές χώρες άλλά και άπό νέες θρησκείες, όπως οί Μπαχάι. Μετά τó μεγάλο κενό που προκάλεσε τó προηγούμενο καθεστώς, ή θρησκευτική άναζήτηση έχει δημιουργήσει μιά ιδιότυπη θρησκευτική έλευθερη άγορά, στην όποία ποικίλες ομάδες έπιχειρούν έπενδύσεις. Άλλ' άκόμη, σημαντικό ποσοστό των Άλβανών παραμένουν πιστοί στην παλαιά μαρξιστική κοσμοθεωρία, δηλώνουν άπλώς άθεοί ή είναι άπρόθυμοι να ένταχθούν σε κάποια θρησκευτική κοινότητα.

Στό θέμα σχέσεων κράτους και θρησκείας, ή σύγχρονη πολιτική ήγεσία της Άλβανίας έχει άνεπιφύλακτα υίοθετήσει την έπιλογή του «λαϊκού κράτους», που δέν διατηρεί δεσμό με κάποια θρησκεία. Στις συγκεκριμένες όμως έφαρμογές των σχέσεων κράτους και θρησκευτικών κοινοτήτων πλανάται άκόμη κάποια σύγχυση και άσάφεια, που δικαιολογείται άπό την άνεπαρκή γνώση των ιδιοτυπιών της κάθε θρησκευτικής κοινότητας, και άκόμη ή άνησυχία, μήπως ή θρησκεία γίνει διάυλος άλλοτριών πολιτικών και έθνικών επιδιώξεων.

13. Μουσουλμάνοι σχεδόν 70% (55% Σουννίτες και 15% Μπεκτασί). Χριστιανοί ύπέρ τó 30% (20% όρθόδοξοι και 10% ρωμαιοκαθολικοί). Λίγο πριν άπό την ένταξη του διωγμού της θρησκείας (1942), σύμφωνα με στατιστικές των ιταλικών άρχών, σε σύνολο 1.106.610 Άλβανών οί Μουσουλμάνοι ήταν 763.723 (68.9%), άπό τούς όποιους 599.524 (54.17%) Σουννίτες και 164.199 (14.83%) Μπεκτασήδες. Οί Όρθόδοξοι ήταν 229.080 (20.7%) και οί Ρωμαιοκαθολικοί 113.807 (10.3%). — ΑΙ. Ρορονίς, *Λ' Islam Balkanique*, ένθ' άν., σελ. 38. Μερικοί εκτιμούν ότι σήμερα οί Όρθόδοξοι κυμαίνονται γύρω στο 23% και οί Ρωμαιοκαθολικοί στο 12%.

Στά έπίσημα κείμενα και τις διακηρύξεις της συγχρόνου Δημοκρατίας της Άλβανίας ή θρησκευτική έλευθερία διασφαλίζεται νομοθετικά. Στο νόμο 506 που ψηφίσθηκε τó 1993, «Θεμελιώδεις έλευθερίες και ανθρώπινα δικαιώματα», τó άρθρο 18 αναφέρει: «Η έλευθερία σκέψεως, συνειδήσεως και θρησκείας δέν έπιτρέπεται να παραβιάζεται. Καθένας μπορεί έλεύθερα να άλλάξει τή θρησκεία του ή τις πεποιθήσεις του και να τις εκδηλώνει, άτομικώς ή ομαδικώς, στη δημόσια ή ιδιωτική ζωή, με λατρεία, διδασκαλία ή τελετουργικές πράξεις και συμπεριφορά»¹⁴. Είναι προφανές ότι ό νόμος υίοθέτησε τή διατύπωση της «Οίκουμηνικής Διακηρύξεως περί ανθρώπινων δικαιωμάτων» του Ο.Η.Ε. Σ' αυτή τή γραμμή κινούνται έπίσης οί όμιλίες και οί δημόσιες δηλώσεις της πολιτικής ήγεσίας. Βεβαίως, άνάμεσα στους γραπτούς νόμους και στην πραγματικότητα παρατηρείται συνήθως μεγάλη άπόσταση: έλπίζουμε όμως ότι θα περιορίζεται με σύντομους ρυθμούς.

Η θρησκευτική πίστη και άναζήτηση άναδύονται στη μετακομμουνιστική άλβανική κοινωνία μέσα άπό πλήθος πολιτικών ζυμώσεων, κοινωνικών προβλημάτων, έθνικών πόθων άλλά και μιάς ούσιαστικής κρίσεως. Η φοβερή κάμψη του βιοτικού έπιπέδου, ή οίκονομική καθίζηση¹⁵, άλλά και μιά προσπάθεια για ριζικές άλλαγές είναι ευδιάκριτα στο γυμνό όφθαλμό του παρατηρητή. Τó κομμουνιστικό καθεστώς έχει άφήσει πίσω του όχι μόνο διοικητικούς μηχανισμούς ήμιπαράλυτους, άλλά κυρίως διέβρωσε τή νοοτροπία. Όλα αυτά συμπαράσφρουν στην άνεχεια και στέρηση πολλούς άλλους τομείς, ιδιαίτερα της υγείας και της εκπαίδεψσεως, ένώ προσφέρουν γόνιμο έδαφος για τή σπορά διαφόρων θρησκευτικών ιδεών και την άνάπτυξη νέων θρησκευτικών ομάδων. Τήν ποικιλία θρησκευτικού προσανατολισμού έπηρεάζει και ό σύγχρονος έξωτερικός προσανατολισμός της χώρας: ή ένταξη της Άλβανίας στην Ίσλαμική Διάσκεψη άφ' ένός, άφ' έτέρου δέ ή προσήλωση

14. Συμπλήρωμα του Ν. 7491/29.4.1991, «Περί Θεμελιωδών Συνταγματικών διατάξεων», με τίτλο του νέου κεφαλαίου: «Θεμελιώδεις έλευθερίες και ανθρώπινα δικαιώματα», Ν. 506/31.3.1993. Βλ. έπίσημη άγγλική μετάφραση: Law on a Supplement to the Law No. 7491 dated 29.04.1991, «On principal Constitutional Provisions», Tirana, 31.03.1993, No of the Law 506.

15. Βλ. έγκυρα στοιχεία στο Report on economic assistance to Albania. —Parliamentary Assembly Council of Europe, 8 June 1993 - Doc. 6859.

στις Η.Π.Α. και ή επίμονη αναζήτηση της Δυτικής Ευρώπης.

Στή μεταβατική αυτή περίοδο παρουσιάζεται μια γενικότερη κρίση στο σύστημα αξιών στην αλβανική κοινωνία. Κρίση έμπιστοσύνης προς διάφορες μορφές εξουσίας, άβεβαιότητα για τó τί είναι αυθεντικό. Ένώ παλαιότερα δέσποζαν τὰ συνθήματα ένòς άνεδαφικού κολλεκτιβισμού, σήμερα οί νέοι βομβαρδίζονται με μηνύματα ένòς έγωκεντρικού καπιταλισμού. Μια ιδιότυπη έπιφυλακτικότητα δεσπóζει, πού άλλοτε έκφράζεται ως άπάθεια και άδιαφορία, άλλοτε ως σύνδρομο φυγής¹⁶. Σ' αυτό τó πνευματικό κενό, υπάρχει ή έλπίδα ότι οί θρησκευτικές κοινότητες στην Άλβανία, καλλιεργώντας την πίστη στον Θεό και άνοιγοντας νέους πνευματικούς όριζόντες, θά μπορέσουν να ένισχύσουν τὰ ήθικά ιδεώδη, την έσωτερική πειθαρχία και να τονώσουν την άντοχή και δημιουργικότητα του λαού. Άλλά, βεβαίως, υπό την προϋπόθεση ότι θά συμβιώσουν άρμονικά¹⁷.

Στό πλαίσιο της δυναμικής πού διαμορφώνεται μπορούν να υπάρξουν ένδεχομένως οί ακόλουθες εξέλιξεις. Πρώτον, καλλιέργεια θρησκευτικού φανατισμού. Κυρίως με την εισαγωγή από τó έξωτερικό άκραίων φανατικών τάσεων. Ήδη παρατηρήθηκαν μερικά τέτοια κρούσματα εισαγομένου φονταμενταλισμού. Στό σύντομο πρόλογο του Κορανίου με μετάφραση και σχόλια στην αλβανική, πού έφθασε από τó έξωτερικό σε ένα εκατομμύριο αντίτυπα, και τόν όποιον ύπογράφει ό αιγύπτιος Ahmed Raif (20 Ίουλίου 1992), αναφέρεται: «Ή Άλβανία έλευθερώθηκε από τή φωτιά του κομμουνισμού' αυτή είναι ή κεφαλή του ισλαμικού τριγώνου στην Ευρώπη, τó οποίο άποτελείται από την Άλβανία, τó Κοσσυφοπέδιο και τή Βοσνία - Έρζεγοβίνη. Ό κομμουνισμός προσπάθησε να καταστρέψει κάθε τί πού σχετίζεται με τó Ίσλάμ σ' αυτό τó ώραίο τρίγωνο... Οί Άλβανοί κατάφε-

ραν να εκδιώξουν τόν κομμουνισμό, όταν άργότερα πρόβαλε στη σκηνή ό καταραμένος διάβολος -ό διάβολος του εύαγγελισμού στο Χριστιανισμό. Χρειάζεται όπωσδήποτε να άντισταθούμε και να κάνουμε μια σοβαρή προσπάθεια με τούς άδελφούς μας του μουσουλμανικού αυτού λαού»¹⁸. Επίσης ό σύλλογος «Rinia dhe Kultura Islame» (Νεολαία και ισλαμικός πολιτισμός) κυκλοφόρησε, σε δεκάδες χιλιάδες αντίτυπα, άντιχριστιανικά φυλλάδια ξένων συγγραφέων άκραίων ισλαμικών τάσεων¹⁹. Έλπιδοφόρο είναι ότι υπήρξε άμεση άντίδραση τών άρμόδιων τόσο της μουσουλμανικής ήγερσίας, όσο και της πολιτικής, για την καταστολή αυτών τών κρουσμάτων. Στην εμφάνιση ένòς αναλόγου μικρού πυρετού χριστιανικής προελεύσεως φάνηκε να συμβάλλουν όρισμένες από τις άκραίες προτεσταντικές ομάδες. Μια εισαγομένη, λοιπόν, φανατική ροπή παραμένει ένα ένδεχόμενο.

Ή δεύτερη πιθανότητα είναι ή καλλιέργεια μίας συνειδητής άντιπαλότητας με σιωπηρή άντιπαράθεση. Χαρακτηριστικότερη έκφραση αυτού του είδους άποτελεί ό προσηλυτισμός με χρησιμοποίηση διαφόρων μορφών εξουσίας και δολασμού ή ή δημιουργία τεχνικών έξωτερικών έμποδίων στην άνάπτυξη μίας πολιτικώς άσθενέστερης θρησκευτικής κοινότητας. Ύπάρχουν πάντοτε παράγοντες πού, με βάση τὰ δικά τους ένδιαφέροντα και τόν έθνικό ή διεθνή προσανα-

18. *Kur'an-i, Përkthim me Komentim. Përktheu dhe komentoi: H. Sherif Ahmeti, Cairo. El-Zahra për informacionin arab, 1992.* Ό έν λόγω πρόλογος του Ahmet Raif δημοσιεύεται αλβανικά (σελ. 1) και άραβικά (σελ. 907). Ή πολυτελής αυτή έκδοση του Κορανίου πραγματοποιήθηκε με προσωπική χρηματοδότηση του Πρίγκιπος El Velijd bin Tabal bin Abdulaziz Al Saud, ό όποιος «έδωσε έντολή για τή δημοσίευση αυτής της μετάφρασεως με χρέωση του δικού του, προσωπικού λογαριασμού, δώρο στα άδέρφια του, στους μουσουλμάνους της Άλβανίας. Ό Άλλάχ να τόν γεμίσει πλούσια με την άμοιβή του και να τόν όδηγεί σ' εκείνο πού Αυτός θέλει».

19. Ahmed Didat, «Zot» që kurrë nuk ka ekzistuar, Tiranë (άνευ χρονολ.). - Ahmed Dedat, *C'hotë Bibla për Muhamedin (a.s.)*, μετφρ. από άγγλ. Gjergj Bakëllbashi, Tiranë, 1992. - Dr. Maneh Hamad al Johani, *E vërteta reth Jezusit*, μετφρ. από άγγλ. Albano Qojle, Tiranë, 1993. - Hasan Baxhi, *Dialogu kristiani dhe muslimani*, Tiranë 1993. Έκτός από τó σύλλογο «Rinia dhe Kultura Islame», πού εξέδωσε τὰ άνωτέρω φυλλάδια, και άλλες μουσουλμανικές ομάδες κυκλοφόρησαν παρόμοια βιβλιάρια' π.χ. Ahmed Deedat, *A është Bibla fjala e Zotit?*, μετφρ. από άγγλ. Zija Merepeza. Stichting Alouakf Alislami (χωρίς άναφορά τόπου και χρονολογίας). - Muhamed Kutub, *Dilemat rreth Islamit*, μετφρ.: Sulejman Osmani, Ramiz Zekaj, International Islamic Relief Organization, Tiranë, 1993.

16. Χαρακτηριστικός είναι ό τίτλος του βιβλίου τών Elisabeth et Jean- Paul Champseix, *L' Albanie ou la logique du désespoir*, Paris, Ed. La découverte, 1992.

17. Ένα βήμα έγινε ήδη στα Τίρανα στο Διεθνές Συμπόσιο «Έλευθερία Συνειδήσεως. Βάση για κοινωνική ειρήνη» (Freedom of Conscience. Basis for Social Peace), με συμμετοχή Άλβανών διανοουμένων, θρησκευτικών ήγετών και ειδικών από διάφορες χώρες του κόσμου. Τὰ Πρακτικά έκδόθηκαν στον τόμο του περιοδικού *Conscience and liberty*, International Journal of Religious Freedom, St. Albans, Herts, M. Βρετανία, 4(1992), No. 2(8). Ειδικό αφιέρωμα: «Freedom of Conscience in Albania».

τολισμό τους, αντιμετωπίζουν τη θρησκεία μόνο ως πολιτικό-κοινωνικό μέγεθος και την έκμεταλλεύονται.

Τò τρίτο ένδεχόμενο είναι ή σταθεροποίηση μιās άνεξιθρησκείας, ή δημιουργία κλίματος άποδοχής τών άλλων' ή έξασφάλιση τής ειρηνικής συμβίωσης με καλλιέργεια τών θετικών στοιχείων κάθε θρησκευτικής κοινότητας στη διαμορφούμενη άλβανική κοινωνία. Πρòς αύτή την κατεύθυνση κινείται ή Όρθόδοξος Αυτόκέφαλος Έκκλησία τής Άλβανίας μετά την άνασυγκρότησή της, πòυ πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία τού Σεπτòυ Κέντρου τής Όρθοδοξίας, τού Οίκουμενικού Πατριαρχείου²⁰.

Β'

ΠΡΟΣ ΕΝΣΥΝΕΙΔΗΤΗ ΕΙΡΗΝΙΚΗ ΣΥΝΥΠΑΡΞΗ

Τò όραμα μιās ένσυνείδητης και δημιουργικής ειρηνικής συνυπάρξεως βοηθεϊ ένα γενικότερο, παγκόσμιο, εύνοϊκό κλίμα. Στις τελευταίες δεκαετίες, την έποχή άκόμη πòυ ή Άλβανία ήταν τελείως άπομονωμένη, καλλιεργήθηκε ó διάλογος μεταξύ τών χριστιανικών Έκκλησιών, βελτιώθηκαν οί σχέσεις όρθοδόξων και ρωμαιοκαθολικών και σέ διάφορες περιοχές τής ύφελίου άναπτύχθηκαν οί χριστιανο-ισλαμικοί διάλογοι, με στόχο νά μελετηθòυν άπό κοινòυ παλαιά θεωρητικά ζητήματα, άλλά και σύγχρονοι κοινοϊ προβληματισμοϊ.

Οϊ ριζικότερες ζυμώσεις μέσα στοùς μουσουλμανικούς και χριστιανικούς κύκλους σχετικά με την έννοια και τή σημασία τών «άνθρωπινων δικαιωμάτων» έγιναν μετά τòn Β' παγκόσμιο πόλεμο. Στά τελευταία, λοιπόν, αύτὰ πενήντα περίπου χρόνια οϊ Άλβανοϊ διανοούμενοι όλων τών θρησκευτικών παραδόσεων, ζώντας στην αίχμαλωσία τού άθεϊστικού καθεστòτος, δέν ήταν σέ θέση νά συμμετάσχουν σ' αύτή τήν άναζήτηση για άφομοίωση τών νέων παραμέτρων τού προβλήματος²¹.

20. Βλ. Άναστασίου (Γιαννουλάτου), Άρχιεπισκόπου Τιράνων και πάσης Άλβανίας, «Η Όρθοδοξία στην Άλβανία σήμερα». Εισήγηση στο Διεθνές Συμπόσιο «Eastern Orthodoxy in a Post-Communist World», Πόρτο Καρράς, Χαλκιδική, Σεπτ. 1993.

21. Για τίς παλαιότερες και νεότερες άπόπειρες Όλομοχριστιανικού διαλόγου βλ. Ά. Γιαννουλάτου, Όλομοχριστιανικός διάλογος, Άθήναι, Πορευθέντες, 6η έκδοση 1993, σελ. 283-286. Τòυ αύτòυ, Ό Διάλογος τών Χριστιανών με τò Όλομοχριστιανικό. Μια όρθόδοξη άποψη. Άνάτυπο άπό τòn τιμητικό τόμο: Άναφορά εις μνήμην Μητροπολίτου Σάρδεων

Σήμερα, καθòς ή θρησκευτική συνείδηση και σκέψη άναπτύσσονται και πάλι, είναι έπιβεβλημένο νά προχωρήσουμε με βάση τίς πηγές τού θρησκευτικού μας πιστεύω, άλλά άκόμη και τήν πòυ ώριμη έρμηνεία πòυ έχουν προσφέρει οϊ τελευταίες δεκαετίες στο θέμα τής έλευθερίας τής συνειδήσεως και γενικότερα τών άνθρωπινων δικαιωμάτων. Για τήν όρθή κατανόηση τού ζητήματος τών άνθρωπινων δικαιωμάτων μέσα στο πλαίσιο τού Όλομοχριστιανισμού χρειάζεται νά επανεξετασθεϊ ή διδασκαλία τους για τòn άνθρωπο.

1. Άξίωμα για τò Όλομοχριστιανισμό παραμένει ό άνθρωπος άποτελεϊ ένα «σημείο» θεϊκό²². Η άξιοπρέπεια τού κάθε άνθρώπου πηγάζει άπό τή φύση του' και έδώ στηρίζεται κάθε περαιτέρω σκέψη περι δικαιωμάτων τού άνθρώπου. Στο άποχαιρετιστήριο προσκύνημά του στη Μέκκα, ό Μωάμεθ τόνισε: «Ό άνθρωποι! Σας έχουμε πλάσει άπό ένα (μόνο) άνδρα και μιὰ (μόνο) γυναίκα και άπό σας κάναμε λαούς, φυλές για νά άναγνωρίζουν ό ένας τòn άλλο. Ό πòυ τιμημένος άνάμεσά σας ένώπιον τού Άλλάχ είναι ό πòυ ένάρετος» (Κοράν., κεφ. 49, Τὰ Δώματα, στ. 13).

(Συνεχίζεται)

Μαξίμου (1914-1986), Γενεύη, Μητρόπολις Έλβετίας, 1989, τόμ. Ι.

Σχετικές πρωτοβουλίες έχουν άναληφθεϊ τόσο άπό χριστιανικής πλευράς, όσο και άπό μουσουλμανικής. Έπανελημμένως στις τελευταίες δεκαετίες έχουμ συναντηθεϊ εκπòσωποι τού Π.Σ.Ε. και τού Βατικανòυ με εκπροσώπους τού Παγκοσμίου Μουσουλμανικού Κοινοβουλίου (World Muslim Congress), και τού Παγκοσμίου Μουσουλμανικού Συνδέσμου (World Muslim League), για άνταλλαγή πληροφοριών και άπόψεων. Έπίσης υπήρξαν διάφορες πρωτοβουλίες Όρθοδόξων (Όρθόδοξον Κέντρον τού Οίκουμενικού Πατριαρχείου - Σαμπεζò Γενεύης, Έκκλησία τής Ρωσίας, Θεολογικές ομάδες τής Έκκλησίας τής Έλλάδος). Η διάθεση όμως για διάλογο και συνεργασία δέν είναι κάτι γενικό στοùς σύγχρονους χριστιανικούς και μουσουλμανικούς κύκλους. Σε πολλές περιπτώσεις, αντίθετα, διατηρείται ή καχυποψία, ή άντιπαράθεση, άκόμη και ή έχθρότητα. Άλλά ή τάση πρòς μιὰ εύρύτερη προσέγγιση και έπικοινωνία αύξάνει. Βλ. επίσης S.J. Samarta and J.B. Taylor, eds, *Christian - Muslim Dialogue*, Geneva, W.C.C. 1973. Secretariat Pro Non-Christianis, *Orientations pour un dialogue entre chrétiens et musulmans*, Rome, Ancora 1969. J.B. Taylor, ed., *Christians Meeting Muslims*, Geneva, W.C.C. 1977.

22. Ό άραβικός όρος aya (σημείο) κατά τήν έκφραση τού μουσουλμάνου φιλοσόφου Ibn Arabi δηλώνει συγχρόνως τή σαφή άπόδειξη ένòς πράγματος, τήν καταφανή δύναμή του και τò έμφανές σημάδι τής παρουσίας του. Βλ. M.D. Ibn Arabi, *Fusus al-Hikam*, traduction française et notes par M. Burckhardt Titus, sous le titre «La sagesse des Prophetes», Paris, éd. Albin Michel, 1955.

Η ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΝ ΤΑΙΣ ΦΥΛΑΚΑΙΣ*

Άσκηση Λατρείας στis Φυλακές και Άνθρώπινα Δικαιώματα ή τὸ Δικαίωμα τῶν Κρατουμένων στὴ Λατρεία

«Μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ μείνει ἐλεύθερος, ἀκόμα κι ἀνάμεσα στοὺς τοίχους τῆς φυλακῆς. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι, ποὺ ποτέ τους δὲν ὑπῆρχαν ἐλεύθεροι, κι ἄς μὴν ἔζησαν ποτέ στὴ φυλακῆ».

(Άλέξανδρος Τσιριντάνης)

Καταλήγοντας, σημειώνεται ὅτι τὸ Σχέδιο Σωφρονιστικοῦ Κώδικα ποὺ ἐκπονήθηκε τὸ 1991 καὶ τὸ ὁποῖο κατὰ τὰ φαινόμενα θὰ παραμείνει Νομοσχέδιο, υἰοθέτησε σχεδὸν αὐτολεξεῖ τὸ ἄ. 44 τοῦ ΚωδΜεΚ. Τὸ προτεινόμενο ἄ. 36 (24) ἐπιγράφεται «ἄσκηση θρησκευτικῶν καθηκόντων» καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ 6 παραγράφους, οἱ

Τῆς κ. Καλλιόπης Δ. Σπινέλλη

Καθηγητριάς Ἑγκληματολογίας - Σωφρονιστικῆς
Νομικοῦ Τμημ. Πανεπ/μίου Ἀθηνῶν

ὁποῖες διαφέρουν στὰ ἐξῆς σημεία: α) δὲν γίνεται πλέον μνεῖα τοῦ προσώπου ποὺ εἶναι ὑπεύθυνο νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ ἐκπροσώπους ἄλλων δογματῶν ἢ θρησκείων (§ 1), β) ἀπαλείφονται οἱ λέξεις «ἀπὸ ἱερέα τοῦ καταστήματος ἢ ἐθελοντῆ ἱερέα» (§ 3) (ὁ θεσμὸς τοῦ ἐθελοντῆ ἱερέα ἦταν χρήσιμος καὶ εἶχε προταθεῖ στὴν Ἐπιτροπὴ σύνταξης τοῦ ΚωδΜεΚ ἀπὸ ἱερεῖς ἐργαζόμενους σὲ φυλακές), γ) ἀντικαθίσταται ἡ περιεκτικότερη φράση «δέχονται τὴν ἐπίσκεψη τοῦ ἱερέα ἢ τοῦ ἐθελοντῆ ἱερέα γιὰ ἐνίσχυση καὶ παρηγοριά», ἀπὸ τὴν ἐνδοτικότερη καὶ γενικόλογη: «μποροῦν νὰ δέχονται ἐπίσκεψη ἱερέα γιὰ ἐκπλήρωση θρησκευτικῶν καθηκόντων» (§ 4) καὶ δ) προστίθεται μιὰ τελευταία παράγραφος σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ὁ ἱερέας ἢ ὁ ἐκπρόσωπος θρησκείας ἢ δόγματος ἐκφράζει τὴ γνώμη του στὸ Συμβούλιο Ἐκτίσης Ποινῶν σχετικὰ μὲ θέματα τοῦ λειτουργήματός του²⁴.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 242 τοῦ ὑπ' ἄρ. 7 τεύχους.

24. Τὸ ἄ. 36 τοῦ Σχεδίου Σωφρονιστικοῦ Κώδικα 1991 προβλέπει:

«1. Ἡ θρησκευτικὴ ἀγωγή εἶναι προαιρετικὴ καὶ περιλαμβάνει τὸ δικαίωμα τοῦ κρατουμένου νὰ ἀσκεῖ τὰ θρησκευτικὰ του καθήκοντα καὶ νὰ ἐπικοινωνεῖ μὲ ἀναγνωρισμένο ἐκπρόσωπο τοῦ θρησκείματος ἢ τοῦ δόγματός του.

2.4 Οἱ Εὐρωπαϊκοὶ Σωφρονιστικοὶ Κανόνες

Οἱ Εὐρωπαϊκοὶ Σωφρονιστικοὶ Κανόνες (Ε-ΣΚ) τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης ἀποτελοῦν, ὅπως εἶναι γνωστό²⁵, ἀπλῶς μιὰ Σύσταση πρὸς τὰ Κράτη - μέλη γιὰ νὰ ἐφαρμόσουν ἓνα minimum σύστημα ἀνθρωπίνων συνθηκῶν διαβίωσης καὶ ἐποικοδομητικῆς μεταχείρισης γιὰ τοὺς κρατουμένους. Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν πρόκειται γιὰ δεσμευτικούς κανόνες ἀλλὰ γιὰ κατευθυντήριες γραμμὲς σωφρονιστικῆς πολιτικῆς, κρίνεται σκόπιμη μιὰ, χωρὶς ἀνάλυση, κατὰ λέξη παράθεση τῶν κανόνων ποὺ ἀφοροῦν στὴν ἄσκηση λατρείας ἀπὸ τοὺς κρατούμενους.

Οἱ ΕΣΚ περιλαμβάνουν ἓνα τμήμα ποὺ ἐπι-

2. Ὁ κρατούμενος κατὰ τὴν εἰσαγωγή του στὸ κατάστημα δηλώνει, ἀν τὸ ἐπιθυμεῖ, τὸ θρησκεῦμα ἢ τὸ δόγμα στὸ ὁποῖο ἀνήκει.
3. Σὲ κάθε κατάσταση ὑπάρχει ναὸς ἢ κατάλληλος χώρος στὸν ὁποῖο, ὅσοι ἀπὸ τοὺς κρατούμενους ἐπιθυμοῦν, παρακολουθοῦν τὴ θεία λειτουργία ἢ ἄλλες ἀκολουθίες.
4. Κρατούμενοι, οἱ ὁποῖοι βρῖσκονται σὲ εἰδικούς χώρους κράτησης ἢ σὲ θεραπευτικὰ καταστήματα, μποροῦν νὰ δέχονται ἐπίσκεψη ἱερέα γιὰ ἐκπλήρωση θρησκευτικῶν καθηκόντων.
5. Στὶς ἰδιαίτερες συναντήσεις τοῦ ἱερέα μὲ τὸν κρατούμενο δὲν παρενδύεται κανεὶς ἄλλος.
6. Ὁ ἱερέας ἢ ὁ ἐκπρόσωπος θρησκείας ἢ δόγματος καλεῖται ἀπὸ τὸ Συμβούλιο Ἐκτίσης Ποινῶν γιὰ νὰ ἐκφράσει τὴ γνώμη του σὲ θέματα ποὺ ἀπτονται τοῦ λειτουργήματός του».

Γιὰ ὅλο τὸ κείμενο καὶ τὴν Εἰσηγητικὴ Ἐκθεση τοῦ Σχεδίου βλ. Κ. Δ. Σπινέλλη/Ν. Ε. Κουράκη, ὁ. π. σ. 957 ἐπ.

25. Στὴ Σύσταση στὴν ὁποία περιέχονται οἱ σχετικοὶ Κανόνες ἀναφέρεται ὅτι οἱ κυβερνήσεις τῶν κρατῶν - μελῶν πρέπει νὰ καθοδηγοῦνται στὴν ἐσωτερικὴ τους νομοθεσία καὶ πρακτικὴ ἀπὸ τοὺς κανόνες ποὺ καθιερώθηκαν σὲ αὐτούς, πρόκειται δηλαδὴ ἀπλῶς γιὰ κατευθυντήριες γραμμὲς. Βλ. Κ. Δ. Σπινέλλη/Ν. Κουράκη, Σωφρονιστικὴ Νομοθεσία, ὁ. π. σ. 430. Παραπλήσιους Στοιχειώδεις Κανόνες Μεταχείρισης Κρατουμένων ἔχει συντάξει καὶ εἰδικὴ ἐπιτροπὴ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν, βλ. Κ. Δ. Σπινέλλη/Ν. Κουράκη, Σωφρονιστικὴ Νομοθεσία, ὁ. π. σ. 521 ἐπ. γιὰ τὸ σχετικὸ κείμενο.

γράφεται «Θρησκευτική και ήθικη βοήθεια» και περιλαμβάνει τὸν κανόνα 46 και 47. Εἰδικότερα οἱ κανόνες αὐτοὶ ὀρίζουν τὰ παρακάτω:

«46. Κάθε κρατούμενος πρέπει νὰ μπορεῖ, ἐφόσον εἶναι πρακτικὰ ἐφικτό, νὰ ἱκανοποιεῖ τὶς θρησκευτικὲς, ἠθικὲς καὶ πνευματικὲς του ἀνάγκες, παρακολουθώντας τὶς λειτουργίες ἢ συγκεντρώσεις ποὺ προβλέπονται στὸ ἴδρυμα καὶ κατέχοντας τὰ ἀπαραίτητα βιβλία ἢ λογοτεχνήματα.

47.1 Ἐφόσον κρατοῦνται στὸ ἴδρυμα ἀρκετοὶ κρατούμενοι μὲ τὴν ἴδια θρησκεία, πρέπει νὰ προσδιορίζεται ἢ νὰ γίνεται δεκτὸς κατάλληλος ἐκπρόσωπος αὐτῆς τῆς θρησκείας.

Ἐφόσον τὸ δικαιολογεῖ ὁ ἀριθμὸς τῶν κρατουμένων καὶ τὸ ἐπιτρέπουν οἱ συνθήκες, ὁ ἐκπρόσωπος αὐτὸς πρέπει νὰ εἶναι μὲ πλήρη ἀπασχόληση.

2. Ὁ ἐκπρόσωπος ποὺ διορίζεται ἢ γίνεται δεκτὸς σύμφωνα μὲ τὴν παρ. 1 πρέπει νὰ δικαιούται νὰ κάνει τακτικὲς λειτουργίες καὶ ἐκδηλώσεις καὶ νὰ ἐπισκέπτεται ὡς πνευματικὸς κατὰ μόνους, σὲ κατάλληλες ὥρες, τοὺς κρατούμενους τῆς θρησκείας του.

3. Δὲν πρέπει νὰ ἀπορρίπτεται αἴτημα κανενὸς κρατουμένου νὰ ἔχει πρόσβαση σὲ κατάλληλο ἐκπρόσωπο ὅποιασδήποτε θρησκείας. Ἐάν κάποιος κρατούμενος ἀρνηθεῖ νὰ δεχθεῖ τὴν ἐπίσκεψη κάποιου θρησκευτικοῦ ἐκπροσώπου, πρέπει νὰ τοῦ ἐπιτραπῆ νὰ μὴν τὸν δεχθεῖ».

Σημειώνεται ἐπίσης ὅτι στὸν κανόνα 25.1 γίνεται λόγος γιὰ τὴ διατροφή τῶν κρατουμένων, ἢ ὅποια, μεταξὺ ἄλλων, πρέπει νὰ εἶναι σύμφωνη, «ὅσο εἶναι δυνατό, μὲ τὶς θρησκευτικὲς καὶ πολιτιστικὲς ἀνάγκες τους».

Τέλος, τονίζεται ὅτι σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνες 6.1 καὶ 6.2, τὸ κείμενο τῶν ΕΣΚ πρέπει νὰ εἶναι στὴ διάθεση τόσο τοῦ προσωπικοῦ τῶν φυλακῶν ὅσο καὶ τῶν κρατουμένων ὅλων τῶν δογμάτων ἢ θρησκευμάτων, γεγονὸς ποὺ τοὺς δίνει δυνατότητες ἐπίκλησης τῶν ΕΣΚ, ὅταν παραβιάζονται τὰ σχετικὰ δικαιώματα σὲ ΚΚ τῆς χώρας μας. Ἀντίστοιχα δικαιώματα ἔχουν, βέβαια, καὶ οἱ χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι ποὺ κρατοῦνται σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ 26 Κράτη - μέλη τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης, ὅταν κάποιο κράτος δὲν μεριμνᾷ γιὰ τὴ θρησκευτικὴ τους ζωὴ. Φυσικὰ, τὰ παραπάνω ἀνοίγουν ἕνα σημαντικὸ πεδίο δράσης γιὰ τὴν ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τῶν χωρῶν σὲ ὅποιες βρῖσκεται ἀπόδημος ἑλληνισμὸς καὶ

ἰδιαίτερα ἀξιόλογος ἀριθμὸς Ἑλλήνων ἐργατῶν — καὶ δυστυχῶς — καὶ ἐγκλείστων σὲ φυλακὲς τῆς ἄλλοδαπῆς.

3. Ἡ ὄντολογικὴ πλευρὰ

3.1 Διάσταση μεταξὺ θεωρίας καὶ πράξης

Σὲ ὅλες τὶς ἔννομες τάξεις ὑπάρχει διάσταση ἀνάμεσα στὸ θετικὸ ἢ τεθειμένο δίκαιο, καὶ στὸν τρόπο ποὺ ἐφαρμόζεται. Στὴ χώρα μας, ὁμως, ἰδιαίτερα στὴν περιοχὴ τῆς σωφρονιστικῆς νομοθεσίας, δὲν ὑπάρχει ἀπλῶς διάσταση. Πρόκειται γιὰ ἐλλιπῆ ἐφαρμογὴ ἢ ἀκόμη γιὰ μὴ ἐφαρμογὴ τῶν κειμένων νόμων καὶ γενικότερα τοῦ ἰσχύοντος δικαίου στὸ ὅποιο ἔγινε ἀναφορὰ προηγουμένως. Βέβαια, οἱ ἐλλείψεις σὲ ὑλικοτεχνικὴ ὑποδομὴ καὶ ἡ ἀδυναμία κάλυψής τους λόγω πιστωτικῶν δυσχερειῶν, αἰτιολογοῦν ἀλλὰ δὲν δικαιολογοῦν τὴν κρατοῦσα κατάσταση.

Ἡ περιγραφὴ τῶν ἐλλείψεων στὸν τομέα αὐτὸ πρέπει νὰ ἀποτελέσει εἰδικὸ θέμα ἔρευνας. Πάντως ἀπὸ πληροφορίες ποὺ συνελέγησαν ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Δικαιοσύνης, προκύπτει ὅτι ναοὶ ὑπάρχουν σὲς περισσότερες ἀπὸ τὶς 28 διευθύνσεις ΚΚ. Ἐάν κάποιος ναὸς ἔχει τυχὸν καταστραφῆ κατὰ τὴ διάρκεια μιᾶς ἐνεργητικῆς κλητοποίησης κρατουμένων ἢ μιᾶς στάσης, καὶ δὲν ἔχει ἐπιδιορθωθεῖ, γιὰ τὴν καὶ αὐτὸ συμβαίνει, διατίθεται πάντα ἕνας χώρος στὸν ὅποιο εἶναι δυνατό νὰ τελεσθεῖ ἡ θεία Λειτουργία ἢ ἕνα μυστήριον. Δυστυχῶς, ὀργανικὲς θέσεις ἱερέων στὰ ΚΚ προβλέπονται ἀπὸ τὸν Ὄργανισμὸ τοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης (ἄ. 20 ὑπὸ Γ.α.3 τοῦ Π.Δ. 276/10.6.1988) μόνον δύο: μία σὲς Φυλακὲς Κορυδαλλοῦ καὶ μία σὲς Σωφρονιστικὸ Κατάστημα Ἀνηλίκων Κασσαβετείας. Τὰ ὑπόλοιπα 26 ἴδρυματα καλύπτονται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Καὶ ἡ κάλυψη εἶναι μᾶλλον ἐπαρκῆς, διότι δυνατότητα ἐκκλησιασμοῦ ὑπάρχει σὲ ὅλες τὶς φυλακὲς. Σὲ ὀρισμένες, μάλιστα, ὅπως π.χ. σὲ Ναύπλιο, ἱερέας βρῖσκεται κάθε ἡμέρα, στὴν Κέρκυρα κάθε Σάββατο, στὴν Κῶ μιὰ φορὰ τὴν ἐβδομάδα. Ἐκεῖνο ὁμως ποὺ δὲν ὑπάρχει εἶναι ἡ σχεδὸν καθημερινὴ παρουσία ποὺ ἀπαιτεῖται γιὰ τὸ ποιμαντικὸ ἔργο, γιὰ τὴν ψυχολογικὴ ὑποστήριξη τῶν κρατουμένων καὶ τὴν ἀρωγὴ τους σὲ ὀρισμένα οἰκογενειακὰ προβλήματα (τέτοια εἶναι λ.χ. ἡ παρουσία καὶ ἡ συμβολὴ τῆς γνωστῆς ὀργάνωσης τῶν καθολικῶν «Caritas» σὲς ἑλληνικὲς φυλακὲς).

Κατὰ καιροῦς, ἀναφέρονται καὶ ὀρισμένες,

μεμονωμένες, περιπτώσεις δυσλειτουργίας στον κρίσιμο αυτό τομέα της πνευματικής αρωγής των κρατουμένων. Για τις περιπτώσεις αυτές θα πρέπει να προγραμματισθεί μία έγκαιρη αντιμετώπισή τους, ύστερα από την προτεινόμενη καταγραφή των αναγκών. Όπως π.χ. όρισμένες έλλείψεις κληρικών πληρούνται από ιερείς που αμείβονται από τὰ Κεφάλαια Έργασίας Κρατουμένων. Κάποιο Δεκαπενταύγουστο υπήρχαν δυσχέρειες εξέυρεσης κληρικού για την κάλυψη των αναγκών των κατασκηνώσεων των Ίδρυμάτων Έγωγής Άνηλίκων στον Άγιο Άνδρέα. Κάποιο Πάσχα, ακόμη και οί φυλακές Κορυδαλλού βρέθηκαν χωρίς ιερέα.

Έπιπλέον ή παρουσία της Έκκλησίας δέν είναι έκδηλη στους καίριους τομείς της πρόληψης παραβατικής συμπεριφοράς άνηλίκων. Στά Διοικητικά Συμβούλια των κατά τόπους λειτουργουσών — ή όρθότερα ύπολειπουσών **Έταιρειών Προστασίας Άνηλίκων** — δέν μετέχουν πλέον έκκλησιαστικοί λειτουργοί, άν και τοϋτο προβλέπεται από τὸ νόμο (βλ. ά. 12 § 4 α.ν. 2724/1940). Θα ήταν επίσης εύχης έργο άν ή έντονη έλλειψη κρατικών **Σταθμών Πρώτων Κοινωνικών Βοηθειών** για άνηλικά άτομα που βρίσκονται σέ κίνδυνο αντιμετωπιζόταν από την Έκκλησία. Τὸ ίδιο ισχύει και για την ύποστήριξη άτόμων έξαρτημένων από ναρκωτικά που ζητούν βοήθεια στον άγώνα τους για νά διατηρηθούν μακριά από τή χρήση τοξικών οϋσιών. Έξάλλου, ενώ ο ΚωδΜεΚ προβλέπει τή μεταίδρυματική άρωγή (ά. 95 ΚωδΜεΚ), ή πολιτεία δέν έχει κινητοποιηθεί προς αυτήν την κατεύθυνση. Υπάρχει, έπομένως, και έδώ έδαφος προσφοράς της Έκκλησίας με την αναδιοργάνωση των **Έταιρειών Άποφυλακισμένων**. Τὸ πρώτο δέ βήμα μπορεί νά γίνει με την έπιδίωξη συμμετοχής σέ περισσότερα διοικητικά συμβούλια έμπνευσμένων κληρικών. Οί έλλείψεις είναι αναρίθμητες και στον προνοιακό τομέα. Δέν υπάρχει ούτε μία Στέγη για τούς άποφυλακισμένους άνδρες, ούτε μία προνοιακή μονάδα για παιδιά φυλακισμένων μητέρων ή για άνηλικούς που έξέρχονται από Ίδρυμα Έγωγής και στερούνται κατάλληλης οικογενειακής στήριξης.

Η καταγραφή των αναγκών και ή ιεράρχησή τους προκειμένου νά αρχίσει ή ύλοποίηση άποτελεί άμεση προτεραιότητα.

3.2 Καταστήματα κράτησης και κρατούμενοι

Η διάσταση μεταξύ τού ύφισταμένου, ίκανο-

ποιητικού νομοθετικού πλαισίου και της έφαρμογής του γίνεται ακόμη πιό έντονη με τή σημερινή ύπερφόρτωση των έλληνικών ΚΚ. Έπειδή όμως ο σχεδιασμός ενός άποδοτικού προγράμματος δράσης και πολύπλευρης άρωγής της Έκκλησίας, κατά και μετά την κράτηση, προϋποθέτει μιá άπογραφή τού έμψυχου και άψυχου υλικού που βρίσκεται μέσα σέ αυτά, έπιχειρείται πιό κάτω μιá κάπως λεπτομερής παρουσίαση τού άριθμού των ΚΚ και της γεωγραφικής κατανομής τους στον έλλαδικό χώρο. Έπιπρόσθετα, παρέχονται στοιχεία για τόν άριθμό και τή σύσταση τού πληθυσμού των ΚΚ.

Σέ αυτή τή φάση, ήταν έφικτό νά γίνει μιá άπλή σκιαγράφηση των ΚΚ με βάση στοιχεία της 1ης Μαρτίου 1993.

Σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις λειτουργούν στην Έλλάδα 5 είδη Ίδρυμάτων: (ΕΣΥΕ, Στατιστική της Δικαιοσύνης, Έτους 1988, Άθήνα, 1992, σ. 118 αλλά και σ. 124-130). Σημειώνεται ότι στον ΚωδΜεΚ ύπάρχουν διαφορετικές διακρίσεις που δέν ακολουθούνται).

1. Οί **Δικαστικές ή Έπανορθωτικές Φυλακές** στις όποιες κρατούνται γενικώς κατάδικοι που έκτίουν ποινή στερητική της έλευθερίας. Σέ αυτές κρατούνται επίσης — ύποτίθεται σέ ιδιαίτερα τμήματα — 1) υπόδικοι, 2) κρατούμενοι για χρέη, 3) όφειλέτες χρημ. ποινής, δικ. έξόδων, 4) καταδικασμένοι σέ ποινή κρατήσεως, και 5) άλλοδαποι των όποίων ζητείται ή έκδοση. Υπάρχουν 14 τέτοιες Φυλακές, ανά μία στο Βόλο, στη Θεσσαλονίκη, στα Ίωάννινα, στην Κομοτηνή, στον Κορυδαλλό, στην Κώ, στη Λάρισα, στο Ναύπλιο, στη Νεάπολη Κρήτης, στα Χανιά, στην Τρίπολη, στην Κόρινθο και στη Χίο' τέλος αναφέρεται τὸ Άνοικτό Κατάστημα Κεντρικής Άποθήκης Έλικού Φυλακών (ΚΑΥΦ).

2. Οί **Σωφρονιστικές Φυλακές** στις όποιες περιλαμβάνονται:

α. Οί **Κλειστές (Έγκληματικές)** στις όποιες κρατούνται κατάδικοι σέ ποινές κάθειρξης ή φυλάκισης άνω τού έτους. Λειτουργούν 6 Κλειστές Φυλακές ανά μία σέ Άλικαρνασσό, Ηρακλείο, Κέρκυρα, Κορυδαλλό (Κεντρικές Γυναικείες), Πάτρα, Τρίκαλα και Χαλκίδα. Καί,

β. Οί **Άγροτικές** στις όποιες εισάγονται κρατούμενοι ίκανοί για άγροτικές εργασίες και έφόσον έχουν έπιδείξει καλή διαγωγή,

ἐκτίσει σὲ Δικαστικὴ ἢ Κλειστὴ φυλακὴ τουλάχιστον ἓνα ἐλάχιστο τμήμα τῆς ποινῆς τους, καὶ δὲν ἔχουν καταδικαστεῖ γιὰ παραβάσεις τοῦ ν. περὶ ναρκωτικῶν, γιὰ ἐγκλήματα κατὰ τῶν ἡθῶν κ.λπ. Τέτοιες Ἀγροτικὲς Φυλακὲς ὑπάρχουν 3: στὴν Ἀγιά Κρήτης, στὴν Κασσάνδρα καὶ στὴν Τίρυνθα.

3. Τὰ **Καταστήματα Θεραπείας ἢ φύλαξης** στὰ ὁποῖα εἰσάγονται ἄτομα ποὺ πάσχουν ἀπὸ ψυχικὴ ἢ σωματικὴ νόσο. Στὴν κατηγορία αὐτῆ ἀνήκουν 3 ἰδρύματα: τὸ Πρεβαντόρειο Κρατουμένων (Ἀμφισσα), τὸ Νοσοκομεῖο Κρατουμένων καὶ τὸ Ψυχιατρεῖο Κρατουμένων (Κορυδαλλός).
4. Τὰ **Σωφρονιστικὰ Καταστήματα Ἀνηλίκων**, βιοτεχνικὰ ἢ ἀγροτικὰ εἶναι 2: στὸν Κορυδαλλὸ καὶ στὴν Κασσαβέτεια Βόλου.
5. Τὰ **Ἰδρύματα Ἀγωγῆς Ἀνηλίκων** τροφίμων στοιχειῶδους καὶ ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσης εἶναι καὶ πάλι 2, ἓνα γιὰ ἀγόρια στὸν Κορυδαλλὸ καὶ ἓνα γιὰ κορίτσια τοῦ Παπάγου (στὸν Ὄργανισμὸ τοῦ Ὑπουργείου ἀναφέρεται καὶ τὸ Ἰδρυμα Ἀγωγῆς Ἀνηλίκων Ἀρρένων Ν. Ἰωνίας Βόλου, ἀ. 1 Π.Δ. 278/1988).

Στὰ παραπάνω Ἰδρύματα – ἐκτὸς τῶν Ἰδρυμάτων Ἀγωγῆς Ἀνηλίκων – τὴν 1η Μαρτίου βρισκόνταν 6.752 τρόφιμοι, ἐνῶ ἡ χωρητικότητά τους εἶναι γιὰ 3.892 κρατουμένους. Μεταξὺ τῶν 6.752 κρατουμένων, 2.340 ἦταν ὑπόδικοι καὶ 28 ἦταν γιὰ χρῆν.

Πρόσφατα, οἱ ἀλλοδαποὶ ἀποτελοῦν πλέον τὸ 1/4 περίπου τῶν κρατουμένων (τὸν Μάρτιο, 1.559 ἦταν ἀλλοδαποὶ καὶ ἀπὸ αὐτοὺς οἱ περισσότεροι: 965 ἦταν κατάδικοι καὶ 594 ὑπόδικοι. Οἱ περισσότεροι ἀλλοδαποὶ προέρχονται συνήθως ἀπὸ τὴν Ἀλβανία, τὴ Ρουμανία καὶ τὴν Τουρκία. Ἔπονται κρατούμενοι ἀπὸ τὴ Βόρεια Ἀφρική (Ἀλγέρι, Μαρόκο, Τυνησία, Ζάμπια, Τανζανία), τὴ Μέση Ἀνατολή (Συρία, Λίβανο, Ἰορδανία). Οἱ κρατούμενοι ἀπὸ τὰ κράτη - μέλη τῆς ΕΟΚ εἶναι λίγοι. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ ὑπήκοοι ἀπὸ Ἰράν καὶ Ἰράκ καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν Ἀμερικανικὴ Ἠπειρο καὶ τὴν Αὐστραλία. Ἐντύπωση προξενεῖ ἡ σχεδὸν παντελῆς ἔλλειψη Σκανδιναυῶν ἀπὸ τὸν πληθυσμὸ τῶν Ἑλληνικῶν Φυλακῶν.

Τὸ ἐγκλημα γιὰ τὸ ὁποῖο οἱ περισσότεροι ἔχουν στερηθεῖ τὴν ἐλευθερία τους εἶναι καταρ-

χὴν οἱ παραβάσεις τοῦ ν. περὶ ναρκωτικῶν. Ἀκολουθοῦν τὰ ἐγκλήματα κατὰ τῆς ιδιοκτησίας καὶ μετὰ τὰ ἐγκλήματα βίας (ἀνθρωποκτονίες, ληστείες).

Ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα εἶναι ἀπαραίτητο νὰ βρισκόνται στὴ διάθεση τῶν κληρικῶν, ποὺ καλοῦνται νὰ ἐπωμισθοῦν τὸ δυσχερέστατο ἔργο τῆς ποιμαντικῆς μέριμνας ὑπὲρ τῶν κρατουμένων.

4. Ἀντὶ ἐπιλόγου: ἐρεθίσματα γιὰ διάλογο καὶ δράση

Ἡ σύζευξη τῆς θεωρητικῆς θεμελίωσης τοῦ δικαιώματος στὴν ἀσκηση λατρείας τῶν κρατουμένων ἀφενὸς καὶ τῆς ἀπὸ ὄντολογικῆς πλευρᾶς προσέγγισης τῶν ΚΚ ἀφετέρου, συνθέτουν μίαν εἰκόνα χρῆσιμη στὴν ὀρθὴ διατύπωση ὀρισμένων προτάσεων ἢ συμπερασμάτων. Οἱ προτάσεις αὐτές, εἶναι δυνατό, κατὰ τὴ γνώμη μας, νὰ συντελέσουν στὸ νὰ συνεχίσει ἡ Ἐκκλησία νὰ διαδραματίζει τὸ σημαντικό της ρόλο στὴ βελτίωση τῆς καταστάσεως τῶν φυλακῶν παρὰ τὴ σύγχρονη, ἀπελπιστικὴ πραγματικότητα. Ἡ ὑπερφόρτωση τῶν ΚΚ, ἡ ποικιλία τῶν κρατουμένων, ἡ βαρὺτητα τῶν ἐγκληματικῶν μορφῶν συμπεριφορᾶς, ἡ καθημερινὴ χρῆση βίας μέσα στὰ ΚΚ ἀπὸ ὅλες σχεδὸν καὶ πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις²⁶ ἀπαιτοῦν γνώση καὶ μελέτη τόσο τοῦ νομικοῦ πλαισίου ὅσο καὶ τῆς κρατούσας κατάστασης. Εἰδικότερα:

– Θὰ ἦταν χρῆσιμη, καταρχὴν, ἡ δημιουργία ἐνὸς ἐπιτελικοῦ ὀργάνου γιὰ τὸ σχεδιασμὸ, τὴν καλύτερη ὀργάνωση, τὴ συνεργασία μὲ τὸ Ὑπουργεῖο Δικαιοσύνης, τὴν ἀνταλλαγὴ ἐμπειριῶν καὶ τὴ συντονισμένη παρουσία τῆς Ἐκκλησίας στὰ ΚΚ.

– Δεύτερο, θεωρεῖται ἀπαραίτητο νὰ γίνῃ μιὰ **συστηματικὴ καταγραφή τῶν ἀναγκῶν τὶς ὁποῖες ἔχουν τὰ ΚΚ τῆς χώρας σὲ κληρικούς**: δηλαδή, πῶς πληροῦνται οἱ σχετικὲς ἀνάγκες ὅταν δὲν προβλέπεται στὸν Ὄργανισμὸ τοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης ὀργανικὴ θέση, σὲ ποῦ βαθμὸ ἐπαρκεῖ ὁ κληρικὸς τῆς ἐγγύτερης ἐνορίας νὰ ἐκπληρώνει τὴν διπλὴ του ἀποστολή, σὲ ποιῆς περιπτώσεις ἐπισκέπτονται τὰ ΚΚ ἔθελοντες κληρικοί, πόσο συχνὰ βρίσκεται γενικὰ σὲ κάθε ΚΚ ἱερεὺς κ.λπ. (Συνεχίζεται)

26. Βλ. ἀντὶ ἄλλων Ν. Ε. Κουράκη, *Φυλακὴ καὶ Βία: Βίοι Παράλληλοι*, Ἐγκληματολογικοὶ Ὁρίζοντες, Α', Ἀθήνα / Κομοτηνὴ, 1991, σ. 9 ἐπ.

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΣΗΜΕΡΑ Άναγκαιότητα κοινωνίας και διαλόγου

Οί σκέψεις που ακολουθούν έχουν στόχο να προβάλουν και υπογραμμίσουν τον διάλογο ως φανέρωση άνυπόκριτης έπιθυμίας για θεμελίωση χριστιανικών σχέσεων και συναναστροφής. Κατ' άρχήν μάλιστα άς θυμηθούμε την παρότρυνση του Μάρκου Αύρηλιου στο έργο του *Τών εις έαυτὸν* να μην άποσπάται ὁ άνθρωπος

Του πανοσ. άρχιμ. κ. **ΑΘΑΝ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ**

άπό τὸ πολύκλωνο δένδρο, που είναι ἡ άνθρωπινη κοινωνία και να μην άπομακρύνεται κανείς έστω κι άπό ένα μέλος της. Έτόνισε μάλιστα ὁ φιλόσοφος - αυτοκράτορας στο έργο του τον δημιουργικό ρόλο της κοινής προσπάθειας ὄλων χωρίς να άποκλείει την διαφοροποίηση τών άπόψεων τών μελών μιάς ζωντανής κοινωνίας, ὡστε ὁ διάλογος να δρᾷ έποικοδομητικά, κι ὁ καθένας άπό τῆ σκοπιά του, σύμφωνα και με τις ειδικές γνώσεις και ικανότητές του, να προτείνει τους τρόπους πληρέστερης κι άποτελεσματικότερης άντιμετώπισης τών κοινωνικών προβλημάτων¹.

Προεκτείνοντας τῆ σκέψη του Μάρκου Αύρηλιου στο θέμα μας μπορούμε να πούμε ὅτι έκείνοι άπό τους Ευρωπαίους, που άναγνωρίζεται ὅτι συνεχίζουν σήμερα να βιώνουν μιᾶ ιστορική και ὄντολογική ιδιαιτερότητα φυλάσσοντας τῆν πίστη και τῆν παράδοση τῆς Ὁρθοδοξίας, δέν είναι δυνατόν ν' άναπτύξουν φυσιολογική ζωή άποκομμένοι άπό τῆ μεγάλη ευρωπαϊκή χριστιανική οίκογένεια· οὔτε πάλι ἡ Δ. Ευρώπη, ἡ ὁποία στην ιστορική της ανέλιξη σφραγίστηκε άπό τῆν άποκάλυψη του άληθινου Θεοῦ, είναι δυνατό να προχωρήσει πρὸς τῆν ὀλοκλήρωση μιάς ζωντανής και δυναμικής κοινότητας άποστασιοποιημένη άπό τις χώρες τῆς Ἁ. Ευρώπης ὅπου έπικρατεῖ ἡ Ὁρθοδοξία. Ἡ άρχική αὐτή

έπισήμανση τῆς άναγκαιότητας άνάπτυξης σχέσεων κοινῆς προσπάθειας μεταξύ τών λαών τῆς Ευρώπης με προοπτική μιᾶν άρμονική κοινωνία, που θα έμπλουτίζεται μάλλον παρά θα διασπᾶται άπό τις ζωτικές ιδιαιτερότητες τών μελών της, συμπληρώνεται άπό τῆν υπενθύμιση τῆς σπουδαιότητας του διαλόγου, θεμελιωμένου σε στέρεα έρείσματα, ὡς μέσου για τῆν οίκοδόμηση τῆς κοινωνίας αὐτῆς.

Άπό θεολογική άποψη ὁ διάλογος είναι βασικό στοιχείο προσδιοριστικό τῆς σχέσης του ανθρώπου με τον Θεό, ὅπως φαίνεται τόσο στην Π. Δ. με τῆ θεία πρόσκληση «**δεῦτε και διαλεχθῶμεν**» (Ἡσ. α' 18), ὅσο και στην Κ. Δ. ὅπου προβάλλεται ὁ διάλογος του Ἰησοῦ με ποικίλους ανθρώπους: τον τελώνη, τῆν Σαμαρείτισσα, τῆν πόρνη, τον Νικόδημο, τους Φαρισαίους, ἄλλα και τον Ἰούδα. Ὁ Ἰωάννης Χρυσόστομος μάλιστα σχολιάζει τὸ στοιχείο του διαλόγου στην σχέση αὐτῆ κηρύττοντας ὅτι ὁ Θεός «**πρὸς τῆν ασθένειαν του άκροατοῦ διαλέγεται κατὰ μικρὸν αὐτὸν άνάγειν βουλόμενος**»². Ἡ Ὁρθοδοξία βιώνοντας άκατάλυτα τῆν άποστολικῆ παράδοση θυμάται τον ρόλο του διαλόγου άνάμεσα στους πρωτοκορυφαίους Ἄποστόλους Πέτρο και Παῦλο, ὅταν, σε μιᾶ κρίσιμη καμπῆ του ίεραποστολικού έργου, οἱ Ιουδαίζοντες έπίδιωξαν να έπιβάλουν τῆν περιτομῆ στους έθνικούς που βαπτίζονταν. Ὁ Παῦλος θυμάται και σημειώνει ὅτι, ὅταν συνάντησε τον Πέτρο στην Ἄντιόχεια, «**κατὰ πρόσωπον αὐτῷ άντέστη**» (Γαλ. β' 11), ὄχι για να έξαφανίσει ἢ να παραμερίσει τῆν αντίπαλη άποψη, ἄλλα για να τῆν έξομαλύνει και να τῆν έντάξει με άγάπη μέσα στην ένότητα τῆς χριστιανικής ζωῆς, μάλιστα πάνω στην βάση τῆς μνημειώδους άποφάσεως τῆς Ἄποστολικῆς Συνόδου.

Ὁ διάλογος μπορεί να γίνει έρέθισμα για μιᾶ έντονότερη αναζήτηση και βίωση τῆς αλήθειας, έπειδῆ είναι ένα πάγκοινα άποδεκτὸ και άπαραίτητο μέσο προαγωγῆς του ανθρώπου σ' ένα κόσμο, που έξελίσσεται ραγδαία και ἡ στα-

1. Ed. H. Schenkl, Leipzig 1913. Εἰς ΙΑ' 8 έπισημαίνεται ὅτι «άνθρωπος ένὸς ανθρώπου άποσχισθεῖς ὄλης τῆς κοινωνίας άποπέπτωκεν». Εἰς τῆν έπομένην § 9 συνιστάται: «οἱ ένιστάμενοι προΐόντι σοι κατὰ τον ὀρθὸν λόγον, ὡστερ άπό τῆς υγιούς πράξεως άποτρέψαι σε οὐ δυνήσονται, οὔτως μηδὲ τῆς πρὸς αὐτοὺς εὐμενείας έγκρουέτωσαν».

2. Ὁμιλία 27, 1 PG 59, 158.

θερή πορεία σ' αὐτὸν ἀπαιτεῖ συνεχή ἐνημέρωση καὶ κατανόηση. Ἡ διαπιστωμένη μάλιστα σήμερα περιορισμένη ἀποτελεσματικότητα καὶ ἀξιοπιστία τῶν αὐτονομημένων οἰκονομικο-κοινωνικῶν καὶ ἰδεολογικο-κοινωνικῶν διαλόγων ἐπισημαίνει τὴ χρησιμότητα τοῦ διαλόγου καὶ τῆς ἐνωμένης μαρτυρίας τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ποὺ μπορεῖ νὰ φωτίσει ὡς ἀναμμένος προβολέας τὴ σκηνὴ τῆς σύγχρονης κοινωνίας, ὅπου συσσωρεύονται τὰ κρίσιμα προβλήματα τῶν ἀνθρώπων τῆς.

Ἡ σταθερὴ ἀνάπτυξη τοῦ διαλόγου αὐτοῦ στὸν εὐρωπαϊκὸ χώρο ἐπὶ παντὸς θέματος, τὸ ὁποῖο σχετίζεται μὲ τὸ φαινόμενο τῆς ζωῆς, ἀπαιτεῖ μιὰ διπλὴ καὶ παράλληλη προσπάθεια: α) τὸν ἀδελφικὸν διάλογο μεταξὺ τῶν ὁμοδόξων ὡς ὄντολογικὴ ἔκφραση τῆς δυναμικῆς καὶ ἀδιάσπαστης ἱστορικῆς πορείας τῆς Ὁρθοδοξίας, καὶ β) τὸν ἐπαγωγικὸν διάλογο μὲ τοὺς ἑτεροδόξους ὡς ἀδιάσπαστη καὶ ἀμοιβαία ἔκφραση πεποίθησης ὅτι ἡ ἀπομόνωση ἐρημώνει τὴν κοινωνία, ἐνῶ ὁ ἀποκλεισμὸς οἰουδῆποτε ζωτικὸν παράγοντα γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων φέρνει ἀναπότρεπτα τὴ ζωὴ μπροστὰ στὸ ἀδιέξοδο τοῦ θανάτου.

Ὁ διορθόδοξος διάλογος

Ὁ διορθόδοξος διάλογος φανερώνει αὐθεντικὰ τὴν μία, ἀγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ποὺ συνεχίζει νὰ καταθέτει τὴ μαρτυρία τῆς στὸ σύγχρονο κόσμο, σφυρηλατώντας τοὺς δεσμοὺς μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς. Ὁ διάλογος αὐτὸς πρωταρχικὸ στόχο εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχει τὴ διάλυση τῆς διάχυτης ὑποψίας ὅτι κάθε τοπικὴ Ἐκκλησία εἶναι ὄχι, στὸ ὁποῖο φυλάσσονται ὅπλα χρήσιμα γιὰ τὴν ἄσκηση ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς μὲ ἱμπεριαλιστικὰ κίνητρα. Ἀποτελεῖ ἱστορικὴ ἐπιταγὴ ἡ οἰκοδόμησις ἐμπιστοσύνης μεταξὺ τῶν αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ εἶναι ἐνδόμυχη ἐπιθυμία ὅλων τῶν μελῶν τους ν' ἀναληφθεῖ ἀνυπόκριτα ἢ ἀμετάθετη εὐθύνη — ὅλων ἀνεξαιρέτως — νὰ ἐργασθοῦν γιὰ τὴν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων μὲ διαλλακτικότητα καὶ διάθεση συγγνώμης. Ἰδιαίτερα οἱ κληρικοί, καὶ μάλιστα οἱ ἐπίσκοποι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἔχουν ἀνάλαβει τὴν ἱερατικὴ εὐθύνη ν' ἀφιερῶσουν μὲ γενναιότητα καὶ ὑπομονή, ὡς γνήσιοι «ἀλιεῖς ἀνθρώπων», ὅλο τὸν ἀπαραίτητο χρόνον τὴν διακονία τῆς καταλλαγῆς καὶ συμφιλίωσης ὅλων, ἐνθυμούμενοι ἐ-

κείνο ποὺ ἔγραψε ὁ Μέγας Βασίλειος: «**Βέλτιον ἔστιν ἡμᾶς ἐκ ποδῶν γενέσθαι, τὰς δὲ Ἐκκλησίας ὁμονοεῖν πρὸς ἀλλήλας ἢ διὰ τὰς μαιριαιώδεις ἡμῶν μικροψυχίας κακῶν τοσούτων ἐπάγεσθαι τοῖς λαοῖς τοῦ Θεοῦ**»³. Ὅπως ὅποτε ὁ διορθόδοξος διάλογος καὶ οἱ καρποὶ του ἔχουν κεφαλαιώδη σημασία στὰ πλαίσια τῶν ζυμώσεων γιὰ τὴν μέλλουσα νὰ συγκληθεῖ Ἁγία Πανορθόδοξη Σύνοδος.

Εἶναι σημαντικό ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία στὴν ἔκφρασή της δὲν μπορεῖ νὰ ταυτισθεῖ μὲ ὁποιοδήποτε ἐξουσιαστικὸ σχῆμα, ποὺ γνωρίζει καὶ ἐφαρμόζει τρόπους τιμωρίας τῶν ἀτάκτων δημιουργώντας ἓνα κλίμα, στὸ ὁποῖο εὐδοκίμει ὁ φθόνος, πάθος ποὺ τόσο συχνὰ ἡ Βίβλος προβάλλει πρὸς ἀποφυγὴ. Ἡ περίπτωση τῆς ἐχθρότητας ἀνάμεσα στὸ Σαοὺλ καὶ τὸν Δαβὶδ, ποὺ παρουσιάσθηκε ὡς λυσσαλέα ἀντίθεση τοῦ πρώτου στὸ θεϊκὸ καὶ ἐπίγειο σχέδιο τῆς βασιλείας τοῦ δευτέρου, καλεῖ διαρκῶς στὴν λήψη προφυλακτικῶν μέτρων γιὰ τὴν ἀποφυγὴ τῆς μόλυνσης ἀπὸ τὸ μῖσος τοῦ Σαοὺλ (βλ. Βασ. ιη' 10 - ιθ' 2-17) καὶ τὴ συγκράτηση τῶν ὁρμῶν τοῦ ἐγωῦ, ποὺ ἀπειλοῦν μὲ διάλυση κάθε κοινωνία. Ἡ μαρτυρία τῆς Ὁρθοδοξίας δὲν θὰ γίνῃ ποτὲ ταυτόσημη μὲ τὴ διακήρυξη καὶ ὑπεράσπιση τῆς κυριαρχίας τῶν ἐθνικῶν κρατῶν, γιὰ νὰ μὴ ἐμφιλοχωρήσει σ' αὐτὴν ὡς ἐκφραστικὸς προσδιορισμὸς καὶ σημεῖο τριβῆς μὲ διαλυτικὲς συνέπειες τὸ πολιτιστικὰ περιορισμένο στοιχεῖο τῆς ἀποκλειστικότητας τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων, γιὰ νὰ μὴ γίνῃ ἡ Ὁρθόδοξη Ἀνατολὴ φύλλο, ποὺ παρασύρεται ἀπὸ τὸ ρεῦμα τῆς ὁποίας πολιτικῆς ἀντιπαλότητας καὶ κυριευθεῖ ἀπὸ τὸν ἐθνικισμό, ποὺ εἶναι τελικὰ ὁ ἐχθρὸς τοῦ ἔθνους, δηλαδὴ τῆς πραγματικῆς ὑγιούς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων⁴. Ἄς θυμηθοῦμε ὅτι εὐστοχα ἔχει μὲ ἔμφαση ὑπογραμμισθεῖ ὅτι ὁ ἐθνικισμὸς εἶναι «**μεγάλῃ πανορθόδοξῃ μάστιγᾷ σὲ ἀσυνήθῃ ἔξαρσῃ τῶρα τελευταία**»⁵. Δὲν διαφεύγει τῆς προσοχῆς τοῦ σκεπτομένου ἀνθρώπου ὅτι ὁ ἐθνικισμὸς λειτουργεῖ ἄλλοτε σὰν χαλί, κάτω ἀπὸ τὸ ὁποῖο σαρώνονται τὰ συσσωρευμένα τεράστια προβλήματα, ἰδιαίτερα τοῦ γεωγραφικοῦ

3. Ἐπιστολὴ 204, 7, «Τοῖς Νεοκαισαρεῦσιν», ἐδ. Y. Courtonne, Paris 1961, σ. 180.

4. Βλ. Μάριος Μπέγγος, «Ἐθνικισμὸς: ὁ ἐχθρὸς τοῦ ἔθνους», *Καθ' Ὁδὸν* 2, 1992, 18-26.

5. Γεώργιος Ἀ. Τσανανάς, «Ποιὰ Ὁρθοδοξία; Κριτικὴ προσέγγιση ἐκ τῶν ἐνδόν», *Καθ' Ὁδὸν* 1, 1992, 74.

χώρου όπου ἡ Ὁρθοδοξία σήμερα ἐπικρατεῖ, καὶ ἄλλοτε σὰν ἀσφαλιστικὴ δικλείδα ἀδιέξοδων ὁραμάτων καὶ ἀνεκπλήρωτων ὀνείρων. Θὰ εἶναι μιὰ μεγάλη χαμένη εὐκαιρία καὶ ἀποτυχία τοῦ ἀνθρώπου σήμερα, ποὺ τὰ τείχη τοῦ Βερολίνου δὲν ὑπάρχουν πιά, νὰ παραμείνουν τὰ τείχη τοῦ ἐθνικισμοῦ καὶ τῆς ξενοφοβίας.

Μιλώντας τώρα γιὰ τὸν διάλογο ὡς μέσο ἀνάπτυξης μιᾶς ζωντανῆς Ὁρθόδοξης κοινωνίας δὲν ἐννοῶ τὴν ἀνάπτυξη ἐνὸς ἄξονα ἢ τόξου ἀνάλογου μὲ αὐτὸ ποὺ εὐαγγελίζονται ὀρισμένοι καιροσκόποι φονταμενταλιστὲς τοῦ Ἰσλάμ σήμερα καὶ ἔχει φυσικὰ ἐνοχλήσει προωθώντας μιὰ ἀποδεδειγμένα ἀτελέσφορη θρησκευτικὴ ἀντιπαράθεση. Μὲ τὴν ἀνάπτυξη αὐτοῦ τοῦ διαλόγου ἐννοῶ τὴν ἀπαραχάρακτη διακήρυξη τοῦ οὐσιώδους μηνύματος τῆς Ὁρθοδοξίας, ποὺ εἶναι ἡ οἰκουμενικότητα. Θυμίζω ὅτι ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῶν Σλάβων ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς Κύριλλο καὶ Μεθόδιο δὲν σήμαινε τὸν ἐξελληνισμό τους, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν φανέρωση καὶ ἐλεύθερη ἀνάπτυξη τῆς ἐθνικῆς σλαβικῆς ταυτότητάς τους μὲ τὴν καλλιέργεια τῶν ἀπαραιτήτων στοιχείων γιὰ τὴν ὀλοκληρωμένη πολιτιστικὴ τους ἀνέλιξη. Στὸ ἔργο τῶν μεγάλων Θεσσαλονικέων ἁγίων ἀποκρυσταλλώνεται ἡ ἐργώδης καὶ, μακροαίωνα προσπάθεια τῆς Ὁρθοδοξίας νὰ ἐμπνεύσει συνοχὴ καὶ ἐνότητα στὴν οἰκουμένη, θεμελιωμένη πάνω στὸν δημιουργικὸ καὶ εἰρηνικὸ διάλογο ἀνθρώπων, ἡ ἐλευθερία τοῦ προσώπου τῶν ὀποίων ἀναδεικνύεται μέσα σὲ κλίμα σεβασμοῦ καὶ πεποίθησης ὅτι εἶναι σὲ κάθε περίπτωση ἄξιοι νὰ προβληθοῦν ὡς φορεῖς πολιτιστικῆς καὶ πνευματικῆς ἰδιαιτερότητας. Στὸν πολιτιστικὰ καὶ πνευματικὰ παρθένο βίον τῶν Σλάβων τοῦ 9ου καὶ 10ου αἰῶνα ἦταν φυσικὸ νὰ μεταφυτευθοῦν κατ' ἀρχὴν αὐτούσια καὶ ἀδιαφοροποίητα στοιχεῖα τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ διεργασία ὅμως αὐτὴ δὲν ἐγίνε παθητικὰ οὔτε ἀπέβλεπε στὸν ἐξελληνισμό τῶν Σλάβων, ἀλλὰ εἶχε στόχο τὴν ἀνάδειξη τῶν δεξιοτήτων τους κατ' ἀνάγκη μὲ μακρὰ προσπάθεια, ὥστε νὰ ἀφομοιώσουν τὰ βυζαντινὰ στοιχεῖα γονιμοποιώντας

τα φυσιολογικὰ μέσα στὸ χῶρο τῆς σλαβικῆς ἐθνικῆς αὐτοσυνειδησίας. Ὅπως γράφει ὁ καθηγητὴς Ταχιάος «ἡ ἀποδοχὴ ἀπὸ μέρος τῶν Σλάβων τῶν τύπων καὶ τῶν μορφῶν τῆς βυζαντινῆς πνευματικότητας δὲν ἦταν παθητικὴ, παρὰ συνέπεια ἐπιλογῆς. Τὰ βυζαντινὰ κείμενα δὲν ἐπιβλήθηκαν στὸν κόσμον τους, ἀλλὰ οὔτε καὶ εἰσέρρευσαν ἐκεῖ τυχαῖα· ἐγίνε ἐπιλογὴ ἀπὸ τὶς ἀνάγκες τους... (Οἱ Ἕλληνες ἐπίσκοποι) ἀρκέστηκαν ἀπλῶς στὸ νὰ βοηθήσουν τοὺς λαοὺς αὐτοὺς νὰ ἀποκτήσουν ἐκεῖνο ποὺ οἱ ἴδιοι χρειαζόνταν ἄμεσα καὶ τὸ ἀποζητούσαν»⁶. Ἡ ἀνακήρυξη τῶν δύο ἀδελφῶν ἱεραποστόλων ἀπὸ τὸν πάπα Ἰωάννη - Παῦλο Β' σὲ προστάτες ἁγίους τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης⁷ τοὺς προβάλλει σὲ ὀλόκληρο τὸν χριστιανικὸ κόσμον ὡς πρότυπο οἰκουμενισμοῦ καὶ δηλωμένη ἐναντίωση σὲ κάθε πολιτιστικὸ ἱμπεριαλισμό.

Τὸ πνεῦμα αὐτὸ τῆς οἰκουμενικότητας ἐξ ἄλλου ἐκφράζει σήμερα τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως σύμφωνα καὶ μὲ περιοριστικὴ δήλωση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου, ὁ ὁποῖος ἐπισήμανε ὅτι «**καὶ ἡ ἱστορία του καὶ ἡ σημερινὴ διάρθρωση καὶ ἡ δραστηριότητα τοῦ Πατριαρχείου δείχνουν ὅτι εἶναι μιὰ Ἐκκλησία ὑπερεθνικὴ, ποὺ ἀγκαλιάζει ἀνθρώπους ὅλων τῶν προελεύσεων καὶ δὲν ταυτίζεται πρὸς ἓνα ἔθνος ἀποκλειστικὰ**»⁸. Τὴν οἰκουμενικότητα τῆς Ὁρθοδοξίας σήμερα ἐκφράζει μὲ μοναδικὸ τρόπο τὸ Ἅγιον Ὄρος, στὸ ὁποῖο ζοῦν μαζὶ Ὁρθόδοξοι διαφόρων ἐθνοτήτων. Οἱ Ἁγιορεῖτες μοναχοὶ ἔχουν σήμερα τὴν κρίσιμη εὐθύνη νὰ φανερώσουν καὶ πανορθόδοξα καὶ παγκόσμια, ἀλλὰ καὶ εἰδικὰ στὸ πλαίσιο τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης, τὴν οἰκουμενικὴ τους αὐτὴν καὶ χριστιανικὴ ἐμπειρία καὶ νὰ καταδείξουν ὅτι τὸ βίωμά τους αὐτὸ εἶναι «ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ» γιὰ τὴν ἀνάπτυξη μιᾶς κοινωνίας ἀνθρώπων, ἡ ὁποία δὲν σφετερίζεται, ἀλλὰ δικαίωνει τὴ χριστιανικὴ ἐλπίδα τῆς ἀληθινῆς ζωῆς. (Συνεχίζεται)

**Ὅλα τὰ βιβλία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας
κ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ
διατίθενται ἀπὸ τὸ Βιβλιοπωλεῖο τῆς Ἀποστολικῆς
Διακονίας, ὁδ. Δραγατσανίου 2, πλατ. Κλαυθμόνος,
τηλ. 01/32.28.037**

6. Ἀντόνιος - Αἰμίλιος Ν. Ταχιάος, *Κύριλλος καὶ Μεθόδιος οἱ ἐκ Θεσσαλονίκης. Ἡ βυζαντινὴ παιδεία στοὺς Σλάβους*, Θεσσαλονίκη (Ρέκος) 1989. σ. 207.

7. Στὶς 31 Δεκεμβρίου 1980 ὁ πάπας Ἰωάννης Παῦλος Β' τοὺς ἀνακήρυξε προστάτες τῆς Εὐρώπης μαζὶ μὲ τὸν ὁσιο Βενέδικτο, καὶ τὸ 1985 ἔγραψε γι' αὐτοὺς τὴν ἐγκύκλιο ἐπιστολὴ Slavorum Apostoli.

8. Βλ. συνέντευξή του στὸν Ἄ. Ἀμπατζῆ, *Κυριακάτικη Ἐλευθεροτυπία*, 27 Ὀκτ. 1991.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

Τὸ πρόβλημα τῆς σχέσης μεταξύ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας ἀπασχόλησε ἀπὸ πολὺ νωρὸς τῆ Χριστιανικῆ Ἐκκλησία. Ὅπως εἶναι γνωστὸ τὸ εὐαγγελικὸ κήρυγμα μὲ τὴν ἱεραποστολικὴ φροντίδα τῶν Ἀποστόλων, ἰδιαίτερα δὲ τῆ φροντίδα τοῦ Ἀποστόλου τοῦ Ἐθνῶν Παύλου, πέρασε τὰ στενὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας καὶ διαδόθηκε στὶς μεγάλες

Τοῦ κ. **Ἐμμανουὴλ Χατζηεμμανουήλ**
Ἐπιτίμου Δ/ντοῦ Παιδείας
τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς

πόλεις τοῦ Ἀνατολικοῦ κυρίως μέρους τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, ὅπως τὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας, τὴν Ταρσό τῆς Κιλικίας, τὴν Ἀλεξάνδρεια τῆς Αἰγύπτου καὶ βέβαια τὴν Ἀθήνα καὶ τὴ Ρώμη. Στὶς πόλεις αὐτὲς καὶ γενικὰ σὲ ὅλες σχεδὸν τίς πόλεις, μικρὲς καὶ μεγάλες, τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους ἀνθούσαν τὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα. Καὶ τοῦτο γιατί οἱ Ρωμαῖοι κατακτητὲς διέκριναν τὴ μορφωτικὴ δύναμη τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ υἰοθέτησαν γιὰ τὴν μόρφωση τῶν παιδιῶν τους τὸ Ἑλληνιστικὸ ἐκπαιδευτικὸ σύστημα. Ὅπως δὲ γράφει ὁ ἱστορικὸς τῆς Παιδείας Η. I. Marron στὸ βιβλίο του «Ἱστορία τῆς Παιδείας στὰ Ἀρχαῖα Χρόνια» ὁ κοσμοπολίτικος Ἑλληνιστικὸς πολιτισμὸς, ποὺ ἔφθασε μέχρι τὸ Τουρκεστὰν καὶ τὴν καρδιά τῶν Ἰνδιῶν καὶ ἀκόμη ριζώσε σὲ χώρες ὅπως ἡ Αἴγυπτος, ἡ Μεσοποταμία καὶ τὸ Ἰράν, ποὺ εἶχαν δικό τους ἀρχαῖο πολιτισμὸ, δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ἀφήσουν ἀδιάφορους τοὺς Ρωμαῖους, ποὺ καὶ τὴν ἐξυπνάδα καὶ τὴν ἰκανότητα εἶχαν νὰ διακρίνουν τὸ καλλίτερο καὶ ἀκόμα τί θὰ μπορούσαν νὰ κερδίσουν ἀπὸ ἓναν ὄριμο καὶ ἀνεπτυγμένον πολιτισμὸ, ὅπως ὁ Ἑλληνικὸς, σὲ σύγκριση μάλιστα μὲ τὸ δικό τους πολιτισμὸ ποὺ βρισκόταν σὲ ἀρχαῖο στάδιο ἀνάπτυξης. Μορφωμένος ἄνθρωπος τὴν ἐποχὴ αὐτὴ θεωρεῖται αὐτός, ποὺ γνωρίζει καλὰ τὴν ἑλληνικὴ γλώσσα, τοὺς Ἑλληνες ποιητὲς καὶ κυρίως τὸν Ὅμηρο καὶ ἔχει πάρει μαθήματα ἑλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ προπαντὸς μαθήματα ρητορικῆς.

Ἡ Ἑλληνικὴ γλώσσα διδάσκεται, παράλληλα πρὸς τὴν λατινικὴ καὶ στὰ ρωμαϊκὰ σχολεῖα τῶν πρὸ ἀπομακρυσμένων ἐπαρχιῶν τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους, ὅπου ἡ γλώσσα τοῦ λαοῦ εἶναι ἡ λατινικὴ. Οἱ πλούσιοι Ρωμαῖοι ἀναθέτουν τὴν μόρφωση τῶν παιδιῶν τους σὲ Ἑλληνες παιδαγωγοὺς τοὺς ὁποίους προμηθεύονται σὲ ὑψηλὴ τιμῆ, ὅπως λέει ὁ ἱστορικὸς Πλίνιος, ἀπὸ τὰ σκλαβοπάζαρα τῆς περιόδου αὐτῆς. Τῆ Φιλοσοφία καὶ τῆ Ρητορικῆ τῆ διδάσκουν περιοδεύοντες, ἀπὸ πόλη σὲ πόλη, Ἑλληνες ἢ ἑλληνομαθεῖς διδάσκαλοι γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ὅσοι δὲ ἀπὸ τοὺς νέους εἶχαν ἔφεση γιὰ ἀνώτερη παιδεία ταξίδευαν στὴν Ἀθήνα ἢ τὴν Ἀλεξάνδρεια, μεγάλα κέντρα ἑλληνικῆς Παιδείας. Ἡ δύναμη τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἦταν τόσο μεγάλη, ποὺ ἐπέτυχε νὰ ἐπηρεάσει καὶ τοὺς Ἑβραῖους ἀκόμα, τὸ πρὸ συντηρητικὸ καὶ πρὸ κλειστὸ —λόγω θρησκείας— ἔθνος τῆς γῆς. Οἱ Ἑβραῖοι μάλιστα τῆς Ἀλεξάνδρειας ἐπειδὴ ἔχασαν τὴ μητρικὴ τους γλώσσα, τὴν ἀραμαϊκὴ, μετέφρασαν τὰ θρησκευτικὰ τους κείμενα, τὴν Παλαιὰ Διαθήκη, στὴν Ἑλληνικὴ γλώσσα. Ἡ μετάφραση εἶναι γνωστὴ μὲ τὸ ὄνομα μετάφραση τῶν ἑβδομήκοντα γιατί, κατὰ τὴν παράδοση, ἔγινε ἀπὸ 72 γιὰ τὴν ἀκρίβεια μεταφραστές. Τῆ μετάφραση αὐτὴ ἀναγνώρισε καὶ χρησιμοποίησεν στὴν Θεῖα Λατρεία ἡ Ἐκκλησία μας. Ἄλλωστε, ὅπως γράφει ὁ ἑβραῖος ἱστορικὸς Elias P. Bickerman στὸ βιβλίο του «The Jews in the greek Age», «ὁ ἑβραῖος, ποὺ εἶχε μάθει τὴν ἑλληνικὴ γλώσσα καὶ τὸν ἑλληνικὸ τρόπο ζωῆς θὰ μπορούσε νὰ αἰσθάνεται καὶ νὰ ζῆ ἄνετα τόσο στὴν Ἀλεξάνδρεια τῆς Αἰγύπτου ὅσο καὶ στὴν Ἀλεξάνδρεια τῆς Σογδιανῆς, στὴν Κεντρικὴ Ἀσία».

Ὅταν λοιπὸν ὁ Χριστιανισμὸς πέρασε τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας καὶ διαδόθηκε στὶς πόλεις τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους ὅπου, ὅπως εἶπαμε παραπάνω, ἀνθούσαν τὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα, ἦταν ἀναπόφευκτο νὰ τεθεῖ τὸ ἐρώτημα καὶ τὸ πρόβλημα συγχρόνως πῶς ἡ νέα θρησκεία ποὺ δίδασκε ὅτι ὁ Θεὸς ἀπὸ μεγάλη ἀγάπη στὸν ἄνθρωπο σαρκώθηκε στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ γιὰ νὰ ἀποκαλύψει μὲ τὴ ζωὴ, τὴ διδασκαλία, τὸ σταυρικὸ θάνατο καὶ τὴν ἀνάσταση τοῦ Χρι-

στοῦ σπὸν ἄνθρωπο ὁλόκληρη τὴν ἀλήθεια καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσει στὴ σωτηρία, θὰ μπορούσε νὰ συμβιβασθεῖ μὲ τὴν Ἑλληνικὴ φιλοσοφικὴ σκέψη σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ἡ ἀλήθεια κατακτᾶται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἄνθρωπο, τὸ πῶς «δεινὸ» ἀπ' ὅλα τὰ «δεινὰ» (θαύματα) τοῦ κόσμου, σύμφωνα μὲ τὸ Σοφοκλῆ, ἀρκεῖ βέβαια νὰ χρησιμοποιήσει σωστὰ τὸ δῶρο τοῦ νοῦ.

Στὴν πρώτη αὐτῆ φάση τοῦ προβλήματος διακρίνουμε ἀντίθεση μεταξὺ τοῦ χριστιανικοῦ «Χριστοκεντρισμοῦ» καὶ τοῦ «Ἀνθρωποκεντρισμοῦ» τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφικῆς σκέψης. Ἡ ἀντίθεση ὁμως αἰρεται, ὅταν κατὰ τὴν ἱστορικὴ ἐξέλιξη τῆς Ἐκκλησίας ὁ Χριστιανισμὸς χρειάστηκε τὴ βοήθεια τοῦ Ἑλληνικοῦ Λόγου καὶ γιὰ νὰ ἐπιβιώσει, ὡς νέα θρησκεία, ἀνάμεσα σὲ πολλές θρησκείες τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ ἐπικρατήσῃ καὶ κυριαρχήσῃ, σύμφωνα μὲ τὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν κόσμο, ὡς Οἰκουμενικὴ Διδαχὴ καὶ ὡς ἡ μόνη δύναμη καὶ ὡς ὁ μόνος δρόμος ἀνακαίνισης καὶ ἐν Χριστῷ ἀναγέννησης τοῦ ἀνθρώπινου βίου.

Κι αὐτὸ ἐγίνε ὕστερα ἀπὸ μακρὰ πνευματικὴ διαδικασία. Τελικὰ δὲ ἡ ὁλοκληρωτικὴ σύζευξη μεταξὺ Χριστιανισμοῦ καὶ Ἑλληνικοῦ Λόγου ὁλοκληρώθηκε μὲ τὴν διδασκαλία τῶν ἐλλήνων πατέρων καὶ οἰκουμενικῶν διδασκάλων τῶν χρυσοῦν χρόνων τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας, τὸν 4ο καὶ 5ο μ.Χ. αἰώνα. Ἀλλὰ ἂς παρακολουθήσουμε τὸ πρόβλημα σὲ διάφορες φάσεις τῆς ἱστορικῆς του ἐξέλιξης:

Τὸ πρόβλημα ἀντιμετωπίζει πρῶτος ὁ «Ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν», ὅπως ὁ ἴδιος ἀποκαλεῖ τὸν ἑαυτό του, Παῦλος. Ὁ Παῦλος, ἄλλωστε, παρόληλα πρὸς τὴν ἑβραϊκὴ καὶ μάλιστα φαρισαϊκὴ του μόρφωση, ποὺ ἀπόκτησε «στὰ πόδια» τοῦ φημισμένου ραββίνου τῆς ἐποχῆς του Γαμαλιήλ, εἶχε καὶ πλούσια ἑλληνικὴ μόρφωση. Εἶχε μάθει τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα στὰ ἑλληνιστικὰ σχολεῖα τῆς πατρίδας του Ταρσοῦ καὶ σίγουρα εἶχε ἀκούσει μαθήματα ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, ἐφ' ὅσον ἡ Ταρσὸς ἦταν μεγάλο κέντρο ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ ἔδρα στωϊκῶν φιλοσόφων. Σύμφωνα μὲ τὴν κάπως ὑπερβολικὴ πληροφορία τοῦ ἑλληνα γεωγράφου καὶ ἱστορικοῦ Στράβωνος, ἡ Ταρσὸς ὑπερεῖχε στὰ Γράμματα καὶ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἀλεξάνδρειας.

Ἀντιμετωπίζοντας τὸ πρόβλημα τῆς σχέσης τῆς ἐκ τοῦ Θεοῦ σοφίας μὲ τὴν ἀνθρώπινη σοφία ὁ Παῦλος διδάσκει ὅτι μὲ τὴ γέννηση, τὴ διδασκαλία καὶ προπαντὸς τὸ σταυρὸ καὶ τὴν

ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ δημιουργήθηκε μιὰ νέα πραγματικότητα στὴν ἱστορία τοῦ κόσμου, ὅπου ὁ ἄνθρωπος σώζεται διὰ τῆς πίστεως στὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι διὰ τῆς ἀνθρώπινης σοφίας· «ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει Θεοῦ» (Α' Κορινθ. 2:5). Ὁραματιζόμενος δὲ τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας ὁ Παῦλος βεβαιώνει τὰ μέλη τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας τῆς Κορίνθου στὴν Α' πρὸς αὐτοὺς ἐπιστολῇ του ὅτι τὸ κήρυγμά του πρὸς τοὺς πνευματικὰ ὄρμους (ἐν τοῖς τελείοις) (2:6) δὲν ἀναφέρεται στὴν ἀνθρώπινη σοφία ἀλλὰ στὸν «ἐσταυρωμένον Χριστὸν» ὁ ὁποῖος «ἐγίνε ἀπὸ τὸ Θεὸ σοφία δική μας καὶ δικαίωση καὶ ἐξαγιασμὸς καὶ ἀπελευθέρωση» (Α' Κορινθ. 1:30).

Ὁ Παῦλος διδάσκει ὅτι «ὅποιος ἀνήκει στὸ Χριστὸ εἶναι μιὰ καινούργια δημιουργία» (Καὶνὴ Κτίσις) καὶ ὅτι μὲ τὸν ἐρχομὸ τοῦ Χριστοῦ «τὰ παλιὰ πέρασαν, ὅλα ἐγίναν καινούργια» (τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα, Β' Κορινθ. 5:17). Ὁ Παῦλος σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν προχριστιανικὴ περίοδο τῆς ἱστορίας περιορίζεται στὸ νὰ χαρακτηρίσει τὸν Μωσαϊκὸ Νόμο, τὴν Παλαιὰ Διαθήκη, ὡς «παιδαγωγὸν εἰς Χριστὸν» καὶ νὰ ἀναγνωρίσει τὸν ὀρθὸ λόγον, τὸ ὄργανο τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, ὡς δῶρο τοῦ Θεοῦ, ποὺ μὲ τὴ βοήθειά του τὰ «Ἑθνη» θὰ μπορούσαν νὰ ἀναγνωρίσουν τὴν «αἰώνια δύναμη» καὶ «θεϊκὴ ιδιότητα τοῦ ἐνὸς ἀληθινοῦ Θεοῦ», ἀλλὰ ἐπειδὴ «ἡ σκέψη τους ἀκολούθησε λαθεμένο δρόμον καὶ τὸ ἀνόητον ἐγὼ τους βυθίστηκε στὸ σκοτάδι τῆς πλάνης» (ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀνόητος αὐτῶν καρδία, Ρωμ. 1:21), κατάντησαν «νὰ προσκυνοῦν εἰδωλα καὶ παρασταίνουν θνητοὺς ἀνθρώπους, πουλιά, τετράποδα καὶ ἐρπετὰ» (Ρωμ. 1:23). Ὁ Παῦλος δὲν χρειάστηκε νὰ καταφύγει συστηματικὰ στὴ βοήθεια τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας γιὰ νὰ ἐνισχύσει τὸ κήρυγμά του, ἴσως γιὰτὶ ἀπευθύνεται σὲ Ἰουδαίους, Ἑλληνιστὲς Ἰουδαίους, προσηλύτους καὶ ἔθνικούς, ποὺ —ἐκτὸς ἐξαιρέσεων— ἀνήκουν σὲ λαϊκὲς τάξεις. Πάντως, ὅπως παρατηρεῖ ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Ἰ. Δ. Καραβιδόπουλος στὸ βιβλίο του «Εἰσαγωγή στὴν Καινὴ Διαθήκη», ὁ Παῦλος «εἶναι γνώστης τῆς λαϊκῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν θρησκευτικο-φιλοσοφικῶν ρευμάτων τῶν χρόνων του, ὥστε νὰ χρησιμοποιεῖ σὲ ἐπιστολὰς καὶ τὶς ὁμιλίαις του ρητὰ Ἑλλήνων συγγραφέων. (Συνεχίζεται)

ΑΞΙΟΣΗΜΕΙΩΤΑ ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΟΥΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΤΟΥ ΘΕΑΝΘΡΩΠΟΥ

Λόγια και ενέργειες τού Λυτρωτή «ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ»*

Ἐξάλλου ἐκεῖνοι ἐκτελοῦσαν ἐντολές ὡς «ἐκτελεστές» στρατιῶτες, σταυρωτές, ἐντολοδόχοι ἐτέρων, οἱ ὅποιοι εὐθύνονταν γιὰ τὸ ἔγκλημα. Ἀλλὰ οἱ χλευαστές, ὅπως ἐπίσης ἐξίσου οἱ βασανιστές καὶ κυρίως οἱ ὑπεύθυνοι γιὰ τὴ θανάτωση τοῦ ἀθώου θύματός τους ἦταν βεβαίως ἄλλοι συνυπεύθυνοι. Πάντως καὶ αὐτῶν ὄλων τῶν ἄλλων τὴν κακότητα παρέβλεψε ὁ οἰκτίρ-

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΔΡΟΥΛΙΑ**

Καθηγητοῦ – Εἰδικοῦ Ἐπιστήμονος τῆς Φ.Ε.

μων Κύριος. Μὲ τὴν ὡς ἄνω ὑποδειγματικὴ διαγωγή Του καὶ τὴν παραδειγματικὴ σταυρικὴ συμπεριφορὰ Του ἐπισφράγισε τὴ διδαχὴ καὶ ἐπέστησε τὴν προτροπὴ Του γιὰ ἀγάπη ἀδιακρίτως πρὸς ἀπαξιάπαντες τοὺς ἀνθρώπους ἀπροσωπολήπτως, ἐξυπακούεται ἀκόμη καὶ πρὸς τοὺς ἐχθρούς. Ἔτσι ἐβίωσε ὁ Κύριος κατὰ γράμμα, ἐφαρμοζόντας κατὰ λέξη ὅ,τι ὁ Ἰδιος ἐδίδαξε, διεκήρυξε ἢ ὑπέδειξε. Ὅσα συνεπῶς προέτρεψε ἢ ἐνουθέτησε τοὺς ἄλλους, τὰ ἀπέδειξε μὲ τὸ προσωπικὸ παράδειγμά Του.

Πόσα συνεπῶς θεοδίδακτα διδάγματα συναφῆ καὶ ὄντως θεανθρώπινα ὑποδείγματα σχετικὰ παρέχονται ἀπὸ τὸν Ἐσταυρωμένο Σωτήρα (ὅπως καὶ τὸ παρακάτω γιὰ τὸ ὅποιο θὰ ποῦμε ἀμέσως) γιὰ προσωπικὲς μας περιπτώσεις, σὲ δικές μας ἀνάλογες στιγμὲς καὶ καταστάσεις, «περιστάσεις καὶ θλίψεις καὶ ἀνάγκες καὶ συμφορὲς τοῦ βίου»²⁸;

2ος λόγος τοῦ Χριστοῦ «ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ»

Ὁ Ἐσταυρωμένος Χριστός, ἀφοῦ ἀπευθύνθηκε πρωτίστως πρὸς τὸν «*Θεὸν Πατέρα*»²⁹ γιὰ τοὺς σταυρωτές Του, ἀμέσως μετὰ στρέφει τὴν προσοχὴ καὶ τὸν λόγο πρὸς τὴν Μητέρα - Θεομήτορα. Βλέποντας τὴν τραγικὴ - τὴ μαρτυρικὴ

Μητέρα του νὰ στέκεται - παραστέκεται («ἴσταται» - «παρίσταται»³⁰ - συμπαρίσταται) οὐσιαστικὰ καὶ κυριολεκτικὰ «πλησίον» Του, κοντὰ στὸν Σταυρὸ Του, κατὰ τὸ μαρτύριό Του, Ἐκεῖνος ἐκδηλώνει πάραυτα τὴν υἱικὴ φροντίδα Του. Ὁ «*Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος*»³¹, μεριμνώντας γιὰ τὴν Ἁγία Μητέρα Του, τῆς ἀποτείνει τὴν ἀκόλουθη φράση, ὑποδεικνύοντας γιὰ προστασία καὶ περίθαλψή Της τὸν μαθητὴ Του «ὄν ἡγάπα»: «*Γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου*». Ἐπειτα εἶπε στὸν Μαθητὴ καὶ Εὐαγγελιστὴ τῆς ἀγάπης «*Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου*»³². Στὶς δύο αὐτὲς λακωνικῆς³³ φράσεις ἔχομε τὰ ἐξῆς δύο γλωσσολογικὰ - λεκτικὰ στοιχεῖα νὰ συνεξετάσωμε:

1) Στὴν πρώτη ἔκφραση τῆς διττῆς τοῦ Κυρίου ὑπόδειξης - πρότασης προκύπτει ἓνα πρόβλημα, ἀνακύπτοντας ἓνα ἐρώτημα ποῦ ἀφορᾶ στὴν προσαγόρευση τῆς Θεομήτορος ἀπὸ μέρους τοῦ Θεανθρώπου μὲ τὴν προσφώνηση «*Γύναι*»³⁴. Γιατὶ «*γυναίκα*» καὶ ὄχι μητέρα προσνομάζει ὁ Ναζωραῖος «*τὴν τεκοῦσαν*»; Οἱ Ἑβραῖοι προσαγόρευαν μὲ τὴ λέξη γυναίκα καὶ τὴ μητέρα³⁵! Ἡ λέξη «*γυναίκα*» ὡς προσαγόρευ-

30. Πρβλ. «*εἰστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ... καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα*» Ἰωάν. ιθ' 25-27. - Τὸ εἰστήκεισαν εἶναι γ' πρόσωπο πληθυντικοῦ ὑπερσυντέλικου (εἰστήκεισαν) τοῦ ἴσταμαι. Ἡ πρόθεση «*παρὰ*» ὑποδηλώνει πλησίον, πρβλ. λοιπὸν ἴσταμαι + παρὰ = **παρίσταμαι** καὶ πρβλ. ἐπίσης τὸ «*παρεστῶτα*» - «*ἐστώς*» εἶναι μετοχὴ παρακειμένου (= ἔχοντας παραστῆ μαζί - συμπαρῆσται - συμπαρῆσθαί). Βλ. Ζαφ. Γαβαλά, Ἀνώμαλα ῥήματα τῆς ἀττικῆς πεζῆς διαλέκτου, Ἀθήνα 1929, σ. 83.

31. Βλ. «*τίτλον*» - ψευδοτίτλο ποῦ «*ὁ Πιλάτος ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ... Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων*» Ἰωάν. ιθ' 19.

32. Ἰωάν. ιθ' 26-27.

33. Γιὰ τὸ «*λακωνικὸ*» πρβλ. χαρακτηριστικὰ «*ὅτι τὸ λακωνίζειν πολὺ μᾶλλον ἐστὶ φιλοσοφεῖν*» Πλάτωνος, Πρωταγόρας (ἢ σοφισταί' ἐνδεικτικῶς) 342 E.

34. Δύο φορὲς προσαγόρευσε τὴ Θεομήτορα ὁ Θεάνθρωπος ὡς «*Γύναι*». Ἡ δευτέρη φορὰ ἦταν ἡ ἀνωτέρω, ὅταν Ἐκεῖνος ἦταν στὸν Σταυρὸ, ἐνῶ ἡ πρώτη ὅταν «*γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ*» (Ἰωάν. β' 1-8). Ἡ ἴδια προσαγόρευση ἔγινε ἀπὸ τὸν Ἀναστάνα Χριστὸ καὶ στὴν Μαρία Μαγδαληνὴ (Ἰωάν. κ' 15, πρβλ. στίχ. 13).

35. Βλ. ἐνδειξὴ (βασικῶς ἀποδεικτικὴ) σὲ παραπομπὴ μας 36. - Πρβλ. καὶ Ἰ. Δρούλια, Τὸ μέγα μαρτύριον τῆς Θεομήτορος, Ἀθήνα 1973, σ. 17. - Γιὰ τὴν προσφώνηση «*γύναι*» καὶ ὄχι «*μήτηρ*» ἀπὸ τὸν Θεάνθρωπο βλ. συναφῆ σχόλια σὲ Π. Τρεμπέλα, Ὑπόμν. Ἰωάννην, σ. 88 (4, 2), 673 (26, 2 καὶ 3).

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 250 τοῦ ὑπ' ἀρ. 7 τεύχους.

28. Θεοδώρου Δούκα τοῦ Λασκάρεως, τοῦ βασιλέως ποιήμα, Ἀκολουθία τοῦ Μεγάλου Παρακλητικοῦ Κανόνος εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, ὠδὴ η', τροπάριο 2ο.

29. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Θ. Λειτουργία, ἐκφώνηση ἱερέως «*Καὶ καταξίωσον*», πρὶν ἀπὸ τὴν ἀπαγγελίαν τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς «*Πάτερ ἡμῶν*».

ση ήταν συνήθης τίτλος σεβασμού³⁶! Πρβλ. επίσης πώς ο προφήτης Ήσαϊας αναγράφει «*οὐαὶ ὁ λέγων τῷ πατρὶ τί γεννήσεις καὶ τῇ γυναικὶ τί ὠδινήσεις*»³⁷. Ἐνῶ λοιπὸν ὁ πατέρας ἀποκαλεῖται μὲ τὴν ἀνάλογη προσωνυμία, ἡ μητέρα προσονομάζεται γυναίκα. Πρβλ. παρομοίως πὼς οἱ Πέρσες προσφωνοῦσαν ἐπίσης τὴ βασίλισσα, ὡς σύζυγο τοῦ βασιλέως, γυναίκα, βλ. «*Χαίρε Δαρείου γυναίκα... θεοῦ δὲ καὶ μητῆρ ἔφυς*»³⁸. Κατὰ τὸν ἀοίδιμο Καθηγητὴ μας Παναγ. Τρεμπέλα, ὁ Κύριος στὴν περίπτωση αὐτῆ, ὄντας στὸν Σταυρό, δὲν ἐχρησιμοποίησε τὴ στοργικὴ λέξη - προσαγόρευση «μητέρα» γιὰ νὰ μὴ συγκινήσει περισσότερο (θὰ λέγαμε σὲ σύγχρονη γλῶσσα, νὰ μὴ φορτίσει συναισθηματικά), ἐκείνη τὴν τραγικὴ στιγμὴ τῆ Θεοτόκου³⁹.

36. Πρβλ. «Τὸ μήτερ ὡς τίτλος προσφωνήσεως ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ ... ὑποκατεστάθη ὡς συνήθης τίτλος σεβασμοῦ τὸ Γύναι» Π. Τρεμπέλα, ὅπ. σ. 673 (26, 3, β). — Ἡ λέξη αὐτὴ «Γύναι» προβληματίζει πάντως πολλοὺς, σκανδαλίζοντας ὄχι λίγους. Μάλιστα Προτεστάντες (= Διαμαρτυρόμενοι, οἱ αὐτοαποκαλούμενοι Εὐαγγελικοὶ καὶ ὄχι Εὐαγγελιστές, ὅπως τοὺς ἀποκαλοῦν πολλοὶ λανθασμένα «ἐν Ἑλλάδι») καὶ προπάντων οἱ Χιλιαστὲς (ποὺ αὐτοαποκαλοῦνται «Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά» καὶ «Σπουδαστὲς τῶν Γραφῶν», προσωπικὰ θὰ τοὺς ἀποκαλοῦσαμε ψευδομάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά καὶ Παραχαράκτες ἢ Διαστρεβλωτὲς καὶ Παρερμηνευτὲς τῶν Γραφῶν, τοὺς ὁποίους πάλι πολλοὶ προσονομάζουν, κατὰ λάθος, Ἰεχωβάδες — δηλαδὴ πῶς, θεοσύληδες;) φέρουν τὴν προσαγόρευση αὐτὴ ὡς ἐπιχείρημα κατὰ τῆς Θεοτόκου. Ἰσχυρίζονται δηλαδὴ σὰν ἄλλοι σύγχρονοι Νεστοριανοὶ (πρβλ. καὶ Ἀρειανοί), ὅτι ἡ Μαριάμ - ἡ Μητέρα τοῦ Χριστοῦ δὲν ἐπιτρέπεται καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἀποκαλεῖται Θεοτόκος, Θεομήτωρ, Θεοκυήτωρ, Θεογεννήτρια, γιὰτὶ δὲν ἔτεκε τὸν Θεάνθρωπο, ἀλλὰ τὸν Ἰησοῦ (= Σωτῆρα) ὡς ἄνθρωπο ἀρχικὰ, ἀφοῦ ἐξάλλου Ἐκεῖνος ὁ Ἰδιος δύο φορὲς τὴν προσαγόρευσε ἁπλῶς «Γύναι». Καταφανῶς ἀγνοοῦν ἢ ἐπίτηδες παραθεωροῦν τὴν ἀνωτέρω σημασία τῆς λέξης αὐτῆς ὡς προσαγόρευσης τῆς μητέρας στὰ ἐβραϊκά, ἀρχαῖα ἑλληνικά καὶ περσικά, ὅπως εἶδαμε.

37. Ἡσαΐας μὲ 10, «ὅπου τὸ ἐβραϊκὸν [κείμενο] ἔχει: "οὐαὶ ὁ λέγων τῷ πατρὶ τί γεννήσεις, καὶ τῇ γυναικὶ (= μητρὶ) τί ὠδινήσεις"» Ν. Δαμαλά, Ἑρμηνεῖα εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, τόμ. Δ', Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, Ἀθήναι 1940, σ. 142 (4). — Πρβλ. ὅτι στὴν ὁμηρικὴ ἐποχὴ, ἡ κόρη τοῦ Διὸς Ἑλένη προσαγορευόταν παρόμοια: «Ὡ γύναι, ἢ μάλα τοῦτο ἔπος νημερτὲς εἶπες» (= "Ὡ, γυναίκα, ὄντως σωστὴ εἶναι ἡ λέξη αὐτὴ ποὺ εἶπες) Ὀμήρου, Ἰλιάς Γ 204.

38. Βλ. «μητῆρ βασιλέως ... Ὡ ... ἀνασσα [Ἄτοσσα] Περιοίδων ὑπερτάτη, μητῆρ ἡ Ξέρξου γεραῖά, χαίρε, Δαρείου γυναίκα ... θεοῦ δὲ καὶ μητῆρ ἔφυς» Αἰσχύλου, Πέρσαι 151, 155-157. — Ἰ. Δροῦλια, Αἰώνιες ἀναζητήσεις καὶ ἀνάλογες θεωρήσεις (τοῦ ὄντως Ὄντος), Ἀθήναι 1987 (ἐκδ. 4η), σ. 263 (11). — Πρβλ. πὼς ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεά, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐπιστροφή του στὴν Ἰθάκη, πρὶν ἀπὸ τὴν ἀναγνώρισή του ὅπως καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτήν, ἡ σύζυγός του καὶ βασίλισσα Πηνελόπη προσαγορεύεται ἀπὸ τὸν ἴδιο 9 φορὲς «γύναι». Βλ. Ὀμήρου, Ὀδυσσεῖα Τ 107, 221, 336, Ψ 183, 203, 248, 254, 350, 361.

39. Π. Τρεμπέλα, Ὑπόμν. Ἰωάννην, σ. 673 (26, 3), ὅπου

Ὁ προμνημονευθεὶς ἀείμνηστος Καθηγητὴς προσθέτει σὲ σχετικὸ σχόλιό του ὅτι: Ὁ Θεάνθρωπος, μὴν ἔχοντας νὰ διαθέσει κληροδοτώντας στὴν Θεομήτορα ὀτιδήποτε, ἀφοῦ ἀκόμη καὶ γιὰ τὰ ἐνδύματά Του εἶχαν βάλει κληρο οἱ στρατιῶτες σταυρωτὲς, ἐμπιστεύθηκε τῇ Θεοτόκο στὸν ἀφωσιωμένο Του Μαθητὴ τῆς ἀγάπης, ὥστε αὐτὸς νὰ μεριμνᾷ γιὰ Ἐκείνην⁴⁰.

Τὰ λόγια πάντως, τὰ ὁποῖα ἀπηύθυνε ὁ Ἰησοῦς τόσο πρὸς τὴν Παναγία Μητέρα Του ὅσο καὶ πρὸς τὸν Μαθητὴ Του, προσμαρτυροῦν ἀγάπη, ἀφοσίωση, στοργή, μέριμνα καὶ μεγαλοψυχία. Δὲν προσηλώθηκε ἢ προσοχὴ τοῦ Πάσχοντος στοὺς πόνους Του. Δὲν ἀπασχολήθηκε μὲ τὶς πληγὲς Του, ἀλλὰ ἐφρόντισε πρωταρχικὰ γιὰ ἐκείνους ποὺ Τοῦ προξένησαν τοὺς τραυματισμοὺς⁴¹, μάλιστα ἀμέσως μετὰ ἐμερίμνησε υἱκὰ γιὰ τὴν πονεμένη Θεογεννήτρια. Ἐπισημειώνομε ἐδῶ παρεμπιπτόντως, πὼς μόνο δύο φορὲς ἀσχολήθηκε «ἀνθρωπίνως» μὲ τὸ Ἄτομό Του «ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ», λέγοντας «Διψῶ» καὶ «ἰνατὶ με ἐγκατέλιπες;» (τὰ ὁποῖα θὰ ἐπεξηγήσωμε παρακάτω). (Συνεχίζεται)

προσθέτει ὁ ἀοίδιμος πολυγραφεύτατος συγγραφεὺς ὅτι «ἄλλοτε ὁ Ἰσαὰκ ἐπλήρωσε τὴν καρδίαν τοῦ Ἀβραὰμ διὰ τοῦ Πάτερ μου» βλ. στὸ κείμενο τῶν Ὁ ἀναγράφεται «πάτερ» Γένεσις κβ' 8. — Πρβλ. προσαγόρευση «πατέρα μου», ἐπαναλαμβανομένη (4 φορὲς) συγκινητικώτατα σὲ ἀλλεπάλληλους στίχους ἀπὸ τὸν Ἰσαὰκ πρὸς τὸν Ἀβραὰμ, στὸ συγκινησιακὸ θεατρικὸ ἔργο τοῦ Βιτωσένζου Κορνάρου, Ἡ θυσία τοῦ Ἀβραὰμ, ἐκδ. Ἑρμῆς, Ἀθήναι 1971, σ. 54, 56, 64, 65 (στίχοι 529, 569, 799, 819).

40. Βλ. Π. Τρεμπέλα, Ὑπόμν. Ἰωάννην, σ. 673 (26, 3). — Τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους ὁ Σωτῆρας ἀνέθεσε στὸν Μαθητὴ καὶ ὄχι στοὺς «μὴ κατὰ σάρκα "υἱοὺς" τῆς Θεοτόκου» βλ. Ν. Δαμαλά, μνημ. ἔργ. σ. 697 (ὑπόσημ. 26), ὅπου καὶ συναφῆ σχόλια. — Μεριμνώντας ὁ Κύριος γιὰ τὴν Μητέρα Του, ἐφήρμοσε κατὰ λέξη τὴν 5η Ἐντολὴ «τίμα... τὴν μητέρα σου» (Ἐξοδος κ' 12), καθὼς καὶ τὴν πατρικὴ παραίνεση τοῦ Ἰωβὶτ πρὸς τὸν γιό του Ἰωβία: «παιδίον... μὴ ὑπεριδῆς τὴν μητέρα σου: τίμα αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου... μνήσθητι, παιδίον, ὅτι πολλοὺς κινδύνους ἐώρακεν ἐπὶ σοὶ» (Ἰωβὶτ δ' 3-5). Ἀπὸ ἐκείνη τὴ συμπεριφορὰ τοῦ Σωτῆρα πιθανῶς ὁ «ἀπόστολος ... διδάσκαλος ἐθνῶν» (Ἀ' Τιμοθ. β' 7) νὰ ἐμπνεύσθηκε γράφοντας: «εἰ δὲ τις τῶν ἰδίων καὶ μάλιστα τῶν οἰκείων οὐ προνοεῖ, τὴν πίστιν ἤρηται» Α' Τιμοθ. ε' 8.

41. Βλ. παραπομπὴ μας 21.



ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΚΩΝ/ΝΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΤΟΥ ΕΞ ΟΙΚΟΝΟΜΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ 1821*

Η. 'Ο Κ. Οικονόμος εις τὴν 'Οδησσόν.

'Ο Κ. Οικονόμος «ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῶν θλιβερῶν γεγονότων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, κατώρθωσε νὰ καταφύγῃ εἰς 'Οδησσόν, τῇ συνδρομῇ τοῦ μεγαλειπόρου Κουμπάρη»⁵⁸; «ὅστις ὑπὸ τὴν Αὐστριακὴν σημαίαν ὦν, ἐφυγάδευσε πολλοὺς μὲ τὰ ἰδικά του

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΠΟΥΓΑΤΣΟΥ**

πλοία, καὶ μὲ πολλὰ φιλικὰ του' αὐτός... ὡς ἐκ θαύματος, τολμήσας, ἔσωσε καὶ τὴν οἰκογένειαν τοῦ Πριγγίππος Δημητρίου Μουρούζη⁵⁹, συγκεκλιμένην ἐκ τῆς συζύγου του Πριγγιπέσσας Εὐφροσύνης, τρεῖς υἱοὺς του καὶ τρεῖς θυγατέρας, ὑποκλέψας αὐτὴν τὴν οἰκογένειαν ἀπὸ τὴν φυλακὴν, παρακληθεὶς περὶ αὐτῆς παρὰ τοῦ Ρωσικοῦ Πρέσβευος Στρογγονάφ⁶⁰ αὐτὸς ἔσωσε τὸν Σεβασμιον Κωνσταντῖνον Οἰκονόμον, τὸν ἐξ Οἰκονόμων, τὸν ὁποῖον ἔχει σήμερον ἡ 'Ελλάς

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 257 τοῦ ὑπ' ἀρ. 7 τεύχους.

58. Ἴδ. *Ἀρχιμ. Στεφάνου Δ. Σαχπελίδου*, Τὸ αὐτοκέφαλον..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 413-414.

59. Ἴδ. *Κ. Οἰκονόμου*, Κατάλογος ἱστορικός τῶν πρώτων Ἐπισκόπων καὶ τῶν ἐφεξῆς Πατριαρχῶν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀγίας καὶ Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἐν Ναυπλίῳ 1837, σ. 280-284. (Τὸ ἔργον τοῦτο, ἐκδοθὲν ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀρχιδιακόνου Ζαχαρίου Ν. Μαθά, συντάξε κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ ἀνεθεώρησεν ὁ Κ. Οἰκονόμος, οὗτινος δέον νὰ θεωρηθῇ πόνημα. *Eug. Rizo-Rancabé*, *Livre d' or de la noblesse phanariote...* Athènes 1904, σ. 153. *Ἐπιμ. Ι. Σταματιάδου*, Βιογραφία τῶν Ἑλλήνων Μεγάλων Διεργημένων, Ἀθήνησι 1865, σ. 160-161. *Νίκου Α. Βέη*, *Συμβολὴ εἰς τὰ σχολικὰ πράγματα τῆς Σμύρνης*, «*Μικρ. Χρονικά*», τ. Α' (1938), σ. 198. *Δημ. Σκ. Σούτσου*, Ἑλληνες ἡγεμόνες Βλαχίας καὶ Μοδλαβίας, Ἀθήνα 1978, σ. 200. *Φαίδανος καὶ Γλυκερίας Μπουμπουλίδου*, Ἡ Νεατέρα..., ἐνθ' ἄν., σ. 110.

60. Περὶ τοῦ πρέσβευος Stroganoff (Στρογγονάφ) ἰδ. *Ἀντ. Πρόκες - Όστεν (Prokesch - Osten)*, Ἱστορία τῆς Ἐπαναστάσεως τῶν Ἑλλήνων κατὰ τοῦ Ὄθωμανικοῦ Κράτους ἐν ἔτει 1821 καὶ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, διπλωματικῶς ἐξεταζομένη, Ἀθήνησι 1868, σ. 25-90. *Ἐλένης Ε. Κούγκου*, Ὁ Καποδίστριας καὶ ἡ Παιδεία 1803-1822, Α' Ἡ Φιλόμουσος Ἐταιρεία τῆς Βιέννης, Ἀθήνα 1958, σ. 144. *Ἀθανασίου Σοδίου*, Ἡ Ἐταιρεία τῶν Φιλικῶν καὶ τὰ πρῶτα συμβάντα τοῦ 1821, Ἐκδ. Λ. Ι. Βρανούση καὶ Ν. Καμαριανοῦ, Ἀθήνα 1964, σ. 44, 45, 50, 78-79, 80. *Ἀρίστου Καμπάνη*, Ἰωάννης Καποδίστριας, ΜΕΕ, τ. ΙΓ', σ. 764β. *Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους*, ἐκδ. «Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν», τ. ΙΒ', σ. 38.

εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἐναμβρυνομένη εἰς τὴν πολυμάθειάν του»⁶¹. Φεύγων εἰς Ὀδησσόν, τῇ συμβουλῇ, ὡς λέγεται⁶², τοῦ Πατριαρχοῦ Γρηγορίου τοῦ Ε', διότι ἦτο ὠφέλιμος διὰ τὸ ἀγωνιζόμενον ἔθνος, μετὰ τῶν οἰκογενειῶν Κωνσταντίνου καὶ Δημητρίου Μουρούζη, ἀπώλεσε τὰ

61. Ἴδ. *Ἀμβροσίου Φραντζῆ*, Ἐπιτομὴ τῆς Ἱστορίας τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος, Ἀθήνα 1839, τ. Α', σ. 263.

Τὸ γεγονός τῆς διασώσεως Ἑλλήνων καὶ δὴ τοῦ Κ. Οικονόμου ὑπὸ τοῦ Κυριακοῦ Κουμπάρη, δηλοῦται εἰς σχετικὸν ἔγγραφο, ἀντίγραφο τοῦ ὁποῖου δημοσεύεται ὑπὸ τοῦ Ἀμβροσίου Φραντζῆ, τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς ἐξῆς: «Διὰ τοῦ παρόντος ἐνυπογράφου γράμματος ὁμολογοῦμεν οἱ ὑπογεγραμμένοι ὅτι ὁ κύριος Κυριακὸς Κουμπάρης γραικὸς τὸ γένος, τίμος ἔμπορος, ὑπὸ τὴν Ἀουστριακὴν προστασίαν, κατοικῶν πρὸ χρόνων πολλῶν εἰς Γαλατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κινούμενος ἀπὸ ζῆλον φιλογενείας διάπτρον, συνήργησεν ὄλαις δυνάμειν εἰς ὀστηρίαν ἡμῶν καὶ διαφυγὴν ἀπὸ τοῦ κινδύνου τῆς Τουρκικῆς θυρωδίας, ἄλλους μὲν ἐξ ἡμῶν ὑποκρύψας πρότερον εἰς ἰδιαιτέραν οἰκειάν, ἄλλους δὲ καὶ ἐμβαρκαρίας εἰς διάφορα πλοία, καὶ ἐπιστατήσας μὲ κίνδυνον τῶν κτημάτων του καὶ τῆς ἰδίας τὸν ζωῆς, ἔως οὐ διεσώθημεν εἰς τοῦτο φιλανθρωπώτατον ἄσυλον τῆς κραταιᾶς Ρωσικῆς προστασίας, ὅθεν πρὸς ἀπόδειξιν τῆς εὐγνωμοσύνης ἡμῶν πρὸς τὸν φιλόχριστον τοῦτον ἄνδρα, ὅστις ἐπροτίμησεν ἀπὸ τὴν ἰδιαιτέραν του ἡσυχίαν καὶ ἐπικερδῆ ἔμπορίαν του, νὰ συγκακοχηθῇ καὶ νὰ συγκινδυνεύσῃ καὶ συμφυγαδευθῇ καὶ αὐτὸς μὲ τοὺς ὁμογενεῖς του καὶ κατὰ Χριστὸν ἀδελφοὺς του ὑπὲρ τῆς σωτηρίας των, δίδομεν τὸ παρὸν γράμμα ἐνυπόγραφον καὶ ἐνοφράγιστον.

1822 Ἰανουαρίου 17 ἐν Ὀδησσῷ.

Εὐφροσύνη Μουρούζη.

Πριγγ. Κωνσταντῖνος Δ. Μουρούζης

Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος καὶ καθολικὸς ἱεροκλήρῆς τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ πασῶν τῶν ὑπὸ τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον ὀρθοδόξων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν. Μαρία Δόμνα Μαυροκορδάτου.

Ραλοῦ Μουρούζη.

Ρωξάνδρα Μουρούζη.

Ἱεραπόλεως Φιλόθεος.

Ἴδ. *Ἀμβροσίου Φραντζῆ*, Ἐπιτομή..., ἐνθ' ἄνωτ. σ. 267-268. Πρβλ. Εὐχαριστήριον ἐπιστολὴν τοῦ Οἰκονόμου Κ. Οικονομίδου (τοῦ ἐξ Οἰκονόμων), πρὸς τοὺς Ἐντιμοτάτους ἀδελφοὺς Κουμπάρη, 20 Ἰουλίου 1825, αὐτόθι σ. 269-271. Σχετικὸν κείμενον, αὐτόθι σ. 264-267 ὑπογραφόμενον ὑπὸ ἄλλων εἴκοσι τεσσάρων, ἐκπροσωποῦντων ἄλλους ἐξήκοντα.

Περὶ τῶν Ἀδελφῶν Κουμπάρη ἰδ. *Σακελλαρίου Γ. Σακελλαρίου*, Φιλικὴ Ἐταιρεία..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 58-61 κ.ά. *Κωνσταντῖνου Κ. Παπουλίδου*, *Γρηγόριος Γ. Μαρασλῆς (1831-1907)*, Ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του, Θεσσαλονίκη 1989, σ. 28, 32, 34, 100, *Ἐλευθερίου Παυλίδου*, Ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ρωσίας καὶ τὰ 33 χρόνια τοῦ ἐν Ἀθήναις Σωματείου τῶν ἐκ Ρωσίας Ἑλλήνων, Ἀθήνα 1953, σ. 133. Κορομηλά Γ. Δ., *Κουμπάρης Κυριακός*, ΜΕΕ, τ. ΙΕ', σ. 54-55.

62. Πρβλ. ἄνωτ. σμ. 26.

πράγματά του καθώς και αρκετά χειρόγραφα⁶³. Ἡ Ὀδησοῦς⁶⁴ ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἦτο ἀξιόλογον πνευματικὸν καὶ ἐμπορικὸν κέντρον, ἀπέβη δὲ ὁ λιμὴν τῶν ναυαγῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ πόλις ἐκείνη, ὅπου «ἐφυτεύθη τὸ καλίκαρπον τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας⁶⁵ δένδρον»⁶⁶.

Ὁ Κ. Οἰκονόμος «ἐν Ὀδησοῦ εὕρισκόμενος πολλαχῶς εἰργάζετο ὑπὲρ τοῦ ἀγωνιζομένου Ἐθνους. Ἐνίσχυε τοὺς Ἕλληνας' ἐδίδασκεν αὐτοὺς καὶ προέτρεπε, διὰ θαυμασίων λόγων, εἰς θυσίας χρήματος. Γνώστης, εἶπερ τις καὶ ἄλλος, τῆς Θεοδότου Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῆς ἱστορίας ἐλάμβανεν ἐκ τούτων ἐπιχειρήματα πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ ζητήματος. Εἰς πάντα δὲ λόγον, ὃν ἐξεφώνει ἐν Ὀδησοῦ κατὰ τὸν πολύδακρον Ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας, διεχέετο εἰς θερμοτάτην προσευχὴν ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας αὐτοῦ»⁶⁷. Οἱ λόγοι τοὺς ὁποίους ἐξεφώνησεν εἰς Ὀδησοῦν δὲν

63. Ἰδ. *Κώστα Λάππα-Ρόδης Σταμούλη*, Ἀλληλογραφία..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. μ'.

64. Ἡ Ἑλληνικὴ Κοινότης τῆς Ὀδησοῦ ἐθεωρεῖτο ἀπὸ τὰς πλέον ἀνεπτυγμένας κοινότητες τοῦ ἀποδήμου ἑλληνικοῦ καὶ ἐπεδείκνυε ἔργα μεγάλης ἀγάπης πρὸς πᾶν ὑψηλὸν καὶ θεῖον, δυναμένη νὰ συγκριθῆ μετὰ τὰς πλέον ἀνεπτυγμένας εὐρωπαϊκὰς κοινότητες. Μετὰ γενναίαν χορηγίαν τῆς Αυτοκρατείας τῆς Ρωσσίας Αἰκατερίνης τῆς Β', διὰ τὸν συνοικισμὸν τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ Ναοῦ αὐτῶν, ἐτέθησαν οἱ προϋποθέσεις ἀναπτύξεως τῆς Κοινοτήτος τῶν Ἑλλήνων τῆς Ὀδησοῦ. Ἐκτοτε, χάρις τῶν ἐναρέτων φιλογενῶν ἱερέων καὶ διδασκάλων, οἱ ὁποῖοι ἐνέπνεον τὰ εὐγενῆ ὑπὲρ τοῦ πολυπαθοῦς Ἐθνους αἰσθήματα, καθὼς καὶ τῶν πλουσίων ἐμπόρων, ἐπεδείκνυε ἡ Κοινότης τῆς Ὀδησοῦ ἀπὸ τὰς παραμονὰς τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ὁμοφροσύνην, ἠθικὸν σθένος καὶ ὑλικὸν πλοῦτον ἕνεκα τῶν ὁποίων παρέσχεν μεγίστην ὠφέλειαν εἰς τὸ Γένος. Πρβλ. *Πολυκάρπου Συνοδίου*, Κ. Οἰκονόμος..., ἐνθ' ἄνωτ., «Γρηγ. Παλαμάς», τ. 7 (1923), σ. 7. Περὶ Ὀδησοῦ ἰδ. καὶ *Κωνσταντῖνου Κ. Παυλίδου*, Γρηγόριος Γ. Μαρσαλῆς..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 17-19, 25-28, 68-71, 73-75, 99-101, κ.ά. *Μιχαὴλ Δένδια*, Αἱ ἑλληνικαὶ παροικίαι ἀνὰ τὸν κόσμον, ἐν Ἀθήναις 1919, σ. 6, 26, 28 κ.έξ. *Νικολάου Β. Τωμαδάκη*, Αἱ ἑλληνικαὶ κοινότητες τοῦ ἐξωτερικοῦ ὡς παράγων τῆς ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, «Ἀθηνά», τ. 57 (1953), σ. 5. *Ἐλευθερίου Παυλίδου*, Ὁ ἑλληνισμός..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 161-190. Ἐλένης Ε. Κούκκου, Ὁ Καποδίστριας..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 63, 66, 67. *Ἐλευθερίας Ι. Νικολαΐδου*, Ἠπειρώτες ἀπόδημοι στὴ Ρωσία τὸν 19ο αἰῶνα καὶ ἡ συμβολὴ τους εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἠπείρου, Ἀνάπτυξιν ἀπὸ τὴν «Δωδώνη» τόμος ΙΕ' τεύχος Ι (1986), σ. 109 κ.ά.

65. Περὶ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας εἰς Ὀδησοῦν ἰδ. *Σακελλαρίου Γ. Σακελλαρίου*, Φιλικὴ Ἐταιρεία, ἐν Ὀδησοῦ 1909.

66. Ἰδ. *Παντελῆ Μ. Κοντογιάννη*, Κ. Οἰκονόμος..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 196.

67. Ἰδ. *Πολυκάρπου Συνοδίου*, Κ. Οἰκονόμος..., ἐνθ' ἄνωτ., «Ἐκκλησ. Φάρος», τ. Ζ' (1911), σ. 30. Πρβλ. *Ι. Ἐρμωϊνοῦ* (Ἀρχιμ. Ἰωάννου Ἀλεξίου) *Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος*, περ. «Ἀκτίνες» 1957, ὅπου εἰς τὴν σελ. 405 σημειοῦται: «Ἡ δράσις τοῦ Κωνσταντῖνου Οἰκονόμου, τὰ πρῶτα χρόνια τῆς Ἐπαναστάσεως, στὴ μεγάλη ρωσικὴ πόλι (Ὀδησοῦν), θὰ μπορούσε νὰ συνομισηθῆ στὴ λέξι ἐμπυχωτής. Θέρομαι μετὰ τοὺς λόγους του τίς παγωμένες ψυχές. Ζωογονοῦσε τίς καρ-

ἀποτελοῦν μόνον δείγματα ρητορικῆς δεινότητος τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ῥήτορος, ἀλλὰ καὶ κίνητρα πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ Ἀγῶνος ὑπὸ τῶν ὁμογενῶν, καὶ ἐγκατερέρησιν τῶν ἀγωνιζομένων μέχρις τῆς εὐδοκίσεως τῶν στόχων αὐτῶν.

Εἰς τὴν φιλόξενον αὐτὴν πόλιν, τὴν Ὀδησοῦν, ὅτε ἔφθασεν τὸ λείψανον τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε' ἐξεφώνησεν «τὸν θαυμάσιον ἐκείνον καὶ δι' αἰῶνας κατηστερισμένον εἰς τὰ πτυχὰς τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας Ἐπιτάφιον⁶⁸ Λόγον, ὅστις τοσοῦτον κατένυξε κοινῶς τὰς τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν εὐσεβῶν Ρώσων τὰς καρδίας, τοσοῦτον ἐνέπνευσε θάρρος εἰς τοὺς ἀγωνιζομένους τὸν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατριδος ἱερώτατον ἀγῶνα, ὥστε ἂν τις τὸν Ἐπιτάφιον τοῦτον ὀνομάσῃ πρῶτιστον θούριον ἄσμα τῶν ἑλληνικῶν ἀγωνισμάτων, δὲν ἤθελε βεβαιότητα ἀμάρτεϊ»⁶⁹.

Εἰς αὐτὸν τὸν Λόγον προσετέθησαν καὶ ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι ἐξεδόθησαν τὸ 1833 εἰς τὸ Βερολῖνον⁷⁰. «Τίς ἀναγινώσκων», σημειοῖ ὁ Κ. Σιβίνης, «τοὺς Λόγους τούτους, δὲν ἐκχέει δάκρυα κατανύξεως, φανταζόμενος, οἰονεῖ, παρόντα καὶ συναγωνιζόμενον τὸν Οἰκονόμον μετὰ τῶν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Σταυροῦ κατὰ τῆς αἰμοβόρου ἀσεβείας ἀθλούντων, καὶ μετὰ τῶν θανατουμένων ὑπὲρ Δικαιοσύνης καὶ ἐννόμου Ἐλευθερίας»⁷¹.

διὲς μετὰ τὴν αἰσιοδοξία του, μετὰ τὴν πίστι του, μετὰ τὴν ἐλπίδα του».

68. Κ. Οἰκονόμου, Ἐπιτάφιος Λόγος εἰς τὸν ἀείμνηστον Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριον, ἐκφωνηθεὶς ἐν Ὀδησοῦ ἐν τῇ Ρωσικῇ Μητροπόλει τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος, τῆ 19 Ἰουνίου 1821, τυπωθεὶς διὰ Ὑψηλοῦ Ὄρισμοῦ, ἑλληνιστῶ καὶ ρωσιστῶ, ἐν Πετροπόλει 1821, ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ Γ. Γρεῖτς.

Ἄξον νὰ σημειωθῆ ὅτι ὁ Κ. Οἰκονόμος, ἐκτὸς τοῦ Ἐπιταφίου, συνέταξε καὶ ἐπιτυμβίους ἐπιγραφὰς τοῦ ταφέντος ἐν Ὀδησοῦ Γρηγορίου Ε', γνωστοῦ ὄντος ἐκ νεότητος ὡς πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν εὐχέρειαν ἢ ὅποια τὸν διέκρινεν πρὸ συντάξιν τοιούτων ἐπιγραφῶν καὶ ἐπιγραμμάτων. Εἰς μίαν ἐξ αὐτῶν ἀναφέρει, «Πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἱεράρχα Γρηγόριε, τὸ μνημεῖόν σου, πανταχοῦ, ὅπου ὑφύεται ναός, ὁ σὸς τόπος τῆς ἀναπαύσεως! Τὸ σῶμα τοῦ ἀθλητοῦ, θαῦμα διὰ τὰς ἐρχομένας γενεάς, ἐκάλυπεν ἡ Ὀδησοῦς ἐν τοῖς κόλποις τῆς γῆς, λαβούσα αὐτὸ ἀπὸ τῆς Βασιλευσύνης τῶν πόλεων. Διότι ὁ νεκρὸς, ὡς ζῶν, διέπλευσε τὰ τοῦ πόντου κύματα, χρησιμεύσας ὡς τύπος τῆς ἀναδυσάσεως ἐκ τῆς ἀβύσσου βαρβαλγοῦσης πατριδος αὐτοῦ». Πρβλ. *Σπύρου καὶ Κωνσταντῖνου Ἀντ. Βοβολίνη*, Μέγα Ἑλληνικὸν Βιογραφικὸν Λεξικόν, Ἀθῆναι 1958, τ. Α', σ. 503.

69. Ἰδ. Κ. Σιβίνης, Ὑπόμνημα..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 29-30.

70. Ἰδ. ἄνωτ. σημ. 54.

71. Ἰδ. Κ. Σιβίνης, Ὑπόμνημα..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 30.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΣΤΗ ΜΟΣΧΑ

Τὸν περασμένο Νοέμβριο, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ὁρθοδόξου Ἱεραποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Κορέας ἔλαβα μέρος στὸ Συνέδριο Ἱεραποστολῆς, ποὺ ὀργανώθηκε στὴ Μόσχα ἀπὸ τὸ «ΣΥΝΔΕΣΜΟ» καὶ τὸ Ἴδρυμα Ἁγίου Γρηγορίου.

Ἡ κατευθεῖαν πτήση Σεούλ - Μόσχα διήρκεσε σχεδὸν 11 ὥρες. Στὸ ἀεροδρόμιο μὲ περι-

Τῆς ὁσιωπάτης **Μακαρίας** Μοναχῆς
(ἀπόδοση ἀπὸ τὰ ἀγγλικά κ. Γιάννη Λάππα)

μεναν δύο ἄγγλοι ὀρθόδοξοι. Δὲν ἦταν ἡ πρώτη μου ἐπίσκεψη στὴ χώρα ποὺ ὀνομάζεται πάλι Ρωσία. Πρὶν 15 χρόνια, εἶχα περάσει ἀπὸ τὴ Φινλανδία στὸ Λένινγκραντ. Ἀργότερα ἀνακάλυψα ὅτι δὲν θὰ ἀναγνώριζα πιά τὸ μέρος.

Πηγαίνοντας ἀπὸ τὸ ἀεροδρόμιο στὴν κατοικία τοῦ π. Ἀρκαδίου Shaton, ἐνωθα ῥίγος καθῶς διέκρινα στὸ δειλινὸ τοὺς σταυροὺς στοὺς

χρυσοὺς θόλους τῶν ναῶν. Δὲν εἶχα ξαναδεῖ κάτι τέτοιο. Τώρα ἐμφανίζονται πάλι. Ἡ αἴσθησι τοῦ φόβου ἐξαφανίζεται ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα, καὶ γι' αὐτὸν ποὺ θὰ μπορούσε νὰ τὸ ἀναγνωρίσει, ἡ Μόσχα ἀπέπνεε λιβάνι, μιὰ ὁσμὴ ἀπὸ ἓνα παρελθὸν πραγματικὸ, ποὺ ξαναγεννιέται.

Ὁ π. Ἀρκάδιος μᾶς περιέμενε. Μιλοῦσε ἀγγλικά. Στὰ γρήγορα στρώθηκε ἓνα πλούσιο ρωσικὸ δείπνο. Οἱ τέσσερις κόρες τοῦ μᾶς παρατηροῦσαν σιωπηλά. Μᾶς ἔφεραν τὸ τοῖσι σὲ τεράστια φλιτζάνια. Μετὰ τὸ φαγητό, προσευχήθηκαν καὶ πῆγαμε γιὰ ὕπνο.

Πρώτη ἡμέρα στὴ Μόσχα

Ἄν καὶ τὸ ἄλλο πρωῖ ξύπνησα μόλις στὶς 7, ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας εἶχαν φύγει. Ἡ Helen Nankivell ἀπὸ τὸ Birmingham τῆς Ἀγγλίας, ἐτοίμαζε τὸ πρωϊνὸ. Ζεῖ μὲ τὴ οἰκογένεια

Ἐξεφώνησε τὸν ἀπαράμιλλον ἐκείνον «Προτρεπτικὸν⁷² Λόγον», ὅπου παρουσιάζεται ὁ Κ. Οἰκονόμος «βαθὺς γνώστης τῶν Ἀνατολικῶν καὶ Εὐρωπαϊκῶν πραγμάτων καὶ τῆς πολυκυμάντου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἱστορίας»⁷³. Εἰς τὸν Λόγον τοῦτον ἀνασκευάζων τὰς κατηγορίας ἐκείνων, οἵτινες ἐδυσφήμιζον καὶ ἔψεγον πικρῶς τὸν ἑλληνικὸν Ἀγῶνα «προέτρεπεν καὶ συνεβούλευεν νὰ ἔχωσι τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀρετὴν, δι' ὧν θὰ ὑπερισχύσωσι τῶν μαιφόνων καὶ ἀγρίων ἐχθρῶν⁷⁴. Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι εἰς τὸ προοίμιον τοῦ Λόγου τούτου καταγράφονται ὑπὸ τοῦ Κ. Οἰκονόμου ὡς αἰτίαι τῆς μακρᾶν τῆς Ἑλλάδος διαμονῆς, κατὰ τὰς κρισίμους διὰ τὸ Γένος στιγμὰς, τὸσον ἢ ἀσθένεια τοῦ σώματος, ὅσον καὶ ἄλλαι δειναὶ περιστάσεις, χωρὶς νὰ τὰς κατονομάζη. «Χαίρετε, ὦ Ἄνδρες Ἕλληνες», γράφει, «χαίρετε ἐν Κυρίῳ καὶ πάλιν ἐρῶ χαίρετε' τοῦτο μετὰ πόθου προσφωνεῖ πρὸς ὑ-

μᾶς, γλυκερὸν προοίμιον τῆς παρούσης προσλαλιᾶς, εἷς ἐκ τῶν ὁμογενῶν σας, τὸν ὁποῖον σώματος ἀσθένεια καὶ ἄλλαι δειναὶ περιστάσεις κρατοῦσι μακρὰν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ σας ἀγῶνος. Ἄλλὰ καὶ οὕτως ἔχων σᾶς ἐναγκαλιζομαι νοερῶς, ἀδελφοί' πάντας ἀσπάζομαι τῆς πατρίδος τὸν ἀσπασμόν. Καταφιλῶ τοὺς πυρολαμπεῖς ὀφθαλμούς, καὶ τοὺς γενναίους σας βραχίονας, οἵτινες διώκουσι τὸν βάρβαρον ἀπὸ τῆς πατρίδος. Καταφιλῶ μετὰ δακρῶν τὰς ἐνδόξους πληγὰς σας, αἵτινες ἰατρεύουσι τὰ πολυχρόνια τραύματα τῆς Ἑλλάδος. Συστρατεύομαι μεθ' ὑμῶν καὶ συμπεριάγω πανταχοῦ καὶ τὸν νοῦν, καὶ τὴν φαντασίαν, καὶ τὴν γλῶσσαν, καὶ τὴν καρδίαν, καὶ πάσας τὰ δυνάμεις τῆς ἀσθενείας μου. Εὐλογημένη ἡ γῆ εἰς τὴν ὁποῖαν στρατοπεδεύετε. Εὐλογημένα τὰ νικηφόρα σας ὅπλα, καὶ αὐτὰ αἱ ὑψηλαὶ πέτραι, ἐκ τῶν ὁποῖων πετώσι τὰ βέλη σας κατὰ τῶν τυράννων. Εὐλογημένος ὁ ἀκαταμάχητος στόλος σας, ὅστις καθαρίζει τὴν ἑλληνικὴν θάλασσαν ἐκ τῶν μισρῶν αὐτῆς μοιχῶν, καὶ πανολέθρων καταποντιστῶν»⁷⁵.

(Συνεχίζεται)

72. Ἴδ. Κ. Οἰκονόμου, Λόγοι ἐκκλησιαστικοί..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 221-310, ὅπου ἀναφέρεται ὅτι ὁ Προτρεπτικὸς πρὸς Ἕλληνας Λόγος «πρῶτος πάντων γραφεὶς ἐπέφθη πρὸς τοὺς Ἕλληνας τῷ 1821, Ὀκτωβρίου α'», σ. 221.

73. Ἴδ. Πολυκάρπου Συνοδινού, Κ. Οἰκονόμος..., ἐνθ' ἄνωτ., «Ἐκκλησι. Φάρος», τ. Ζ' (1911), σ. 31.

74. Αὐτόθι.

75. Ἴδ. Κ. Οἰκονόμου, Λόγοι Ἐκκλησι... ἐνθ' ἄνωτ., σ. 221.

τοῦ π. Ἀρκαδίου γιὰ νὰ βελτιώσει τὰ ρωσικά της, ἐνῶ χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τὸ Ἴδρυμα τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου, γιὰ νὰ διαχειρίζεται τὴν ἀνθρωπιστικὴ βοήθεια, ποὺ στέλνει ἢ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Μ. Βρετανίας, στὴν ὁποία ἀνήκει. Ὁ ἄλλος Ἄγγλος, ποὺ μὲ ὑποδέχθηκε τὸ προηγούμενο βράδυ στὸ ἀεροδρόμιο, ἦταν ὁ κ. Νικόλαος Charman, διευθυντῆς τοῦ Ἰδρύματος. Ἦταν ὁ σύνδεσμός μου γιὰ τὸ Συνέδριο τῶν Ὁρθόδοξων Ἱεραποστολῶν στὴ Μόσχα. Ἐγὼ συμμετεῖχα σ' αὐτὸ γιὰ νὰ παρουσιάσω τὴν εἰσηγήσή μου γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Ὁρθόδοξης Ἱεραποστολῆς στὴν Κορέα. Ἀντιπροσώπευα τὴ συνέχεια τῆς Ὁρθοδοξίας σ' αὐτὴ τὴ χώρα τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς, 100 χρόνια σχεδὸν μετὰ τὴν ἰδρυσὴ της. Ζῶ καὶ ἐργάζομαι ὡς ἱεραπόστολος καὶ μοναχὴ στὴν Ὁρθόδοξη Ἱεραποστολή, ποὺ ἔχει ἔδρα τὴ Σεοῦλ καὶ ὑπάγεται στὴν Ἀρχιεπισκοπὴ τῆς Νέας Ζηλανδίας, ὑπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀπὸ τὸ μεγάλο παράθυρο τῆς ξύλινης κουζίνας εἶδα μιὰ χιονοθύελλα ποὺ ἀρχίζε. Ἡ γειτονιὰ ἔμοιαζε παράδοξα μὲ τὴ γειτονιὰ ποὺ μεγάλωσα στὴ Νέα Ὑόρκη. Ἐπρότεινα στὴν Ἐλένη νὰ βγοῦμε ἔξω. Ἐπήγαμε μὲ τὸν ὑπόγειο σιδηρόδρομο στὴν Κόκκινη Πλατεία. Τριγυρνώντας τὰ κόκκινα τείχη τοῦ Κρεμλίνου, εἶδαμε τὸ ἠλεκτρικὸ κόκκινο ἀστέρι νὰ λάμπει ἀμυδρὰ στὸ σκοτεινὸ οὐρανό.

Δὲν μπορέσαμε νὰ ἐπισκεφθοῦμε τὸ Κρεμλίνο, γιὰτὶ ἦταν «κλειστὸ γιὰ λόγους καθαριότητας». Περπατήσαμε μέχρι τὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου μὲ τοὺς πολύχρωμους τρούλους του. Ὁ περίπατός μας κατέληξε στὸ «Sofrino», τὸ κατάστημα τοῦ ρωσικοῦ Πατριαρχείου, ὅπου πωλοῦνται ἐκκλησιαστικὰ εἶδη, εἰκόνες, βιβλία καὶ ἄμφια. Οἱ τιμὲς ἦταν εἴτε ἀπίστευτα φθηνές εἴτε ἀσύλληπτα ἀκριβές. Προμηθεύτηκα μερικὲς εἰκονίτσες καὶ βιβλία, γιὰ τὶς ἀνάγκες ῥώσων πιστῶν, ποὺ βρίσκονται αὐτὸ τὸ διάστημα στὴν Κορέα.

Τὰ μέλη τοῦ Συνεδρίου

Τὸ ἴδιο βράδυ, στὸ ξενοδοχεῖο «ΡΩΣΙΑ», συνάντησα τὰ μέλη τοῦ Συνεδρίου, μὲ τὰ ὁποῖα ἐπρόκειτο νὰ ἐπισκεφθοῦμε τὴ Μονὴ Βαλαάμ.

Ἡ Μονὴ Βαλαάμ, ποὺ εἶναι ἴσως τὸ ἀρχαιότερο μοναστήρι τῆς Ρωσίας, βρίσκεται σ' ἓνα νησί, στὸ μέσον τῆς λίμνης Lagoda. Τὸ τραῖνο μας θὰ ἐφευγε ἀπὸ τὴ Μόσχα στὶς 12 τὰ μεσά-

νυχτα καὶ θὰ ἐφθανε στὴν Πετρούπολη στὶς 8 τὸ πρωῖ.

Στὸ δεῖπνο συνάντησα ἓναν ὀρθόδοξο ἱερέα, ποὺ τὸ ὄνομά του μοῦ ἦταν πολὺ γνωστό: τὸν π. Μιχαὴλ Oleksa, ποὺ ἀνήκει στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἀμερικῆς. Ἐξῆσε περισσότερα ἀπὸ 20 χρόνια μὲ ἰθαγενεῖς τῆς Ἀλάσκας καὶ ἔχει σύζυγο Ἑσκιμῶα. Μιλᾷ ἄνετα διάφορες διαλέκτους τῶν Ἑσκιμῶων, ὅπως Yup' ic καὶ Tlingit. Ἐγραφε πολλὲς ἀξιόλογες μελέτες γιὰ τὴν ἱστορία καὶ τὸν πολιτισμὸ τῆς Ἀλάσκας καὶ εἶναι εἰδικὸς στὴν ἱστορία τῆς ἐκεῖ Ὁρθόδοξης Ἱεραποστολῆς. Ἡ συμβολὴ τοῦ π. Μιχαὴλ Oleksa, ἐνὸς γνησίου ἱεραποστόλου καὶ ἐπιστήμονα ἀποδείχθηκε πολὺτιμη στὴ διατύπωση τῶν συμπερασμάτων τοῦ συνεδρίου καὶ θὰ ἔχουν καθοριστικὴ σημασία στὴ δράση τόσο τῶν σημερινῶν, ὅσο καὶ τῶν μελλοντικῶν Ὁρθόδοξων Ἱεραποστόλων σὲ ὅλο τὸν κόσμο.

Τὸ ἴδιο βράδυ εἶχα τὴν εὐκαιρία νὰ συναντήσω τὸν π. Ἀνδρέα Motbey, μέλος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ τὴν Ottawa τοῦ Καναδά. Τὸ κάλλος καὶ ἡ εὐγένεια τῆς ψυχῆς του, τὸ δέος καὶ ἡ κατάνυξη ποὺ τὸν διακατεῖχαν κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, ποὺ κάναμε στοὺς διάφορους ναοὺς ποὺ ἐπισκεφθήκαμε, ἔδειξαν ὅτι ὁ π. Ἀνδρέας διαθέτει αὐτὸ ποὺ ἡ σύσκεψη καθώρισε ὡς οὐσιαστικὸ γιὰ ἓναν ἀληθινὸ Ἱεραπόστολο: τὸ παράδειγμα τῆς προσωπικῆς ἀγιότητος ποὺ προσελκύει καὶ ἐνθαρρύνει τοὺς πιστοὺς νὰ ἀκολουθήσουν ὁλόψυχα τὴν ὀρθόδοξη πίστη. Ἀργότερα μᾶς παρουσίασε τὴ δράση τοῦ Ἁγίου Τύχωνος, Πατριάρχου Μόσχας, ὁ ὁποῖος ἔδρασε στὰ τέλη τοῦ περασμένου αἰῶνα γιὰ περισσότερα ἀπὸ δέκα χρόνια στὸν Καναδὰ καὶ ἐπέστρεψε στὴ Ρωσία, ὅπου εἶχε μαρτυρικὸ τέλος.

Τὸ ἴδιο ἐπίσης βράδυ συναντηθήκαμε καὶ μὲ τὸν κ. Hafez Khairallah μετανάστη στὸ Λονδίνο ἀπὸ τὸ Λίβανο, δημοσιογράφου καὶ μέλος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας. Πρόσθεσε στὴν ὁμάδα μας τὶς ἰδιαιτερότητες τοῦ Μεσανατολίτη πιστοῦ μὲ τὴν πνευματικότητά του, τὸν τρόπο τῆς προσευχῆς του, τὸ χιοῦμορ του καὶ τὴν εὐθύτητά του. Ἦταν ἐπίσης παρούσα καὶ ἡ Τερέζα Πολυχρόνη ἀπὸ τὶς Η.Π.Α. Ἀντιπροσώπευε τὴν ὁμάδα «Ὁρθόδοξοι μαζί» καὶ ἀνήκει στὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς.

Στὴν Ἁγία Πετρούπολη

Τὸ ἐπόμενο πρωὶ φθάσαμε στὴν Ἁγία Πετρούπολη. Στὸ σταθμὸ μᾶς περιμένε ο ἄ «ξεναγός» μας, ὁ δόκιμος μοναχὸς τῆς Μονῆς Βαλαάμ Ἰάκωβος Pafhausen, πὺ εἶχε γεννηθεῖ στὴν Καλιφόρνια. Οἱ εἰδήσεις του δὲν ἦταν εὐχάριστες: «Τὸ σκάφος χάλασε, ὁ πάγος δὲν ἀντέχει ἀκόμη τὰ ὀχήματα». Ἦταν ἀδύνατον νὰ ἐπισκεφθοῦμε τὴ Μονὴ Βαλαάμ, ἀλλὰ ὁ Ἡγούμενος μᾶς προσκαλοῦσε ἐγκάρδια στὸ Μετόχι τῆς Μονῆς «Podnoria», πὺ ἦταν στὴν Ἁγία Πετρούπολη, ἀπ' ὅπου θὰ μπορούσαμε νὰ ἐπισκεφθοῦμε τὰ ἱερὰ προσκυνήματα τῆς περιοχῆς. Καθοδὸν πρὸς τὴ Μονὴ Podnoria, ὁ ἀδελφὸς Ἰάκωβος μᾶς ξενάγησε στὶς ἱστορικὲς τοποθεσίες καὶ τὰ περίφημα κτίρια τῆς Ἁγίας Πετρούπολεως.

Ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς παλιᾶς πρωτεύουσας γίνεται πάλι εὐρωπαϊκὴ. Πέρασε ἡ σοβιετικὴ καταπίεση κατὰ τοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ Μητροπολιτικὸς ναὸς Πέτρου καὶ Παύλου δεσπόζει στὴ λεωφόρο Nevsky. Κατὰ μῆκος τῆς λεωφόρου, διάφορες ἐκκλησίες, κατεστραμμένες ἢ ὑπὸ ἀνοικοδόμηση. Μερικὲς εἶχαν βεβηλωθεῖ καὶ ἐχρησιμοποιοῦντο γιὰ χορευτικὰ κέντρα, αἶθουσες παγοδρομίας, ἐργοστάσια κουρτινῶν, ἀκόμα καὶ νυκτερινὰ κέντρα. Πολλὲς φορὲς εἶχαν ἐγκαταστήσει τὰ ἀποχωρητήρια ἐκεῖ πὺ ἄλλοτε ἦταν ἡ Ἁγία Τράπεζα. Οἱ χριστιανοὶ τῆς περιοχῆς προτιμοῦν τὴν ἀποκατάσταση τῶν ἰδίων τῶν ναῶν καὶ ὄχι τὴν οἰκοδομὴ νέων. Αὐτὴ ἡ ἀποκατάσταση εἶναι κἀτι περισσότερο ἀπὸ μίαν μαρτυρία γιὰ τὴ νίκη τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς καταπίεσεως τῶν ψυχῶν. Ἀποτελεῖ μίαν ἀφορμὴ εὐχαριστίας καὶ δοξολογίας στὸ Δημιουργό.

Ὁ Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Βαλαάμ μᾶς παρουσίασε ἕνα video, τὸ ὁποῖο εἶχε γυριστεῖ σ' αὐτὴν. Νιώσαμε εὐγνωμοσύνη πὺ ἀξιώθηκαμε νὰ δοῦμε τὴ Μονή, πὺ μὲ τόσες δυσκολίες ἐργάζεται γιὰ νὰ ἀποκαταστήσει ἢ σημερινὴ Ἀδελφότητα, ἀν καὶ βέβαια ἕνα video δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ ὑπακαταστήσει μίαν ἐπίσκεψη. Ἐπίσης ἡ ὀρθόδοξη Κοινότητα, πὺ ἔχει ἀναπτυχθεῖ γύρω ἀπὸ τὸ Μετόχι τῆς Podnoria μᾶς ἔδωσε τὴν πρώτη μας ἐπαφὴ μὲ τὴν ἱεραποστολικὴ μέθοδο τῆς ρωσικῆς Ἐκκλησίας, δηλαδὴ μίαν ἐγκατάσταση πιστῶν γύρω ἀπὸ τὰ μοναστικὰ κέντρα. Καθὼς οἱ μοναχοὶ ἀπομακρύνονταν στὸ βορρᾶ, ἀναζητώντας τὴ μοναξιά στὰ ρωσικὰ

δάση πὺ οἱ ἅγιοι Ἀσκηταὶ ὠνόμαζαν «ἐρημο», τοὺς ἀκολουθοῦσαν μικρὲς ὀμάδες πιστῶν πὺ σχηματίζαν μικρὰ χωριά, κατασκευάζαν δρόμους, ἐγκαθιστοῦσαν ἐμπορικὲς ἐπικοινωνίες καὶ μὲ τὸ χρόνο ἐξελίσσονταν σὲ κωμοπόλεις καὶ σὲ πόλεις, μέχρις ὅτου ἡ σιβηρικὴ τούντρα κατοικήθηκε καὶ ἐκχριστιανίστηκε. «Οἱ περιπέτειες ἐνὸς Προσκυνητῆ», τὸ κλασσικὸ αὐτὸ ἔργο τῆς ρωσικῆς πνευματικότητας, μᾶς ὀδηγεῖ σὲ μερικὲς ἀπὸ αὐτὲς τὶς τοποθεσίες, πὺ λειτουργοῦσαν ὡς σταθμοὶ μεταξὺ τῶν διαφόρων Μονῶν.

Στὸ «μαρτυρικὸ» Novgorod

Ἡ ὀμάδα μας ἀποφάσισε νὰ χρησιμοποιήσει τὸ λεωφορεῖο πὺ εἶχαν θέσει στὴ διάθεσή μας γιὰ νὰ ἐπισκεφθοῦμε τὸ κοντινὸ Novgorod. Αὐτὴ ἡ περίφημη πόλη, πὺ κάποτε καταστράφηκε ἀπὸ τὸν Ἰβὰν τὸν Τρομερό, τὴν ἐποχὴ πὺ ἀνθούσε ἐκεῖ μίαν χριστιανικὴ Κοινότητα, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τοὺς πολλοὺς καὶ ἔξοχους ναοὺς τῆς, πὺ ἀρκετοὶ σώζονται ἀκόμη.

Τὴν ὄρα πὺ φθάναμε στὴν πόλη, τὴν ὁποία περιβάλλουν τείχη, ἄρχισαν νὰ κτυποῦν οἱ καμπάνες ἀπὸ ἕνα μεγαλόπρεπο πύργο, διαλαλώντας τὴν ἔναρξη τῆς θείας Λειτουργίας — καμπάνες ὄλων τῶν μεγεθῶν καὶ ἤχων, πὺ κτυποῦσαν περισσότερο ἀπὸ 15 λεπτά, ὅπως κτυποῦν ἤδη ἐδῶ καὶ σχεδὸν 1000 χρόνια. Ὁ ἀδελφὸς Ἰάκωβος μᾶς εἶπε ὅτι κατὰ τὴ βασιλεία τοῦ Ἰβὰν τοῦ Τρομεροῦ, ἐβάπτιζαν τὰ νήπια στὸ κοντινὸ ποτάμι ἀκόμη καὶ τὸ χειμῶνα, ἀνάμεσα στοὺς πάγους πὺ ἐπέπλεαν. Τὰ περισσότερα μωρὰ πέθαιναν. Οἱ γονεῖς ὁμως συνέχιζαν τὸ νηπιοβαπτισμό, γιὰτὶ προτιμοῦσαν νὰ πεθάνουν τὰ παιδιά τους σὲ κατάσταση ἀγιότητας, παρὰ νὰ ἐπιβιώσουν μὲ βασανισμοὺς καὶ ἀκρωτηρισμοὺς ἀπὸ τὸν τύραννο. Ἡ ἀνάμνηση τῆς ματωμένης αὐτῆς ἱστορίας μεταδίδει στὸν ἐπισκέπτη τὴ ζωντανὴ αἴσθησι ὅτι ὁ Novgorod εἶναι ἀληθινὸς τόπος ὀρθόδοξου μαρτυρίου.

(Συνεχίζεται)

Μέσα σὲ δύο χρόνια κυκλοφορεῖ σὲ Δ' ἔκδοσι
ἀπὸ τὴν Ἀποστολικὴ Διακονία
Ἀρχμ. Συμεὼν Π. Κούτσα
Η ΝΗΣΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
Γιατί, πῶς καὶ πότε νηστεύουμε.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Ἀναζητήσεις τῆς χαρᾶς τῆς Ἀναστάσεως

Ἐν τῇ ἐπὶ τῷ Ἁγίῳ Πάσχα Πατριαρχικῇ Ἀποδείξει, ἣτις δημοσιεύεται εἰς ἄλλας σελίδας τοῦ παρόντος τεύχους τῆς «Ἐκκλησίας», ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος ἐπισημαίνει, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς: «Τὸ ζωνφόρον μῆνυμα καὶ ἡ προοπτικὴ τῆς Ἀναστάσεως ἔχουν διαποτίσει εἰς τοιοῦτον βαθμὸν τὴν Ὁρθόδοξον συνείδησιν, ὥστε νὰ μὴ ἀνέχεται αὕτη ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι θίγουν τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἀνθρώπου, αἱ ὁποῖαι τὸν ὑποβιβάζουν καὶ τὸν ὀδηγοῦν εἰς τὴν ἀπελπισίαν καὶ τὴν ὀδύνην.

» Ἐκπνεούσης ἤδη τῆς δευτέρας μετὰ Χριστὸν χιλιετίας, ἡ σκιὰ τοῦ θανάτου, ὁ ὁποῖος εἰσηλθεν εἰς τὸν κόσμον διὰ τῆς ἁμαρτίας, συσκοτίζει πολλάκις καὶ ἀμαυρᾷ τὴν σύγχρονον ζωὴν. Πόλεμοι καὶ ἀκοαὶ πολέμων, ἐξεγέρσεις ἔθνους ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλείας ἐπὶ βασιλείαν, λιμοὶ κατὰ τόπους, ψευδοπροφηταὶ πλανώντες πολλοὺς, ἀνομία καὶ ἀπουσία ἀγάπης (Ματθ. 24, 6-12), εἶναι γεγονότα τῆς καθημερινῆς εἰδησεογραφίας, περιστατικὰ τὰ ὁποῖα, ἐν πολλοῖς, συνθέτουν τὴν εἰκόνα τῆς συγχρόνου πραγματικότητος.

» Ἡ ἐμπειρία, ἐξ ἄλλου, τῆς μονώσεως, τὴν ὁποίαν βιώνει εἰς πλείστας συναφείας ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος, ὁ ἀτομοκεντριζμός, αἱ ποικίλαι διεκδικήσεις καὶ ἡ ἀπολυτοποίησις τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐπιτευγμάτων τῆς τεχνικῆς συντελοῦν, ὥστε νὰ διάγη οὗτος τὸν βίον αὐτοῦ γευόμενος πολλάκις τὴν πικρίαν τῆς ἀπελπισίας καὶ τοῦ θανάτου».

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὡς προσθέτει ὁ Παναγιώτατος, πειθόμεθα «διὰ τὴν ὑπαρξιακὴν ἀνάγκην, ἡ ὁποία συνέχει τὸ εἶναι τοῦ ἀνθρώπου, νὰ ἐδραιώσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς ἐλπίδος. Ἡ χάρις καὶ ἡ χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως εἶναι εἰς τελευταίαν ἀνάλυσιν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀναζητεῖ ὁ ἄνθρωπος».

«Διέξοδος ὑπάρχει»

Ἐν συνεχείᾳ δεόν νὰ τονισθῇ, ὅτι καὶ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ἐν τῷ ἐπὶ τῷ Ἁγίῳ Πάσχα Μηνύματι Αὐτοῦ πρὸς τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, περιγράφει τὴν ζοφερὰν κατάστασιν τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις ζῆ μακρὰν τοῦ φωτὸς τῆς Ἀναστάσεως: «Ἐνῶ ἡ ἐποχὴ τῆς Ἀνοιξέως εὐρίσκεται στὴν πλέον δημιουργικὴ ὥρα της, ἐνῶ ἡ Κτίσις ἀναγεννᾶται καὶ στρώνει χλοερὰ ταπέτα παν-

τοῦ, ποὺ εὐφραίνουν τὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀναπαύουν τὸ βλέμμα του, μιὰ παγωνιά τὸν περιζώνει καὶ τὸν διαπερνᾷ ὡς τὸ κόκκαλο κὶ ἐνῶ ὁ ἥλιος λάμπει καὶ στέλνει τὶς εὐεργετικὰς ἀχτίδες του νὰ τὸν ξεστάνει, αὐτὸς βυθίζεται στὸ ἀπέλπιδο σκοτάδι, τὸ σκοτάδι τὸ πνευματικόν, ὅπου δὲν ὑπάρχει ἀληθινὴ ζωὴ καὶ μέλλον, ὅπου δὲν ὑπάρχει σωτηρία. Ἐκεῖ τὸν ἔχει βυθίσει ἡ αὐταπάτη, ἡ ἄρνησις, ὁ ὀρθολογισμός. Κὶ ἔχει ἔτσι ὀδηγηθεῖ σὲ ἀδιέξοδα σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα, τὸ ἐθνικόν, τὸ κοινωνικόν, τὸ πολιτιστικόν. Ὅλα μοιάζουν βαριά, μουντὰ, κραυγὴς ἀπογνώσεως...».

Παρὰ ταῦτα, δὲν πρέπει νὰ ἀπολέσωμεν τὴν ἐλπίδα ἡμῶν. Ὡς προσθέτει ὁ Μακαριώτατος, «διέξοδος ὑπάρχει, καὶ λύσεις ὑπάρχουν κὶ ἡ εἰρήνη κὶ ἡ δικαιοσύνη κὶ ἡ εὐημερία εἶναι δυνατὸ νὰ βασιλέψουν στὴ γῆ, κὶ ἐδῶ κοντὰ μας καὶ πῶ μακριά, καὶ νὰ σκορπίσουν τὰ σύννεφα. Ἀρκεῖ νὰ στρέψουμε τὸ πρόσωπό μας πρὸς τὸ αἶδιον, τὸ ἔκπαγλον φῶς τῆς Ἀναστάσεως, νὰ συνειδητοποιήσουμε τί μᾶς προσφέρει ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Ἐκκλησία Του καὶ τί μᾶς παίρνουν, μᾶς κλέβουν, μᾶς ἀφαιροῦν ὅλοι οἱ ἄλλοι... Ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, τῆς Ἀναστάσεως ποὺ δὲν σημαίνει ἄλλο παρὰ τὴν ὑπέρβαση τῆς ἁμαρτίας, τοῦ πάθους καὶ τοῦ θανάτου... Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου μας ἀποτελεῖ τὸ πλήρωμα τῆς χαρᾶς...».

Πορεία πρὸς τὴν ἐλευθερίαν

Αἱ ἐν Νοτίῳ Ἀφρικῇ πολιτικαὶ ἐξελίξεις, αἱ ὁποῖαι δρομολογοῦνται διὰ τῆς νίκης τοῦ προέδρου Νέλσον Μαντέλα, καθιστοῦν λίαν ἐπίκαιρα ὅσα εἶπεν ὁ Μακ. Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς κ. Παρθένιος ἐν Γιοχάνεσμπουργκ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δευτέρας περιοδείας Αὐτοῦ ἐν τῇ κυριαρχουμένῃ ὑπὸ τῶν μαύρων ἡπείρῳ. Ἐν τῷ ἰ. καθεδρικῷ ναῷ τῆς πόλεως ταύτης, ἔδρας τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἰωαννουπόλεως καὶ Πρετορίας κ. Παύλου, ὁμιλῶν ὁ Μακ. Πατριάρχης πρὸς τοὺς Ὁρθόδοξους Ἑλληνας, ἐτόνισεν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

«Εἶπα νὰ ἔλθω ἐδῶ νὰ δῶ τὰ παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος, Ὁρθόδοξους Ἑλληνας, αὐτὸν τὸν καιρὸν ποὺ εἶναι δύσκολα χρόνια, ποὺ δὲν ξέρουμε τί θὰ ἀντικρῶσουμε, πόσοι θὰ εἴμαστε καὶ πόσοι θὰ μείνουμε, ἀλλὰ ἀπόλυτα πιστοὶ στὸν τόπο, πιστοὶ στὸ χῶμα, πιστοὶ στὴ γῆ μας, γιὰ μένα γῆ, χῶμα εἶναι ἡ Ἀλεξάνδρεια, γιὰ Σᾶς εἶναι αὐτὸς ὁ τόπος, εἴτε τὸ θέλομε, εἴτε δὲν τὸ θέλομε πολλοὶ γεννημένοι ἐδῶ τὸ ἀγαπάτε καὶ τὸ

νώθετε, αὐτὸ θὰ μείνει, ὅπου κι ἂν πάτε, ὅπως ἐγὼ θυμάμαι τὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ νὰ εἶσθε ἔτοιμοι, ὅπως λέγει ὁ Ἀλεξανδρινὸς ποιητὴς "...πάντα ἔτοιμοι καὶ θαρραλέοι...", θὰ γίνουν πράγματα ποὺ ἴσως δὲν περιμένετε, θὰ γίνουν πράγματα τὰ ὁποῖα δὲν ἐφантаζέσθε, εὐχόμαι νὰ εἶναι ὁμορφα, προπαντὸς εἰρηνικά, ἤσυχα αὐτὴν τὴν μεταβατικὴν περίοδο, αὐτῆς ἐδῶ τῆς μεγάλης χώρας ποὺ ζῆ μὲ λαὸ καὶ λευκῶν καὶ ἀφρικανῶν μὲ ἄλλο χρῶμα, ποὺ δὲν σημαίνει τίποτε, ποὺ ζῆ, γιατί νιώθει καὶ αὐτὸς τὸν τόπο του, γιατί θέλει τὴν ἐλευθερία του καὶ αὐτός, γιατί θέλει τὸ εἶναι του, νὰ τὸν νιώθει δικό του, ἔτσι εἶναι πλασμένος ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν Θεό.

»Καὶ ἀκόμη ὅσο μπορείτε νὰ μένετε κοντὰ ὁ ἕνας στὸν ἄλλον δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀλλιότικα, πρέπει νὰ δώσετε τὴν ψυχὴν Σας σ' αὐτὸν τὸν τόπον, σ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους, νὰ δώσετε γιατί πολλὰ πῆραμε... γιατί ἡ ροὴ τοῦ κόσμου πάει γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ πνεύματος, γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ψυχῆς, γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν λαῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων, ἔτσι εἶναι τὸ δίκαιο ποὺ ὄρισε ὁ Θεός, ἕως ὅτου ὁ κόσμος γίνῃ ἕνας, ἕως ὅτου πέσουν τὰ σύνορα τῶν λαῶν καὶ νὰ γίνῃ ὁ κόσμος ὅλος ἕνα κομμάτι τοῦ Θεοῦ, γιατί αὐτὸς εἶναι ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς γῆς μας».

Χριστιανισμὸς καὶ Ἑλληνισμὸς

Εἶναι εὐχάριστον τὸ γεγονὸς, ὅτι ἔτιχε εὐφῆμου διὰ τοῦ Τύπου προβολῆς τὸ ὑπὸ τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» ἐκδοθὲν καὶ εὐρύτητα κυκλοφορήσαν βιβλίον τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πισιδίας κ. Μεθοδίου Γ. Φούγια ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὸ ἑλληνικὸ ὑπόβαθρο τοῦ Χριστιανισμοῦ (Μέρους πρῶτο)» (σχ. 8ον, σσ. 316).

Τὸ ἔργον αὐτὸ εἶναι πολυτιμότεον, διότι μετὰ καταπληθσοῦσης ἐνημερότητος ἔχει συγκεντρώσει ἐκ τῆς ἑλληνικῆς καὶ ξένης βιβλιογραφίας εὐγλωττον ὑλικόν, διὰ τοῦ ὁποῖου ἀποδεικνύεται ἡ τεραστία συμβολὴ τῶν λογικῶν σχημάτων καὶ τῶν πολιτιστικῶν στοιχείων τοῦ Ἑλληνισμοῦ πρὸς μορφοποίησιν τοῦ ἐξ ἀποκαλύψεως θεοῦ περιεχομένου τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος καὶ πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ συναρτήσεων τῆς θεανθρωπίνης ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς τὸσον ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ὅσον καὶ ἐν τῇ Δύσει. Ὁ στοχαστικὸς ἀναγνώστης τοῦ βιβλίου ὀδηγεῖται εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ Θεία Πρόνοια ἐχρησιμοποίησε τὸν καθ' ὅλου Ἑλληνισμὸν ὡς τὸ κύριον ὄχημα τοῦ ἀνακαινίζοντος τὸν κόσμον Χριστιανισμοῦ καὶ ὅτι αἱ ἐπὶ μέρους εἰδολογικαὶ κατηγορίαι τῆς σκέψεως, αἱ ποικίλαι διατυπώσεις τοῦ «σπερματικοῦ λόγου» καὶ τὰ ὑγιᾶ στοιχεῖα τῆς ἑλληνικῆς πολιτιστικῆς παραδόσεως ὑπῆρξαν τὰ κύρια ἀνθρώπινα «ὀστράκινα σκευή», τὰ

ὁποῖα μετέφεραν τὸν οὐράνιον «θησαυρόν» (Β' Κορ. δ', 7) τῶν θείων ἀληθειῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Οὕτως «ὁ Θεὸς ὁ εἰπὼν ἐκ σκότους φῶς λάμψαι ...ἐλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ» (αὐτ., στ. 6).

Ὅθεν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀξιολογώτατον ἔργον τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πισιδίας κ. Μεθοδίου, —ὁπερ περιέχει καὶ δύο εὐσύννοπτα παραρτήματα περὶ τῶν σχέσεων ἀφ' ἑνὸς τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ τοῦ Μωαμεθανισμοῦ καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς ἀρχαίας Χριστιανικῆς Ὑμνογραφίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ—, συμβάλλεται τὰ μέγιστα τὸσον εἰς τὴν ἀναζωπύρῃσιν τῆς αὐτοσυνειδησίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὅσον καὶ εἰς τὴν ὑπόμνησιν τῆς πρὸς τὸν Ὁρθόδοξον Ἑλληνισμὸν ὀφειλῆς ὀλοκλήρου τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, ἦτις, ὡς μὴ ὄφελε, σημερον παρουσιάζεται ὅτι ἔχει λησμονηθῆ ὑπὸ τῶν οὐχὶ φιλικῶς διακειμένων πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Τὴν ὀφειλὴν ταύτην ὑπέμνησε καὶ ὁ Σεπτὸς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος κατὰ τὴν πρόσφατον βαρυσήμαντον ἱστορικὴν ὁμιλίαν του ἐν τῷ Εὐρωπαϊκῷ Κοινοβουλίῳ, τὴν ὁποῖαν θὰ δημοσιεύσωμεν εἰς τὸ ἐπόμενον τεύχος.

«Λειμῶν πνευματικὸς»

Εἰς τὸ πλῆθος τῶν δημοσιευμάτων τοῦ πολυγραφωτάτου Διδάκτορος τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας κ. Διονυσίου Κ. Κυράτσου ἔχει προστεθῆ καὶ τὸ πρόσφατως κυκλοφορήσαν βιβλίον αὐτοῦ, ὁπερ φέρει τὸν τίτλον «**Λειμῶν πνευματικὸς**» (Δράμα, σχ. 8ον, σσ. 230).

Ὁ τόμος οὗτος, ὅστις ἐξετυπώθη ἐπιμελεία τοῦ κ. Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, περιέχει μελέτας, αἱ ὁποῖαι συνεγράφησαν κατὰ τὰ ἔτη, καθ' ἃ ὁ ἀκαταπόνητος συγγραφεὺς τῶν ὑπηρετεί ὡς Ἱεροκήρυξ ἢ ὡς νέος Μητροπολίτης, ἀπὸ τῶν στηλῶν θρησκευτικῶν περιοδικῶν ἢ αὐτοτελῶς. Ὡς σημειοῦται ἐν τῷ Προλόγῳ τοῦ βιβλίου, «αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος μελέται ἔχουν λίαν ἐπίκαιρον περιεχόμενον καὶ σημερον ἢ κοινωνία καὶ τὰ ἄτομα ἀντιμετωπίζουν, δυστυχῶς, τὰ αὐτὰ ἠθικά, πνευματικά, πολιτιστικὰ καὶ διεθνή προβλήματα» (σ. 8).

Ὅσον ἀφορᾶ εἰς τὸν τίτλον τοῦ βιβλίου, οὗτος ἀνάγει τὴν σκέψιν ἡμῶν εἰς τὰ περιέχοντα βίους ἀσκητῶν καὶ ἀνέκδοτα καὶ ρήσεις ἀγίων μοναχῶν «Λειμωνάρια» τῶν Βυζαντινῶν, ἅτινα ἔλαβον τὴν ὀνομασίαν τῶν «ἐκ τῆς λέξεως "λειμῶν" (= λιβάδιον), ἦτις σημαίνει τόπον ὑγρὸν καὶ πλήρη χλόης, κατάλληλον διὰ βοσκῆν ἢ πρὸς συλλογὴν ποικίλων καὶ πολυχρῶμων ἀνθέων». Αἱ ἐν τῷ τόμῳ «δημοσιεύμεναι μελέται, ἔχουσαι κατ' ἐξοχὴν πνευματικὸν περιεχόμενον, ἀφ' οὗ, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, ἐμβαθύνουν καὶ ἀναλύουν

εἶτε ἀγιογραφικὰ χωρία καὶ ἐννοίας, εἶτε ἐπίκαιρα γεγονότα, ἀποτελοῦν οὕτως εἰπεῖν εἶδος τι **λειμώνος**, καταλλήλου πρὸς πνευματικὴν βοσκὴν τῶν λογικῶν τοῦ Χριστοῦ προβάτων καὶ συλλογὴν εὐωδῶν ἀνθέων πρὸς εὐτρεπισμὸν τῆς στολῆς τῆς ψυχῆς» (σ. 7).

Τὸ βιβλίον τοῦτο ἀνταποκρίνεται πλήρως εἰς τὸν σκοπὸν του, διότι αἱ ἐν αὐτῷ μελέται, —ἀφορώσαι ἀφ' ἑνὸς εἰς ἔπαινον τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ (κεφ. Α'), ἀφ' ἑτέρου εἰς θεμελιώδεις πτυχὰς τῆς Εὐαγγελικῆς Ἠθικῆς (κεφ. Β'), τρίτον εἰς φλέγοντα προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας (κεφ. Γ') καὶ τέταρτον εἰς ζητήματα τῆς Χριστιανικῆς Σωτηριολογίας (κεφ. Δ')—, διακρίνονται διὰ τὴν βιβλικὴν τῶν θεμελιώσεων, διὰ τὸ Ὁρθόδοξον Χριστοκεντρικὸν καὶ Ἐκκλησιοκεντρικὸν τῶν περιεχόμενων, διὰ τὴν χαρακτηρίζουσαν τὸν λόγον τοῦ Σεβασμιωτάτου συγγραφέως κρυσταλλίνην διαύγειαν καὶ εὐγλωττον ὠραίαν διατύπωσιν καὶ διὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν αἰώνιων ἀληθειῶν ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἐκάστοτε συγκεκριμένης στιγμῆς καὶ ἐπικαιρότητος. Ὅθεν τῷ ὄντι ἡ ἀνάγνωσις τῶν μελετῶν τούτων «ἔχει νὰ προσφέρῃ θετικὴν ὑπηρεσίαν εἰς πάντα Χριστιανόν, ἰδιαίτερος δὲ εἰς τοὺς κληρικούς καὶ λαϊκοὺς ἱεροκήρυκας καὶ κατηχητάς, εἰς τοὺς διδασκάλους καὶ καθηγητάς, εἰς τοὺς μοναχοὺς καὶ τὰς μοναχάς» (σ. 8).

Χριστιανικὴ ξενάγησις τουριστῶν

Περαίνοντες ἐν τῷ προηγουμένῳ τεύχει τῆς «Ἐκκλησίας» τὴν σειρὰν τῶν ἀρθρῶν μας περὶ τοῦ ἐν Santiago de Compostela τῆς Ἰσπανίας Ε' Παγκοσμίου Συνεδρίου Πίστεως καὶ Τάξεως, κατελήξαμεν τονίζοντες τὰ ἑξῆς:

«Ἐκ τοῦ προτύπου τῆς ὀργανώσεως τῶν προσκυνημάτων καὶ τοῦ τουρισμοῦ τῆς Γαλικίας θὰ ἠδυνάμεθα πολλὰ νὰ διδαχθῶμεν οἱ Ἕλληνες, οἵτινες ἔχομεν νὰ ἐπιδειξώμεν οὐ μόνον θαυμασίας φυσικὰς καλλονὰς καὶ μοναδικούς ἀρχαιολογικούς, ἱστορικούς καὶ πνευματικούς θησαυρούς, ἀλλὰ καὶ πολλὰς τοποθεσίας, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀναμφιβόλως ἔστησαν καὶ ἐκινήθησαν οἱ πόδες κορυφαίων ἀγίων Ἀποστόλων καὶ φυλάσσονται τὰ ἱερὰ λείψανα μερικῶν ἐξ αὐτῶν. Αἱ πρὸς τὸν ἅγιον ἀπόστολον Ἰάκωβον ἐκδηλώσεις εὐλαβείας τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν τῆς Δύσεως δεικνύουν ἐν πολλοῖς τὸν δρόμον διὰ τὴν καὶ παρ' ἡμῖν ἀνάδειξιν καὶ προβολὴν παγγρηγοριανῶν προσκυνημάτων».

Θὰ ἠδυνάμεθα ἐνταῦθα νὰ προσθέσωμεν, ὅτι πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην κινοῦνται κατὰ ρηξικέλευθον τρόπον τὰ προάγοντα τὴν ποιότητα τοῦ ἐν Ἑλλάδι Τουρισμοῦ δημοσιεύματα τῆς πτυχίουχου τῆς Θεολογίας καὶ τῶν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν καὶ πτυχίουχου ξεναγοῦ τῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Του-

ρισμοῦ κ. Εἰρήνης Οἰκονομίδου, ἣτις ἔχει καταστῆ ἄριστος ἐκ τῆς καθ' ὅλου συγγραφικῆς προσφορᾶς τῆς. Αὕτη ἔχει λ.χ. μεταφέρει εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν τὸ βαθυστόχαστον γνωστὸν ἔργον «Ὁ μικρὸς πρίγκιψ» ἢ ἔχει μεταφράσει διὰ παιδιὰ εἰς ὠραίαν νεοελληνικὴν τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν τοῦ Χρυσοστόμου (ἐκδ. «Τῆνος» —πολλὰ ἐκδόσεις— ἐγκρισις Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου). Ἐπίσης ἔχει δημοσιεύσει συλλογὴν 300 ποιημάτων προβαλλόντων τὴν ἱστορικὴν καὶ πολιτιστικὴν παράδοσιν διαφόρων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος· ἔχει παρουσιάσει εἰς γαλλικὴν καὶ ἀγγλικὴν γλῶσσαν πρὸς χρῆσιν τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν Ἑλλάδα τὸ εἰς πολλὰς ἐκδόσεις κυκλοφορήσαν βιβλίον «Διαφοραὶ μεταξὺ τῆς Ὁρθοδόξου καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας»· ἔχει γράψει διὰ πολλοὺς ἀρχαίους καὶ νεωτέρους ἑλληνικοὺς θρούλους καὶ —εἰς πολλὰς γλώσσας— διὰ «Τὰ δύο πρόσωπα τῆς Ἑλλάδος— 7000 ἔτη πολιτισμοῦ».

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν χριστιανικὴν ξενάγησιν τῶν τουριστῶν, ἢ κ. Εἰρ. Οἰκονομίδου δὲν περιορίσθη εἰς τὸ νὰ δίδῃ σχετικὰς πληροφορίας ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἔργοις. Ἐπὶ πλέον παρουσίασεν εἰς γαλλικὴν καὶ ἀγγλικὴν γλῶσσαν ποιήματα μετ' ἐγχρώμων φωτογραφιῶν περὶ τῆς ἱεράς νήσου Πάτμου (Patmos, I' île de cristal) (1991) καὶ —τὸ σπουδαιότερον— ἐδημοσίευσεν τὸ δι' ὠραίων φωτογραφιῶν χαλκογραφημάτων (gravures) κεκοσμημένον ἔργον «Ἀποστολικά Προσκυνήματα ἐν Ἑλλάδι» (Pèlerinages Apostoliques en Grèce) (ἐκδόσεις «Τῆνος»), τὸ ὁποῖον προβάλλει τὰ ἐπὶ ἑλληνικοῦ ἐδάφους ἵχνη τῶν βημάτων κατὰ σειρὰν τοῦ Ἀπ. Παύλου, Λουκά τοῦ Εὐαγγελιστοῦ καὶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου καὶ Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ, ὡς καὶ τοὺς ἐν Ἑλλάδι τόπους τόσον τοῦ μαρτυρίου καὶ τοῦ ἐνταφιασμοῦ τῶν ἁγίων λειψάνων τοῦ δευτέρου καὶ τοῦ τρίτου ἐξ αὐτῶν, ὅσον καὶ τῆς συγγραφῆς ἢ τῶν ἀποδεκτῶν ἱερῶν βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Ὑπόμνησις προτάσεως

Ἐν συνεχείᾳ ἄς σημειωθῆ, ὅτι τὰ ἐν τῇ προηγουμένῃ παρατηρήσει μνημονευόμενα τελευταῖα δύο βιβλία προσεκομίσθησαν εἰς τὸν γράφοντα εὐγενῶς ὑπὸ τῆς ἰδίας τῆς συγγραφῆς εὐθύς ὡς αὕτη ἀνέγνωσε τὴν ὑπ' αὐτοῦ γενομένην πρότασιν τόσον ἐν ἄρθρῳ τοῦ «Ἐφημερίου» ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκάς καὶ ἡ Ἑλλάς», ὅσον καὶ ἐν σχολίῳ τῆς «Ἐκκλησίας» (ἀρ. 15, 15 Ὀκτ. 1993).

Ἄς ἐπιτραπῆ νὰ ὑπομνήσωμεν, ὅτι κατὰ τὴν πρότασιν ταύτην, «ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἢ Ἐκκλησία Κρήτης, αἱ Ἱ. Μητροπόλεις τῆς Δωδεκανήσου, ἢ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, τὰ ἀρμόδια κατὰ περιοχὰς πολιτικὰ ὄργανα τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως καὶ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Σύνοδος τής Ἐκκλησίας τής Ἑλλάδος

Τὴν 29ην παρῖπευσαντος μηνὸς Μαρτίου ἡμέραν Τρίτην τὴν Ἀρχιεραγματεῖαν τῆς Ἱ. Συνόδου ἐπεσκέφθη ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Κυρήνης κ. Θεόδωρος (Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας).

— Τὴν 30ὴν τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἡμέραν Τετάρτην τὴν Ἀρχιεραγματεῖαν τῆς Ἱ. Συνόδου ἐπεσκέφθη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀκκρας κ. Πέτρος (Πατρ. Ἀλεξανδρείας).

— Τὴν 31ην Μαρτίου ἡμέραν Πέμπτην τὴν Ἀρχιεραγματεῖαν τῆς Ἱ. Συνόδου ἐπεσκέφθη ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Κρατείας κ. Γεννάδιος (Οἰκ. Πατριαρχείου).

— Τὴν Τρίτην 5ην Ἀπριλίου τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἐπεσκέφθη ἡ Α.Θ.Μακαριότης ὁ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Παρθένιος.

Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἀπὸ 13 ἕως καὶ 16 Μαΐου 1994 λειτουργεῖ στὸ χῶρο τῆς Διεθνoῦς Ἐκθέσεως Θεσσαλονίκης ἡ 2η Διεθνῆς Ἐκθεση χαρτικῶν - Σχολικῶν βιβλίων μὲ τὴν ἐπωνυμία «GRAPHIS 94».

Στὴν ἐκθεση αὐτὴ συμμετέχει, γιὰ πρώτη φορὰ, ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐπιθυμοῦσα νὰ προβάλλει τίς ἐκδόσεις τῆς διεθνῶς, ἀλλὰ κυρίως στὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ καὶ στὸν ἐμπορικὸ κόσμον ποὺ ἀσχολεῖται μὲ τίς ἐκδόσεις στὴ Βόρειο Ἑλλάδα.

ὁ Ἐθνικὸς Ὄργανισμὸς Τουρισμοῦ κ.ἄ. πρέπει νὰ κινηθοῦν δραστηρίως καὶ νὰ συντονίσουν τοὺς προγραμματισμοὺς καὶ τὴν ὀργάνωσιν τῶν σχετικῶν προσπαθειῶν τῶν διὰ νὰ καταστή ὁ Ἑλληνικὸς χῶρος πανευρωπαϊκὸν καὶ παγχριστιανικὸν προσκύνημα πρὸς τιμὴν καὶ προβολὴν τῶν πραγματικῶν σκαπανέων καὶ θεμελιωτῶν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

» Ἡ κινητοποίησης αὐτὴ ἐπιβάλλεται νὰ γίνῃ, διότι ἡ Ἑλλὰς εἶναι ἠύλογημένη χώρα, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ὁποίας ἀφ' ἑνὸς ἐγράφησαν βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης ἢ ὑπῆρξαν τοπικαὶ ἐκκλησιαστικαὶ κοινότητες, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἀποδέχται μερικῶν ἐκ τῶν ἱερῶν αὐτῶν βιβλίων, καὶ ἀφ' ἑτέρου σφύζονται τὰ ἴχνη τῶν βημάτων καὶ τῶν τάφων μερικῶν μεγάλων Ἀποστόλων καὶ Ἐναγγελιστῶν καὶ φυλάσσονται μερικὰ ἐκ τῶν σεπτῶν λειψάνων τῶν».

E. Δ. Θ.

Στὸ περίπτερο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, γιὰ τὴν ἄρτια ἐμφάνισιν τοῦ ὁποίου κατεβλήθη ἰδιαίτερη προσπάθεια, παρουσιάζονται ὅλες οἱ ἐκδόσεις τῆς, οἱ ὁποῖες τελευταίως εἶναι ἰδιαίτερος φροντισμένες καὶ μὲ πλούσιο θεματολόγιο.

Ίερά Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Μὲ τὸ ὑπ' ἀρ. 355/1994 ἐγκύκλιο ἐγγράφῳ τοῦ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, γνωστοποιεῖ στοὺς Αἰδεσιμωτάτους Ἐφημερίους τῆς Μητροπόλεως τοῦ καὶ κοινοποιεῖ στοὺς Δημάρχους καὶ Προέδρους τοῦ Νομοῦ, τὰ ἐπόμενα:

«Μετὰ χαρᾶς σᾶς γνωρίζω, ὅτι διὰ Προεδρικοῦ Διατάγματος δημοσιευθέντος εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 99/16-2-1994 ΦΕΚ (τ. Δεύτερον) ἐνεκρίθη ἡ σύστασις κοινωφελoῦς Ἰδρύματος μὲ τὴν ἐπωνυμίαν «ΘΕΟΚΛΗΤΕΙΟΝ ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΣ ἸΔΡΥΜΑ - ΔΩΡΕΑ ΘΕΟΚΛΗΤΟΥ (κατὰ κόσμον Λουκά Ἀβραντινῆ) ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑἰΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ».

Σκοπὸς τοῦ Ἰδρύματος εἶναι ἡ παροχὴ γαμηλίου βοηθήματος κάθε χρόνον, ἀπὸ τοὺς τόκους τῶν χρηματικῶν καταθέσεων τοῦ Ἰδρύματος, σὲ δέκα θυγατέρες πολυτέκνων οἰκογενειῶν, κατοίκων τῆς Περιφερείας τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας καὶ σὲ περίπτωσι χωρισμοῦ τῆς Μητροπόλεως, κατοίκων τῆς Περιφερείας Αἰτωλίας, οἱ ὁποῖες θὰ παντρεύονται κατὰ τοὺς Θεῖους καὶ Ἱερoῦς Κανόνας τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Περιουσία τοῦ Ἰδρύματος εἶναι τὸ ποσὸν τῶν δοχ. πενήντα ἑκατομμυρίων (50.000.000) τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ἀναπαλλοτρίωτη κατάθεσις. Τὸ ὡς ἄνω ποσὸν προέρχεται ἐκ τῶν προσωπικῶν μου μισθῶν καὶ λοιπῶν οικονομῶν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Ἱερατικῆς μου σταδιοδρομίας, δεδομένου, ὅτι δῶρα καὶ τυχερὰ οὐδέποτε ἔλαβα, ὡς εἶναι γνωστόν.

Δὲν ἠθέλησα ἀδελφοί καὶ Πατέρες νὰ ἐγκαταλείπω εἰς τοὺς κατὰ σάρκα ἀδελφοὺς μου ὑλικόν τι, ἐκτὸς τῆς διαπύρου πρὸς Θεὸν εὐχῆς μου διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτῶν καὶ ἐπειδὴ τὴν ζωὴν μου ἔδωκα εἰς τὸν Κύριον, τὰ πάντα δίδω εἰς τὰ Πνευματικά μου παιδιὰ. Δι' αὐτὸ καὶ ἡ ἐνέργειά μου αὐτὴ πρὸς σύστασιν τοῦ ΘΕΟΚΛΗΤΕΙΟΥ ἸΔΡΥΜΑΤΟΣ κατόπιν προσωπικῆς μου δωρεάς.

Νὰ εὐχηθῶμεν, ὁ Κύριος νὰ ἐπευλογήσῃ καὶ τὴν προσπάθειάν μου αὐτὴν.

Μετὰ Πατρικῶν Εὐχῶν
Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ»

Ἱερὰ Μητρόπολις Ζακύνθου

Τὸ Παράρτημα Ζακύνθου τῆς Πανελληνίας Ἑνωσῆς Θεολόγων, μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου κ. Παντελεήμονος, ὀργάνωσε ἐκδηλώσεις τιμῆς καὶ μνήμης γιὰ τὸν ἀγνοημένο ἀγωνιστὴ τῆς ἐλευθερίας Κληρικὸ Ἀνθίμο Ἀργυρόπουλο, ὡς ἑξῆς: Τὸ Σάββατο, 26 Μαρτίου, στὸ Πνευματικὸ Κέντρο τοῦ Δήμου Ζακυνθίων μὲ τὴν παρουσία πλήθους ἀκροατῶν καὶ ἀφοῦ προλόγισε ὁ Πρόεδρος τῆς τοπικῆς Π.Ε.Θ. Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδριτῆς Ἀλέξιος Ξένος, ἔδωσε διάλεξη ὁ Φιλολόγος καὶ Διευθυντῆς τοῦ Μουσικοῦ Γυμνασίου καὶ Λυκείου Ζακύνθου κ. Κωνσταντῖνος Μαλαπέτσας μὲ θέμα: «Ἄνθιμος Ἀργυρόπουλος, ὁ Ἡπειρώτης Ἱερομόναχος καὶ Κατηχητὴς τῶν Φιλικῶν στὴ Ζάκυνθο». Τὴν ἐκδήλωση ἔκλεισε μὲ ἐπίκαιρο πρόγραμμα ἢ Χορωδία «Ζακυνθινὴ Ἀναγέννηση», ὑπὸ τὴν διεύθυνση τοῦ μαέστρου κ. Ἀνδρέα Μαμφρέδα. Τὴν ἄλλη μέρα, Κυριακὴ 27 Μαρτίου, στίς 11 π.μ. στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἐσταυρωμένου (συνοικία Ἀγ. Τριάδας), ὅπου ὁ τάφος τοῦ τιμωμένου, πραγματοποιήθηκε μὲ τὴν παρουσία τῆς κ. Νομάρχου, τοῦ κ. Δημάρχου Ζακυνθίων καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχῶν, Προσκύνημα καὶ Ἀρχιερατικὸ Τρισάγιο, στὸ τέλος τοῦ ὁποίου ὁ Σεβασμιώτατος ὁμιλώντας προσέβαλε ὡς πρότυπο πατριωτισμοῦ τὴ μορφή τοῦ ἱερομόναχου Ἀνθίμου καὶ ἀνέπτυξε τὴ σχέση ἐθνικισμοῦ καὶ πατριωτισμοῦ στίς μέρες μας.

— Ὁ Σεβασμιώτατος, θέλοντας νὰ τιμήσει τὴ διακονία ὠρισμένων Κληρικῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ζακύνθου στὸ ἐν γένει ἐκκλησιαστικὸ ἔργο τῆς Ζακύνθου, ἀπένευμε:

α) Κατὰ τὴν ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων στὸν Ἱ. Ναὸ Ἀγ. Διονυσίου, τὸ ὄφρικο τοῦ Ἀρχιμανδριτοῦ στὸν Ἱερομόναχο Ἀγαθάγγελο Κόκλα, Ἡγουμενοσύμβουλο τῆς Ἱ. Μονῆς Στροφάδων καὶ Ἀγ. Διονυσίου καὶ τελειόφοιτο τῆς Θεολογίας,

β) Κατὰ τὴν ἑορτὴ τῆς Πρωτοχρονιάς στὸν Ἱ. Μητροπολιτικὸ Ναὸ Ἀγ. Νικολάου, τὸ ὄφρικο τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου στὸν Οἰκονόμο Χρήστο Μαρούδα, Θεολόγο καὶ Ἐφημέριο τοῦ ὡς ἄνω Ναοῦ,

γ) Κατὰ τὴν ἑορτὴ τῶν Θεοφανείων στὸν Ἱ. Μητροπολιτικὸ Ναὸ Ἀγ. Νικολάου, τὸ ὄφρικο τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου στὸν Οἰκονόμο Παναγιώτη Καποδίστρια, Θεολόγο καὶ Ἐφημέριο Ἱ. Ναοῦ Ὑπεραγίας Θεοτόκου Βανάτου καὶ

δ) Κατὰ τὸν Ἑσπερινὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ στὸν πανηγυρίζοντα Ἱ. Ναὸ Εὐαγγελιστρίας Κάτω Γερακαρίου, τὸ ὄφρικο τοῦ Μεγάλου Οἰκονόμου στὸν Πρεσβύτερο Δημήτριο Παπαχατζῆ, Θεολόγο καὶ Ἐφημέριο τοῦ ὡς ἄνω Ναοῦ καὶ Ἀναλήψεως πόλεως Ζακύνθου.

Ὁ Σεβασμιώτατος κατὰ τίς παραπάνω χειροθεσίες ἀπήρτηνε πατρικῆς νοθεσίας στοὺς προχειριζομένους, τονίζοντας, ὅτι ἡ γενόμενη τιμὴ ἀποτελεῖ ταυ-

τόχρονα χρέωση γιὰ μεγαλύτερη προσφορὰ στοὺς τομῆς, ὅπου ὁ καθένας διακονεῖ.

— Μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Σεβασμιωτάτου καὶ μὲ σκοπὸ τὴν ὀρθόδοξη οἰκοδομὴ τοῦ πιστοῦ λαοῦ τῆς Ζακύνθου, κυκλοφοροῦν σὲ τρεῖς ἐνορίες τοῦ νησιοῦ ἰσάριθμα ἐνοριακὰ ἔντυπα, ποὺ τυγχάνουν τῆς εὐρύτερης ἀποδοχῆς τῶν Χριστιανῶν. Πρόκειται γιὰ τὰ περιοδικὰ:

α) «ΕΝΟΡΙΑ ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ» (τεῦχος 1, Ἀπρίλιος 1994), ἔκδοση τῆς ὁμώνυμης ἐνορίας τῆς πόλεως Ζακύνθου καὶ μὲ τὴν εὐθύνη συντακτικῆς ἐπιτροπῆς διακεκριμένων ἐνοριτῶν,

β) «ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ» (τεῦχος 4, Ἀπρίλιος 1994), ἔκδοση τῆς «Φιλικῆς Συντροφιάς Νέων» Κοινότητος Κάτω Γερακαρίου, μὲ τὴν εὐθύνη τοῦ Ἐφημερίου Μ. Οἰκονόμου Δημητρίου Παπαχατζῆ καὶ

γ) «ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ» (τεῦχος 18-19, Μάρτιος - Ἀπρίλιος 1994), ἔκδοση τῆς Ἐνορίας Ὑπεραγίας Θεοτόκου Κοινότητος Βανάτου, μὲ τὴν εὐθύνη τοῦ Ἐφημερίου Πρωτοπρεσβυτέρου Παναγιώτου Καποδίστρια.

Τὰ φυλλάδια αὐτὰ περιλαμβάνουν ἄρθρα θεολογικοῦ στοχασμοῦ καὶ οἰκοδομῆς, στιγμιότυπα ἀπὸ τὴν ἐνοριακὴ κίνηση, ἱστορικὰ σημειώματα καὶ φιλολογικῆς ἀναφορῆς.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

Ὑποδοχὴ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ» στὴν «Εὐρωπαϊκὴ Ἀκαδημία» καὶ ἡ ἐκλογή του ὡς συγκλητικὸ αὐτῆς

Τὴν 12ην Μαρτίου 1994, στὴν «αἶθουσα τῶν βασιλέων» (Kaisersaal) τοῦ μεγαλοπρεποῦς παλατιοῦ (Residenz) τῆς πόλεως Salzburg (ὥρα 09.00 - 11.00) ὁ Διευθυντῆς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Περιοδικῶν «Θεολογία», «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος» Ὀμότιμος Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Εὐάγγελος Δ. Θεοδώρου ἔλαβε μέρος στὴ Συνεδρία τῆς Ὀλομελείας τῶν Τακτικῶν Μελῶν τῆς «Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν» (Academiae Scientiarum et Artium Europaeae). Κατὰ τὴ Συνεδρία αὐτῆ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ὁ Πρόεδρος αὐτῆς καρδιοχειρουργὸς Prof. Dr. Felix Unger καὶ οἱ Κοσμητοροὶ (Decani) τῶν ὀκτῶ «Τάξεων» παρουσίασαν τίς Ἐκθέσεις τῶν Πειραγμένων καὶ τῶν προγραμματιζομένων νέων δραστηριοτήτων τοῦ Προεδρείου, τῆς Συγκλήτου καὶ τῶν «Τάξεων» τῆς Ἀκαδημίας. Ἡ Γενικὴ αὐτῆ Συνεδρία συνεχίσθηκε καὶ τὸ ἀπόγευμα (ὥρα 15.00 - 17.00) πρὸς ἔγκρισιν τοῦ Προγράμματος τῆς Γενικῆς Ἀκαδημίας (Generalakademie), ποὺ θὰ συνέλθῃ στὴν Frankfurt (Main) (3-5 Νοεμβρίου 1994) πρὸς ὀλόπλευρη ἐξέτασιν — ὑπὸ τὴν ὀπτικὴ γωνία ὄλων τῶν εἰδικότητων τῶν ὀκτῶ «Τάξεων» — τοῦ γενικοῦ θέματος «Εὐτυχῆς Εὐρώπῃ - Οὐτοπία;» (Europa felix - Utopia?).

Τὴν ἰδίᾳ ἡμέρα (ῶρα 11.00 - 13.30) πραγματοποιήθηκε ἡ πανηγυρική συνεδρία τῆς Ὀλομελείας τῆς Ἀκαδημίας (Festplenum 1994), κατὰ τὴν ὁποία ἐγινε ἡ ἐπίσημος ὑποδοχὴ τῶν νέων Τακτικῶν Μελῶν τῆς Ἀκαδημίας, καὶ παραδόθηκαν εἰς αὐτοὺς τὰ σὲ λατινικὴ γλῶσσα γραμμένα καὶ ἐνώπιον τῶν παρευρισκομένων ἀναγνωσθέντα σχετικὰ ἐπίσημα ἔγγραφα (Urkunden). Τὸ ἐπίσημο ἔγγραφο, ποὺ ἐπιδόθηκε στὸν Ὁμ. Καθηγητὴ κ. Εὐάγγελο Θεοδώρου κατὰ τὴν ἐπίσημη αὐτὴ ὑποδοχὴ του στὴν «Εὐρωπαϊκὴ Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν» ἔχει ὡς ἐξῆς:

IN ACADEMIA SCIENTIARUM ET ARTIUM EUROPAEA

NOS
ACADEMIAE SCIENTIARUM ET ARTIUM EUROPAEAE
CONDITOR ET H.T. PRAESES

FELIX UNGER
UNIVERSAE MEDICINAE DOCTOR CARDIOCHIRURGIAE PROFESSOR

NICOLAUS LOBKOWICZ
PHILOSOPHIAE DOCTOR PHILOSOPHIAE PROFESSOR
ACADEMIAE CONDITOR ET H.T. PROPRAESES

MAGNO CUM GAUDIO
IN VIRUM CLARISSIMUM

EVANGELOS THEODOROU
ATHENIENSEM

OB EXIMIA EIUS MERITA ELECTUM

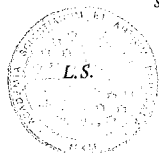
SOCHII ORDINARI

IN CLASSE THEOLOGIAE UNIVERSALIS

NOMEN ET HONORES IURA ET PRIVILEGIA CONTULIMUS
IN EIUSQUE REI FIDEM HASCE LITTERAS
ACADEMIAE SIGILLO SANCIENDAS CURAVIMUS.

Hoc diploma excerptum cum Academiae matricula sub numero 760 80 11 ad verbum concordare fidem facimus.

Salzburgi, die XXVII. mens. Junii anni p. Chr. n. MCMXCIII



Felix Unger
Felix Unger

Στὴν Πανηγυρική Συνεδρία τῆς «Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας» καὶ στὸ ἐπακολουθήσαν ἐπίσημο γεῦμα στὶς εὐρύχωρες αἴθουσες τοῦ παλατιοῦ (Residenz) εἶχε κληθῆ καὶ παρέστη καὶ ὁ Ἐπίτιμος Γενικὸς Πρόεδρος τῆς Ἑλλάδος στὴν πόλι Salzburg κ. Δημήτριος Παππάς, στὸν ὁποῖο ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας κ. Unger παρουσίασε τὸν κ. Εὐάγγελο Θεοδώρου κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ γεύματος. Ἐπίσης ἄλλος Ἕλληνας παρευρισκόμενος καὶ ὁ γνωστὸς διακεκομμένος Καθηγητὴς στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Μονάχου κ. Θεόδωρος Νικο-

λάου, ποὺ εἶναι ἐπίσης Τακτικὸν Μέλος τῆς Ἀκαδημίας.

Κατὰ τὴν αὐτὴ Πανηγυρική Συνεδρία ἀναγγέλθηκε ἐπίσης ὑπὸ τοῦ Προέδρου κ. Unger ὅτι ὁ κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου ἐξελέγη στὴν «Εὐρωπαϊκὴ Ἀκαδημία» καὶ ὡς Μέλος τῆς Συγκλήτου, ποὺ θὰ ἐκπροσωπῇ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ τιμητικὴ αὐτὴ ἐκλογή εἶχε ἤδη ἀναγγελθῆ στὸν κ. Θεοδώρου τὴν παραμονὴ 11η Μαρτίου 1994 κατὰ τὴ διάρκειά τοῦ Δείπνου, τὸ ὁποῖο παρατέθηκε ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία στὰ Μέλη τῆς Συγκλήτου σὲ ἐστιατόριο τοῦ Salzburg. Κατὰ τὴ διάρκειά τοῦ Δείπνου αὐτοῦ, στὸ ὁποῖο εἶχαν κληθῆ καὶ ὁ κ. Θεοδώρου μετὰ τὴ σύζυγό του, ὁ Πρόεδρος κ. Unger τοῦ ἀνήγγειλε τὴν τιμητικὴ ἐκλογή του ὡς Μέλους τῆς Συγκλήτου πρὸς ἀναγνώρισι τῆς θετικῆς προσφοράς του στὴν Ἀκαδημία, ἡ ὁποία προσφορά του ἐγίνε ἡδὴ αἰσθητὴ κατὰ τοὺς ὀλίγους μῆνες τῆς συμμετοχῆς του στὶς Συνεδρίες τῆς Ἀκαδημίας. Ἡ διὰ τὸ ἔτος 1994 ἐκδοθεῖσα προσφάτως Ἐπετηρὶς τῆς Ἀκαδημίας ἀναφέρει τὸν κ. Θεοδώρου ἀνάμεσα στοὺς συγκλητικὸς μετὰ τὴν ἐνδειξί Senator - Legatus Graeciae.

Κατὰ τὴν ἰδίᾳ Πανηγυρική Συνεδρία τῆς «Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας» ἐγιναν καὶ ὁμιλίαι ἀφιερωμένες στὴν προβολὴ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ιδεώδους. Ἔτσι κατὰ σειρὰν ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας Prof. Dr Felix Unger μίλησε μετὰ θέμα: «Ἀπὸ τὴν ἰδέα τῆς αὐτοκρατορίας (τοῦ βασιλείου) στὴν ἰδέα τῆς Εὐρώπης» (Von der Reichsidee zur Europaidee). Ὁ Ἐπίτιμος Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας καὶ πρ. Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Βιέννης Καρδινάλιος Franz König, ποὺ ἀνέπτυξε τὸ θέμα «Ἡ συμβολὴ τῆς Ἐκκλησίας στὴν ἔνωση τῆς Εὐρώπης» (Der Beitrag der Kirche zur Einigung Europas), ἐξήγηε ἰδιαιτέρως τὸ ἔργο τῶν Ἑλλήνων ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου. Ὁ προηγούμενος Πρόεδρος καὶ τωρινὸς Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας Prof. Dr Nikolaus Lobkowitz μίλησε γιὰ τὴν «ἐννοία τῶν ἐθνῶν» (Der Nationenbegriff). Τέλος ὁ Πρόεδρος τῆς Λέσχης τῆς Ρώμης (Club of Rome) Ἰσπανὸς κ. Riccardo Diez - Hochleitner ἀνέπτυξε τὸ θέμα: «Ἡ Εὐρώπη στὴ σφαιρικὴ συνάφεια» (Europa im globalen Zusammenhang).

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἱερά Μητρόπολις Ν. Ζηλανδίας

Πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Κύριον ΣΕΡΑΦΕΙΜ, ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ζήλων κ. Σωτήριος (Κορέα), ἀπέστειλε τὴν κατωτέρω ἐπιστολήν:

Μακαριώτατε, προσευχόμεθα ταπεινῶς ὁ Κύριός μας νὰ Σᾶς χαρίσῃ ταχεῖαν ἀποκατάστασιν τῆς ὑγείας Σας, ὥστε ἐν χαρᾷ καὶ ἀγαλλίασει νὰ ἐορτάσετε μετὰ τοῦ ποιμίνου Σας τὴν ἐνδοξὸν Ἀνάστασίν Του.

Έκ μέρους και τών Κορεατών κληρικῶν και λαϊκῶν παρακαλῶ ὅπως δεχθῆτε τὰς πλέον ἐγκαρδίους εὐχαριστίας μας διὰ τὴν μεγάλην δωρεάν τοῦ ἐνὸς ἑκατομμυρίου (1.000.000) δραχμῶν, ποὺ προσφέρατε πρὸς τὴν Ἱεραποστολὴν μας, ἐκ τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου τῆς καθ' Ὑμᾶς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς.

Πραγματικά, Μακαριώτατε, δὲν βρίσκω τὰ κατάλληλα λόγια διὰ νὰ Σᾶς ἐκφράσω τὴν χαρὰν ποὺ μοῦ δώσατε μὲ τὴν νέαν αὐτὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἀγάπης Σας και τὴν εὐγνωμοσύνην μου δι' ὅλα ὅσα μᾶς προσφέρατε ἐπὶ μίαν εἰκοσαετίαν πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἐδῶ καταβαλλομένης Ἱεραποστολικῆς προσπάθειάς. Ἐξαιρούμενος τὰς εὐχὰς Σας, διατελῶ,

Μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ
† Ὁ Ζήλων Σωτήριος

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ὁ Πάπας Ἰωάννης-Παῦλος Β' ἐν τῇ Γενικῇ Ἀκροάσει τῆς 16ης Μαρτίου 1994, ἀπευθυνόμενος πρὸς Κροάτας, εἶπε τὰ ἑξῆς: «Ἀγαπητοὶ Κροάται προσκυνηταί! Τὰς ἐλπίδας και προσευχὰς ὑμῶν περὶ εἰρήνης ἐν Βοσνία, Ἑρζεγοβίνη και Κροατία ἐμπιστεύομαι εἰς τὴν Παρθένον Μαρίαν. Εἶθε ἡ Βασίλισσα τῆς εἰρήνης νὰ ἀφυπνήσῃ και στερεώσῃ ἐν πᾶσι τὴν ἐπιθυμίαν δι' ἀληθῆ εἰρήνην και διὰ συμφιλίωσιν ἐν ἀλληλοσεβασμῶ».

— Εἰς τὴν ἐν Κολοσσαίῳ τῆς Ρώμης γινομένην ἀναπαράστασιν τῆς διαδρομῆς τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου, ἣτις ἐορτάζεται ἐκάστην Μεγάλην Παρασκευὴν, ὁ Πάπας εἰς τὰς 14 στάσεις ἀναγινώσκει ἐπίκαιρον σχετικὴν προσευχὴν. Κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος Β' παρεκάλεσε τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. Βαρθολομαῖον νὰ συντάξῃ τὰ κείμενα τῆς προσευχῆς, ὁ δὲ Παναγιώτατος ἐδέχθη νὰ πράξῃ τοῦτο εἰς ἐνδειξιν «εἰρήνης και φιλίας» μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ὡς πληροφορεῖ ἡ μᾶς ἡ ἑφημερὶς τοῦ Βατικανοῦ «L' Osservatore Romano». Οὕτω «διὰ πρώτην φορὰν Ὁρθόδοξος Πατριάρχης συνέταξε τὸ κείμενον τῆς προσευχῆς διὰ τὴν διαδρομὴν τοῦ Σταυροῦ, ἐν τῷ Κολοσσαίῳ».

— Τὸ Παπικὸν Συμβούλιον διὰ τὸν διαθρησκευτικὸν διάλογον, ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ πρὸς τοὺς Προέδρους τῶν τοπικῶν Συνόδων τῶν Ἐπισκόπων ἐν Ἀσία, Ἀμερικῇ και Ὠκεανία ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῶν παραδοσιακῶν θρησκευτικῶν και τονίζει, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς: «Ἡ Ἐκκλησία ἔχει προσοχὴν διὰ τὰς θρησκείας και τοὺς πολιτισμοὺς τῶν λαῶν, και ὅταν αὕτη ἐρχεται εἰς ἐπαρὴν μετ' αὐτῶν, καταβάλλει προσπάθειαν νὰ διαφυλάττῃ πάσας τὰς εὐγενεῖς, αὐθεντικὰς και καλὰς ἀπόψεις, αἵτινες ὑπάρχουν ἐν ταῖς θρησκείαις και τοῖς πολιτισμοῖς. Ὅσον καλύτερον διδασκόμεθα νὰ κατανοῶμεν τὰς παραδοσιακὰς θρησκείας, τόσο καλότερον θὰ κηρύττεται ὁ Χριστιανισμός».

— Κατὰ τὸν πρόσφατον ἐορτασμόν τῆς 1250ετηρίδος τῆς ἐν Fulda Ρωμαιοκαθολικῆς Μονῆς, ὁ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Παπικοῦ Συμβουλίου διὰ τοὺς Λαϊκοὺς ἐπίσκοπος Paul Josef Cordes ἐν τῷ κηρύγματι αὐτοῦ δὲν ἐδίστασε νὰ ἀναφέρῃ ὅτι ὁ Πάπας δὲν εἶναι και τόσο ἀγαπητὸς παρὰ τοῖς Ρωμαιοκαθολικοῖς τῆς Γερμανίας. Οὗτος, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, εἶπε γερμανιστὶ τὰ ἑξῆς: «Ὅταν ἐρχεται κάποιος ἀπὸ τὴν Ρώμην εἰς τὴν Γερμανίαν, δὲν γίνεται ἀνεπιφυλάκτως δεκτὸς μὲ ἀνοιχτὰς ἀγκάλας... Κατὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ κειμένου τοῦ νέου Katechismus τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον παγκοσμίως ἐγένετο δεκτὸν μετ' ἐνθουσιασμοῦ και τὸ ὁποῖον ὁ Πάπας ἐχαρκτήρισεν ἐν τῶν σπουδαιωτάτων ἐπιτευγμάτων τῆς ποντιφικῆς του δράσεως, ἤκουσέ τις ἐν Γερμανία μᾶλλον ἐπικριτικὰς φωνὰς... Προφανῶς δὲν γνωρίζει τις παρ' ἡμῖν τὸ μέγα ἐνδιαφέρον τοῦ Πάπα Ἰωάννου - Παύλου Β' διὰ τὴν Γερμανίαν, μάλιστα τὴν ἰδιαιτέραν ἀγάπην και ἐκτίμησίν του πρὸς ἡμᾶς... Ἐνίοτε εἶναι τελείως τραγικόν, ὅτι ἡμεῖς τόσο ἀλίγον ἀνταποδίδομεν ἀγάπην. Καὶ αὐτὸ παρὰ τὴν συμβολὴν του διὰ τὴν μεγάλην μεταβολὴν (grosse Umwälzung) ἐν Εὐρώπῃ — ἣτις συμβολὴ ἀνεγνωρίσθη και ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Gorbatchew' ἀντὶ τῶν εὐχαριστιῶν μας διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ἐν Ἀνατολῇ συμπατριωτῶν μας, ὁ Πάπας εὐρίσκει ἀκόμη και παρὰ τοῖς (Ρωμαιο)Καθολικοῖς ἀπομάκρυνσιν, περιφρόνησιν, ἀντίστασιν..., ἀντιρωμαϊκὸν πάθος (ἔξαψιν) («antirömischen Affekt»)... Πρὸ ὀλίγου εἶχον εὐκαιρίαν διὰ μίαν ἰδιωτικὴν συνομιλίαν μετὰ τοῦ Πάπα. Ἀκόμη μίαν φορὰν δὲν ἐλησμόνησε νὰ μὲ ἐρωτήσῃ διὰ τὴν κατάστασιν τῶν (Ρωμαιο)Καθολικῶν ἐν Γερμανία. Ἡ ἐπισυναφθεῖσα παρατήρησις του εἶναι πράγματι ἀξία προσοχῆς. Ἐσκέπτετο ἐνίοτε, — αὐτὸ τὸ νόημα εἶχον οἱ λόγοι του — ὅτι οἱ (Ρωμαιο)Καθολικοὶ τῆς Γερμανίας θὰ ἐπραπτον καλύτερον, ἐὰν ἐξεδήλουν δημοσίως ἐντονώτερον τὴν μετὰ τῆς Ρώμης σύνδεσίν των. Αὐτὸ θὰ ἔδιδεν εἰς αὐτοὺς τοὺς ἰδίους μεγαλυτέραν ἐσωτερικὴν σταθερότητα. Καὶ ὑπεγράμμισεν ἐπίσης τὴν παγκόσμιον διάστασιν τῆς (Ρωμαιο)καθολικῆς Ἐκκλησίας».

— Ὁ ρωμαιοκαθολικὸς καινοδιαθηκολόγος Franz Mussner ἐξέδωκε προσφάτως τὸ εἰσαγωγικὸς προλογιζόμενον ὑπὸ τοῦ Καρδινάλιου Joseph Ratzinger ἐργον «Μαρία, ἡ Μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ» (Maria, die Mutter Jesu im Neuen Testament. Mit einem Geleitwort von Joseph Cardinal Ratzinger, EOS Verlag St. Ottilien, 1993, σσ. 156). Ὁ Καρδινάλιος Ratzinger ἐξαίρει τὴν μεθοδικὴν ἀκριβείαν, τὴν ἐρμηνευτικὴν σοβαρότητα και τὸ πνευματικὸν βάθος τοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον ἐγράφη διὰ τὴν «ἰσχυροτέραν ἐνταξίν» τῆς περὶ Θεοτόκου διδασκαλίας «εἰς τὸν οἰκουμενικὸν διάλογον».

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Συμφώνως πρὸς πληροφορίαις μεταδοθείσας ὑπὸ

Ρωμαιοκαθολικού Πρακτορείου Ειδήσεων, οί προτεσταντικοί κύκλοι τής Εύρώπης έξεφράσθησαν άρνητικώς δια τήν ήδη διαδοθείσαν Ρωμαιοκαθολικήν Κατήχησιν έν σχέσει πρὸς τὸ γεγονός, ὅτι αὐτὴ ὑποτιμᾷ τὰς ἄλλας χριστιανικὰς ὁμολογίας ἐπιδιώκουσα τήν ἀπορρόφησιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ.

— Ἐν τοῖς προτεσταντικοῖς κύκλοις ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου ἀκούονται ὁλονέν καὶ περισσότεραι φωναὶ πρὸς ἀνάπτυξιν τής λεγομένης «Μαριολογίας», δοθέντος ὅτι, ὡς τονίζει ἡ «Εὐαγγελικὴ Κατήχησις τῶν ἐνηλίκων» έν Γερμανία, ἡ διδασκαλία περὶ τής Μαριίας ὡς Μητρὸς τοῦ Κυρίου εἶναι παγχιριστιανικὸν κτήμα.

— Ὁ Prof. Dr Kurt Aland, εἷς τῶν διεθνῶς γνωστοτάτων προτεσταντῶν ἐρευνητῶν τής Βίβλου καὶ τής Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας ἀπέθανεν έν Μύνστερ εἰς ἡλικίαν 79 ἐτῶν. Ὁ θεολόγος οὗτος, ὅστις ἰδρυσεν έν Μύνστερ τὸ «Ἰνστιτούτον δια τήν ἐρευναν τοῦ κειμένου τής Καινῆς Διαθήκης» κατέβαλεν ἰδιαίτερας προσπάθειάς ἵνα προσεγγίσι τὸ πρωταρχικὸν ἑλληνικὸν κείμενον τής Κ.Δ. Εἶναι γνωστὴ ἡ ὑπ' αὐτοῦ μελέτη 5000 ἑλληνικῶν χειρογράφων, ὡς καὶ ἡ ὑπὸ τῶν Erwin Nestle καὶ Kurt Aland γενομένη κριτικὴ ἔκδοσις τοῦ κειμένου τής Καινῆς Διαθήκης ὑπὸ τὸν τίτλον «Novum Testamentum Graece». Ὁ Aland ἐδημοσίευσεν ἐπίσης Σύνοψιν τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων καὶ πλήρες Ταμείον (Concordantia) τής Καινῆς Διαθήκης.

— Ὁ Πρόεδρος τοῦ «Διακονικοῦ Ἔργου τής Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας» έν Γερμανία Ἰερεὺς Dr.h.c. Karl - Heinz Neukamm ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τοῦ 65ου ἔτους τής ἡλικίας του ἐτιμήθη εἰς ἑορταστικὰς ἐκδηλώσεις ὡς ὁ «συνήγορος τῶν κοινωνικῶς ἀδυνάτων» (Anwalt der sozial Schwachen) καὶ ὁ ἐπιφανὴς σκαπανεὺς τής σημερινῆς «εὐαγγελικῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς». Ἀπὸ τοῦ 1989 ἐργάζεται δραστηρίως δια τήν ἀνοικοδόμησιν ἢ τήν ἰδρυσιν διακονικῶν ἰδρυμάτων έν τῇ πρώην Ἀνατολικῇ Γερμανία καὶ έν ταῖς ἀνατολικοευρωπαϊκαῖς χώραις.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Κατὰ τήν δευτέραν ἑβδομάδα τοῦ Ἀπριλίου 1994 πάντες οἱ ἐπίσκοποι τής Ἐπισήμου Λουθηρανικῆς Ἐκκλησίας τής Σουηδίας μετέβησαν εἰς Taizé τής Γαλλίας, ἔνθα ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τής Οὐψάλας Gunnar Weman ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας του πρὸς τὸν Frère Roger δια τήν οἰκουμενικὴν πνευματικὴν διακονίαν του. Μάλιστα ὁ Λουθηρανὸς Ἀρχιεπίσκοπος ἐνώπιον 3000 νέων, οἵτινες εἶχον συγκεντρωθῆ ἐκεῖνας τὰς ἡμέρας έν Taizé ἐτόνισε χαρακτηριστικῶς τὰ ἐξῆς: «Ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἡμῶν ἐπὶ ἔτη καταβάλλομεν προσπάθειάς δια τήν προετοιμασίαν συνεδρίων, τὰ ὅποια προσελκύουν νέους πολὺ ὀλιγωτέρους τῶν συγκεντρωθέντων ἐνταῦθα έν τῇ ἐσπέρα ταύτῃ πρὸς ἑορτασμόν τής Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἧτις ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τής πίστεως ἡμῶν». Κατὰ τὰς συζητή-

σεις τῶν Σουηδῶν ἐπισκόπων μετὰ τῶν ἀδελφῶν τής Κοινότητος Taizé συνεζητήθησαν τὰ θέματα τῶν πνευματικῶν προσδοκιῶν τῶν ἀνθρώπων τής σήμερον καὶ τής ἀναγκαιότητος τής συμφιλιώσεως τῶν χριστιανῶν.

ΘΡΗΣΚΕΙΑΙ

Ὁ ἡλικίας 71 ἐτῶν ἐπιφανὴς ἰουδαῖος θρησκευοφιλόσοφος Pinchas Lapide, ὅστις εἶναι εἷς τῶν σκαπανέων τοῦ χριστιανοῦιουδαϊκοῦ διαλόγου, ἔλαβε τὰς ἡμέρας ταύτας (τὴν 3ην Μαΐου 1994) τὴν τιμητικὴν πλακέτταν τής πόλεως Frankfurt (Main) δια τὰς προσπάθειάς του πρὸς ἄρσιν «τῶν ἐχθρικῶν διαθέσεων καὶ προκαταλήψεων μεταξὺ Χριστιανῶν καὶ Ἰουδαίων». Ὁ Pinchas Lapide ἔχει τιμηθῆ καὶ δια τοῦ μεγίστου παρασήμου τής Γερμανικῆς Κυβερνήσεως.

— Ὁ Πρόεδρος τής έν Ἀμβούργῳ Ἐταιρείας χριστιανο-ιουδαϊκῆς συνεργασίας Siegfried von Kortzfleisch ἐτόνισεν, ὅτι ὁ διάλογος μεταξὺ Χριστιανισμοῦ καὶ Ἰουδαϊσμοῦ πρέπει νὰ γίνῃ εὐρύτερος καὶ ἐντονώτερος. Πρέπει, προσέθεσε, νὰ παραμῆνῃ ζωντανὴ εἰς τὴν μνήμην ἡ ἐξόντωσις τῶν Ἰουδαίων ὑπὸ τοῦ Τρίτου Ράιχ καὶ νὰ ὑπάρχῃ συνεχὴς ἀνανέωσις τής προσπάθειας πρὸς καταπολέμησιν τοῦ ἀντισημιτισμοῦ, τοῦ ὁποῦ τοῦ θύματα, ὡς λ.χ. τής πυρποληθείσης έν Lübeck συναγωγῆς, πρέπει νὰ περιθάλπονται ὑπὸ τῶν ὑπηρεσιῶν Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης.

— Ἡ «Διαθρησκειακὴ Ἰσραηλιτικὴ Ἐνωσις» καὶ ἡ παλαιστνιακὴ ὀργάνωσις «Συνάντησις» συνεργάζονται στενῶς δια τήν βελτίωσιν τῶν σχέσεων μεταξὺ Ἰουδαϊσμοῦ, Χριστιανισμοῦ καὶ Ἰσλάμ.

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Στὴ σειρά «Θεωρία καὶ πράξις»:

* Ο ΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ (Εἰσαγωγή στὴν Καινὴ Διαθήκη). Τοῦ Γεωργίου Π. Σωτηρίου. Ἀριθμὸς 5, σελίδες 144.

* ΚΑΤΗΧΗΣΗ ΚΑΙ ΒΑΠΤΙΣΗ ΤΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ. Συμβολὴ στὴν ποιμαντικὴ διακονία τῶν προσερχομένων στὴν Ὀρθόδοξὴ Ἐκκλησία. Τοῦ ἀρχιμ. Ἰερόθεου Σ. Βλάχου. Ἀριθμὸς 6, σελίδες 214.

Στὴ σειρά «Φυλλάδια ἐπικαιρότητας»:

* Ο ΝΕΟΣ ΑΓΙΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΜΑΣ ΙΕΡΕΥΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΛΑΝΑΣ. Τοῦ ἀρχιμ. Νικ. Ἰ. Πρωτοπαπᾶ. Ἀριθμὸς 32, σελίδες 48.

* ΣΕ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΛΗΣΤΗ. Τοῦ ἀρχιμ. Γεοργ. Ἰ. Ραπτοπούλου. Μία συγκινητικὴ καὶ διδακτικὴ ἱστορία ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Ἀριθμὸς 33, σελίδες 40.

Ἐπίσης κυκλοφόρησε:

* ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΜΕΤΕΩΡΟΣ — Ἡ Ρωμαϊκὴ Ἴδέα καὶ τὸ δράμα τής Εὐρώπης. Τοῦ πρωτοπρ. Γεωργίου Δ. Μεταλληνοῦ, Καθηγητοῦ. Μία σὲ βάθος θεώρησις τής Ἱστορίας τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ. Σελίδες 380.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Ἄρχιμ. **Ἡλία Μαστρογιαννοπούλου, ΙΕΡΟΘΕΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, Ο ΦΩΤΙΣΜΕΝΟΣ ΙΕΡΑΡΧΗΣ**, «Ἐπτάλοφος», Ἀθήναι 1993, σελ. 160.

Ὁ π. Ἡλίας εἶναι γνωστότατος συγγραφέας, πολυγραφώτατος καὶ ἀκάματος, πού ἐδῶ καὶ μισὸν αἰῶνα βρίσκεται στὸ προσκήνιο τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ τόπου, διακριτικὰ καὶ σεμνὰ πάντα, χωρὶς τυμπανοκρουσίες καὶ φαρμάρες. Καὶ ὄχι μονάχα διακονεῖ τὴν Ἐκκλησία συγγράφοντας καὶ ἐκδίδοντας, ἀλλὰ βρῖσκει τρόπους νὰ ὀργανώνει ἐκδόσεις ἢ σειρὲς ἐκδόσεων, ὅπου νέοι θεολόγοι καὶ φιλόλογοι καλλιεργοῦν καὶ προσφέρουν τὸ ἄνωθεν δοθὲν ἄλλαντον στοὺς πνευματικούς ἀγῶνες τῆς Ἐκκλησίας. Πρόχειρο παράδειγμα ἡ πετυχημένη ἀσκητικὴ σειρά «Ἄνθη τῆς Ἐρήμου», πού, ὁ π. Ἡλίας, μ' ἓνα ἐκλεκτὸ ἐπιτελεῖο φίλων καὶ συνεργατῶν, ἐκδίδει χρόνια τώρα, σὲ κομψὰ τομῖδια καὶ πολὺ φθηνῆς τιμῆς – στὸ κόστος σχεδόν.

Σήμερα ὁ π. Ἡλίας μᾶς προσφέρει δύο νέα βιβλία. Τὸ πρῶτο εἶναι αὐτό, πού ἤδη ἀναφέραμε πῶς πάνω, ἀφιερωμένο σὲ μιὰ σημαντικὴ μορφή τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τῶν νεωτέρων χρόνων, δηλ. στὸν **Ἱεροθεο Μητρόπουλο**, ἀρχιεπίσκοπο Πατρῶν καὶ Ἡλείας († 1903). Ὁ σ. μᾶς δίνει τὰ βιογραφικὰ τοῦ Ἱεροθέου, ἐξετάζει τὸ συγγραφικὸ ἔργο του καὶ, κυρίως, μᾶς προσφέρει ἀνέκδοτα κείμενα - ἐπιστολές του, πού φωτίζουν πολλὰ σκοτεινὰ σημεῖα τῆς ἱστορίας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὁ σ. μᾶς εἶχε δώσει καὶ παλαιότερα κάποιες σχετικὲς σελίδες, στὸ ἔμορφο βιβλίον του «Ἀναγεννητικὸ κίνημα - Παραφυσάδες τῶν Κολυβάδων» (Ἀθήναι 1987).

Τὸ δεύτερο βιβλίον εἶναι τὸ «**Λαϊκὸ συναξάρι**», πού ἐξέδωκε ὁ νεοπαγῆς ἐκδοτικὸς οἶκος «Ζύμη» (Ἀθήνα 1993, σελ. 116). Ὁ π. Ἡλίας, συνεχίζοντας παλαιότερα θέματά του, μᾶς δίνει σὲ τοῦτο τὸ βιβλίον «σύγχρονες βιογραφίες ἀπλῶν χριστιανῶν, λαϊκῶν, οἱ ὅποιοι δὲν εἶχαν κανένα ἐκκλησιαστικὸ ἀξίωμα, ὅμως ἔδωσαν τὴν καλὴ μαρτυρία, πού εἶχε σημαντικὴ ἐπίδραση στὸ περιβάλλον τους... Αὐτοὶ οἱ ἀφανεῖς, ἔμποροι καὶ γιατροί, τραπεζίτες καὶ ζαχαροπλάστες, ἔδωσαν περισσότερὸ φῶς ἀπ' ὅτι μερικοὶ ἐπάνωμοι ἀξιωματοῦχοι» (σελ. 7). Ἡ τέχνη τοῦ σ. νὰ μᾶς παρουσιάζει ἀνάγλυφες τὶς μορφές, καὶ νὰ τὶς φέρνει πῶς κοντὰ μας, μὲ τοὺς ἀγῶνες καὶ τὶς ἀρετὲς τους, διδάσκει καὶ ἀναπαύει συγχρόνως. Μοῦ μένουν ἀλησιόμοι οἱ μορφές τοῦ πρῶην ἀπιστοῦ γιατροῦ Κωνσταντίνου Σακελλαρίου καὶ τοῦ Ἰακ. Πολίτη, τοῦ «ἀνύσταχτου ἱεραπόστολου».

Ἐδῶ πρέπει ν' ἀναφερθεῖ καὶ ἡ συμβολὴ τοῦ π. Ἡλίας στὴν ἐκδοσὴ ἀξιολόγων ἔργων - καταλοίπων, πού χωρὶς τὴν ιδιαίτερη στοργὴ καὶ φροντίδα του μπορεῖ νὰ χανόταν. Ὅπως τοῦ **Γ. Βερίτη** (Ἄλ. Γιάλα), **Ἀναφορὲς στὴν ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας**, «Δαμασκός» Ἀθήναι 1993, σελ. 152, ὅπου ἐξετάζονται ἡ Ἀρχαία Ἑλλην. Λογοτεχνία, ἡ Βιβλικὴ Λογοτεχνία, ἡ Βυζαντινὴ Λογοτεχνία, μ' ἓνα μικρὸ Ἀνθολόγιον Βυζαντινῶν Ποιητῶν. Συγκινητικὴ προσφορὰ καὶ συμβολὴ σ' ἓνα τεράστιο θέμα.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

Ἱερὰς Μητροπόλεως Δράμας, α) Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΣΤΟΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΚΟΣΜΟ, Δράμα 1992, σσ. 176. β) **Η ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ ΤΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΝΟΡΙΑ ΚΑΙ Η ΕΥΘΥΝΗ ΤΗΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑΣ**, Δράμα 1992, σσ. 222.

Ἡ πραγματοποίηση ἱερατικῶν Συνάξεων, Ἡμεριδῶν ἢ Συνεδριῶν εἶναι σὺνηθες – κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη – φαινόμενο, σὲ ἀρκετὲς Μητροπόλεις. Στὴ διάρκειά τους οἱ οἰκείοι Ποιμενάρχες ἔχουν τὴν εὐκαιρία νὰ συναντηθοῦν μὲ ὄλους τοὺς ἱερεῖς καὶ διακόνους τῆς δικαιοδοσίας τους, νὰ ἀπευθυνθοῦν σ' αὐτοὺς γιὰ τὴν παροχὴ ὁδηγιῶν, χρησίμων στὴν προσωπικὴ τους ζωὴ ἢ τὴν ἐπιτέλεση τῆς ἀποστολῆς τους, νὰ ἀναθέσουν τὴν παρουσίαση εἰσηγήσεων σὲ ἐντοπίους κληρικούς ἢ νὰ μετακαλέσουν ἄλλους εἰδικούς, καὶ γενικῶς νὰ «συμπνευματισθοῦν», νὰ ἀκροασθοῦν, νὰ ἀνταλλάξουν τὶς ἐμπειρίες καὶ τοὺς προβληματισμούς τους καὶ, ἀνανεωμένοι ψυχικὰ, νὰ συνεχίσουν τὴν ἄρση τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου, «διὰ τὴν στενῆς καὶ θεληματικῆς ὁδοῦ» τοῦ παρόντος κόσμου.

Στὴν Ἱερὰ Μητροπόλη Δράμας, ὅμως, τὰ ἱερατικὰ Συνέδρια ἔχουν καταστῆθεος, ἀπὸ τὸ ἔτος 1985 καὶ ἐντεύθεν. Κάθε Μάιο, ἐπὶ ἓνα τριήμερον, συγκεντρῶνται οἱ ἱερεῖς καὶ διάκονοι στὸν ὁμορφον, καὶ μυσταγωγικὸ συνάμα, χῶρον τῆς παλαιάτης καὶ σεβασμίας Μονῆς Παναγίας τῆς Εἰκοσιφοινίσσης (τοῦ Παγγαίου ὄρους). Ὑπὸ τὴν μέριμνα καὶ εὐλογία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας κ. Διονυσίου παρακολουθοῦν τὶς ἐργασίες τοῦ Συνεδρίου, ἀνεφοδιάζονται πνευματικὰ καὶ ἐνημερώνονται πάνω σὲ ἐνδιαφέροντα ποιμαντικὰ, ἐκκλησιολογικὰ, κοινωνικὰ καὶ λειτουργικὰ θέματα. Καί, μετὰ τὸ πέρας τῶν Συνεδριῶν, τὸ Χρονικόν, οἱ Εἰσηγήσεις καὶ τὰ Πορίσματά τους ἐκδίδονται σ' ἓναν καλαίσθητο τόμον, μὲ τὴ σκέψη ὅτι «ἡ δημοσίευσή τους θὰ μπορέσει νὰ φανεῖ χρησίμη καὶ ὠφέλιμη σ' ὅσους θὰ θελήσουν νὰ τὶς ἀξιοποιήσουν».

Τὸν Μάιο, ἐπίσης, πραγματοποιεῖται (ἀπὸ τὸ 1985 κι ἐξῆς) καὶ τὸ Συνέδριο τῶν πρεσβυτερῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, μὲ ἀντίστοιχο σκεπτικὸ καὶ ἐπιδιώξεις. Κι αὐτῶν τῶν Συνεδρίων ἐκδίδονται τὰ πρακτικά. Ἔτσι μέχρι σήμερα ἔχουν κυκλοφορηθεῖ 9 τόμοι Ἱερατικῶν Συνεδρίων καὶ 8 τόμοι Συνεδρίων Πρεσβυτερῶν, τὰ ἐξῆς: Τὸ Ποιμαντικὸν ἔργον σήμερον (1985). — Ἐκκλησιαστικὴ εὐταξία (1986). — Ἡ Ἁγία Γραφή στὴν πίστη καὶ στὴ ζωὴ μας (1987) καὶ Βόσκε τὰ ἀρνία μου (1987). — Κλήρος καὶ λαὸς ὡς Σῶμα Χριστοῦ (1988). — Νηστεία καὶ πνευματικὴ ζωὴ (1989). — Χριστιανικὸν ἑορτολόγιον (1990). — Σύμβολα καὶ συμβολισμοὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (1991). — Ἡ ἀποστολὴ τῆς Ὁρθοδοξίας (1992). Τῶν Πρεσβυτερῶν: Σύγχρονες μυροφόρες (1985). — Εὐλογημένη πρωτοπορία (1986). — Ποιοὺς μακαρίζει ὁ Κύριος (1987). — Ὁσείεις πνευματικῆς ζωῆς (1988). — Καρπὸς τοῦ Πνεύματος (1989). — Τὰ ἱερά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ Πρεσβυτέρα (1990). — Ὁ θεσμὸς τῆς οἰκογενείας (1991). — Ἡ πρόκλησις τῶν αἰρέσεων στὴν ἐνορία καὶ ἡ εὐθύνη τῆς Πρεσβυτέρας (1992).

Εἰδικότερα στὸ «Ἡ ἀποστολὴ τῆς Ὁρθοδοξίας στὸν σύγχρονο κόσμον», τόσο μὲ τὴν εἰσαγωγικὴ ὁμιλία τοῦ Σεβ. κ. Διονυσίου («ἡ εποχὴ μας καὶ οἱ προβληματισμοὶ τῆς Ὁρθοδοξίας»), ὅσο καὶ μὲ τὶς εἰσηγήσεις τῶν: Πρωτοπρ. Κων. Πλευράκη («ὁ Θεὸς καὶ ὁ ἄνθρωπος» — συνοπτικὴ ἐκθεση τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἀνθρώπου), τοῦ θεολόγου Δήμου Ματσικίδη («Ἑλληνισμὸς καὶ Χριστιανισμὸς»), δεύτερη τοῦ π. Κων. Πλευράκη («ὁ ρόλος τῆς Ὁρθοδοξίας μέσα στὸ σύγχρονο κόσμον»), ἐπίσης δεύτερη τοῦ Σεβ. κ. Διονυσίου («ἡ μαρτυρία τῆς Ὁρθοδοξίας στὸ σύγχρονο κόσμον»), γίνεται μιὰ ἐπιτυχημένη προσπάθεια γιὰ ὀρθὸ προβληματισμὸ, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος στὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωσι, ἀφοῦ, ὅπως εἶναι γνωστὸ, δὲν ἔγινε οὔτε σωστὴ ἐνημέρωση, οὔτε ἡ ἀπαιτούμενη προετοιμασία. Ἔτσι οἱ κίνδυνοι γιὰ τοὺς Ὁρθοδόξους, μέσα σὲ μιὰ παπικὴ καὶ προτεσταντικὴ Δύση, εἶναι μὲν ὀρατοί, ὄχι ὅμως καὶ μὴ ἀντιμετωπίσιμοι.

Στὸν ἄλλο τόμο, «Ἡ πρόκλησις τῶν αἰρέσεων στὴν Ἐνορία καὶ ἡ εὐθύνη τῆς Πρεσβυτέρας», περιλαμβάνονται κατὰ σειρὰν: Προλεγόμενα καὶ Ἐνημερωτικὸ σημείωμα, δύο εἰσηγήσεις τοῦ Σεβ. Δράμας κ. Διονυσίου («ἡ αἵρεσις ὡς ἐκτροπὴ ἐκ τῆς ἀληθείας», ἀρχικὴ, καὶ «ἡ ὑπέρβασις τῶν αἰρέσεων», καταληκτικὴ), καὶ τῶν: Παρθένας Πουλουτίδου, καθηγήτριας («Παπισμὸς καὶ Οὐνία»), Βαΐας Σιδερά, δασκάλας («προτεσταντικὲς παραφράσεις, πεντηκοστιανοί, Χ.Ο.Ε.»), Ἀνατολῆς Μυλωνά, καθηγήτριας («χιλιασμός»), Ἐλισάβετ Στάθη, δασκάλας («νέες αἰρέσεις στὴν Ἑλλάδα») καὶ Στέλλας Πλευράκη, πρεσβυτέρας («Ὁρθοδοξία καὶ αἰρέσεις»). Καὶ οἱ δύο τόμοι ὀλο-

κληρώνονται μὲ τὰ «χρήσιμα Πορίσματα». Ἡ κυκλοφορία τῶν μέχρι τώρα 17 τόμων ἀποτελεῖ ἤδη ἓνα καταγεγραμμένο καὶ προσπελάσιμο ὑλικό, χρήσιμο στοὺς κληρικούς καὶ τὶς πρεσβυτέρες καὶ πρότυπο γιὰ ἀνάλογες ἐκδηλώσεις - ἐκδόσεις καὶ ἄλλων Μητροπόλεων.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

Πρωτοπρ. Θεοδώρου Ν. Ζήση, ΟΥΝΙΑ, ἡ καταδίκη τῆς, Φοιτητικὴ Ὁμάδα «Μέριμνα Ὁρθοδόξων», Θεσσαλονίκη 1993, σσ. 110.

Ἡ ἐκδοσις ἀποτελεῖ ἓνα λαμπρὸ δείγμα γιὰ τὸ τι εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτύχει μιὰ ὁμάδα φοιτητῶν, ὅταν τὰ ἐνδιαφέροντά τῆς δὲν περιορίζονται ἢ δὲν ἐξαντλοῦνται στὰ «μαθήματα καὶ τὶς ἐξετάσεις ἢ ἀκόμη καὶ στὴν πολιτικὴ ἢ τὸν φοιτητικὸ συνδικαλισμὸ». Στὴν προκειμένη περίπτωσι πήραν τὴν πρωτοβουλία νὰ ἐκδώσουν τὴν παρούσα εἰσηγήσι τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου - Καθηγητοῦ, ὄχι μόνο γιὰ νὰ ἐνημερωθεῖ εὐρύτερα τὸ ὀρθόδοξο πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐνισχυθοῦν οἰκονομικὰ φοιτητὲς ποὺ ἔχουν ἀνάγκη.

Ὁ π. Θεόδωρος Ζήσης, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ κείμενο τῆς εἰσηγήσεως ποὺ εἶχε κάνει γιὰ τὴν Οὐνία στὴ Μικτὴ Ὑποεπιτροπὴ ἐπὶ τῆς Οὐνίας τοῦ Διαλόγου Ὁρθοδόξων - Ρωμαιοκαθολικῶν (Βιέννη, 26-31 Ἰανουαρίου 1990) καὶ περιλαμβάνεται στίς σσ. 43-57 τοῦ βιβλίου, εἰτοίμασε καὶ ἓνα Χρονικὸ τῆς καταδίκης τῆς Οὐνίας (σσ. 15-42), ἐνῶ στοὺς τρεῖς Προλόγους (τοῦ ἰδίου, τοῦ κοσμητόρου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης κ. Ἄντ. Παπαδόπουλου καὶ τῆς Φοιτητικῆς Ὁμάδας «Μέριμνα Ὁρθοδόξων») δίνεται τὸ κίνητρο καὶ τὸ σκεπτικὸ τῆς ἐκδόσεως.

Βαρουσήμαντη εἶναι καὶ ἡ παράθεσις μερικῶν ἐπίσημων ντοκουμέντων ποὺ ἔχουν σχέση μὲ τὸ θέμα καταδίκης τῆς Οὐνίας ἐκ μέρους Ἐπιτροπῶν, Προκαθημένων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, Θεολογικῶν Σχολῶν κ.λπ., γιὰ τὴν φανερόντων μὲ τὸν πλέον κατηγορηματικὸ καὶ τεκμηριωμένο τρόπο τὴν πανορθόδοξη καὶ θεολογικὴ ἀντίθεσι τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς πρὸς τὶς προσπάθειες τῆς παπικῆς Δύσεως, ποὺ ἐπιμένει νὰ «ἀναβιώνει» στὴν ἐμπερίστατη Ὁρθοδοξία καταδικασμένες καὶ ἀπὸ περασμένες ἐποχὲς μεθόδους, γιὰ νὰ «προσηλυτίσει» ὀπαδοὺς.

Ἀφοῦ συγκαροῦμε τοὺς φοιτητὲς ποὺ εἶχαν τὴν ὁμορφὴ αὐτὴ πρωτοβουλία, εὐχόμεστε νὰ δώσει ὁ Θεὸς σύντομα νὰ ἐκλείψει ἀπὸ τὶς σχέσεις τῶν Ὁρθοδόξων καὶ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν τὸ ἀγκάθι τῆς Οὐνίας.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ





ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ



(Συνέχεια από τη σελ. 586 του υπ' άρ. 15/1993 τεύχους)

71-72. **ΜΗΝΙΑΙΑ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ και ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ.** 'Αθήνα 1993, σχήμα 17X24 έκασ., σσ. 508 και 584 αντίστοιχα.

Στου μὲν 'Οκτωβρίου παρατίθεται και ἡ πλήρης 'Ασματική 'Ακολουθία του ὁσίου και θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Γερασίμου του ἐν Κεφαλληνία (20 'Οκτωβρίου), στοῦ δὲ Νοεμβρίου, του ἁγίου Νεκταρίου Πενταπόλεως (9 του μηνός), ἐνῶ και τὰ δύο ἐμπλουτίστηκαν με τὰ ἐλλείποντα ἀπολυτίκια. 'Η ἐκτύπωση εἶναι δέχρωμη. 'Ηδη βιβλιοδετεῖται και τὸ μηναῖον Δεκεμβρίου και ὀλοκληρώνεται ἡ σειρά τῶν 12 αὐτῶν Λειτουργικῶν βιβλίων, σὲ μικρὸ σχήμα, ἐνῶ παράλληλα κυκλοφοροῦν και τὰ ἀντίστοιχα μεγάλα.

73. **ΔΙΠΤΥΧΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, Κανονάριον - 'Επετηρίς 1994.** 'Ετος ἑβδομηκοστόν. 'Αθήνα 1993, σχήμα 14X21 έκασ., σσ. πη' + 1040.

'Αφιερωμένο στον Μακ. 'Αρχιεπίσκοπο 'Αθηνῶν και πάσης 'Ελλάδος κ. Σεραφεῖμ «ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ἐγκάρπου και καλλικάρπου εἰκοσαετοῦς 'Αρχιεπισκοπείας» του. Προτάσσονται ἐγχρωμες φωτογραφίες ἀπὸ τομεῖς τῆς δραστηριότητός του και ἐκτενῆς ἀναφορὰ στὴν εἰκοσαετὴ δράση του, γραμμένη ἀπὸ τὸν κ. 'Ι. Μ. Χατζηφάτη, Δ/ντὴ του Γραφ. Τύπου τῆς 'Ι. Συνόδου (ἤδη κυκλοφορεῖ ἀπὸ τὴν 'Απ. Διακονία και ὡς αὐτοτελῆς ἔκδοση). 'Ακολουθεῖ ἡ συνήθης ὕλη τῶν «Διπτύχων»: Κυριακοδρομίον και Μηνολόγιον (ὑπὸ κ. 'Απ. Βαλληνδρά), σσ. 1-216 και 'Επετηρίς (Κανονική ὀργάνωσις τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας), σσ. 217-1024. 'Η ἐπιμέλεια εἶναι του ἀρχιμ. κ. Δωρ. Πολυκανδριώτη, Γραμματέως τῆς Σ.Ε. Θείας Λατρείας κ.λπ.

74. Μητροπολ. Πατρῶν Νικοδήμου, **ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΡΙΩΔΙΟΥ, τόμος Β'.** 'Αθήνα 1993, σχήμα 12X17 έκασ., σσ. 222.

'Ο β' αὐτὸς τόμος τῶν Μηνυμάτων καλύπτει τὶς κηρυγματικῆς ἀνάγκες του ἁμβωνος γιὰ τὶς, ἐκτὸς Κυριακῆς, 'Ακολουθίες τῆς Μεγ. Τεσσαρακοστῆς και συγκεκριμένα: 12 ὁμιλίες γιὰ 'Απόδειπνα, 7 ὁμιλίες «ἐπίτομες» και 26 ὁμιλίες γιὰ Προηγιασμένες θ. Λει-

τουργίες (ἀνὰ δύο γιὰ κάθε Τετάρτη και Παρασκευή, τῶν ἑβδομάδων Α' ἕως ΣΤ', με προσθήκη δύο ὁμιλιῶν και γιὰ τὴν Πέμπτη τῆς Ε' ἑβδομάδος (του Μεγάλου Κανόνος). Τὰ κηρύγματα ἀποσκοποῦν στὸ νὰ τονώσουν «τὴν εὐσέβειαν και τὸν ζῆλον τῶν πιστῶν και νὰ συμβάλλουν "εἰς τὸ... καταρτίσαι τὰ ὑστερήματα τῆς πίστεως"» των (Α' Θεσ. γ' 10).

75. Νικολάου Χρ. Γκάλιου, **ΟΣΙΟΣ ΑΚΑΚΙΟΣ Ο ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΗΣ.** 'Αθήνα 1993, σχήμα 14X21 έκασ., σσ. 128.

'Ο συντοπίτης του 'Οσίου, δάσκαλος κ. Νικ. Χρ. Γκάλιος ἐκθέτει με ἀφηγηματικὸ τρόπο, βασισμένο ὁμῶς στὶς πηγές, τὰ περὶ του μεγάλου αὐτοῦ ἀσκητοῦ του ἁγιωνύμου 'Ορους. Ξεκινώντας ἀπὸ τὰ νεανικὰ χρόνια του 'Ακακίου, τὸν ἀκολουθεῖ στὸ Μοναστήρι τῆς 'Αγίας Τριάδος Σουρβιάς και, μετέπειτα, στὸ 'Αγιον 'Ορος. 'Η βιογραφία ὀλοκληρώνεται με τὴν 'Ακολουθία και τοὺς Χαιρετισμοὺς του 'Οσίου, ποὺ τιμᾶται τὴν 12η 'Απριλίου. 'Εξώφυλλο σὲ τετραχρωμία, διὰ χειρὸς 'Ιω. Βέγκου, και © του ἱεροῦ προσκυνήματος του 'Οσίου, στὰ Καλύβια του 'Αθωνα.

76. 'Επισκ. 'Αχελώου Εὐθυμίου (Κ. Στύλιου), **Η ΑΓΑΠΗ. Προσεγγίσεις στὸ Μυστήριο του Θεοῦ.** 'Αθήνα 1994, σχήμα 17X24 έκασ., σσ. 480.

'Η ἔκδοση ἀβίαστα μπορεῖ νὰ χαρακτηριθεῖ μνημειώδης. 'Οχι μόνο ἀπὸ πλευρᾶς ἐμφανίσεως (πολλὲς τετραχρωμίες, ἀριστη βιβλιοδεσία, χαρτὶ βέλβη), ἀλλὰ και περιεχομένου. Τὰ κείμενα ποὺ περιλαμβάνονται στὸ βιβλίο ἀναφέρονται σὲ θέματα 'Ορθόδοξης Θεολογίας και Πνευματικότητας. Χωρίζονται σὲ τρία Μέρη (μετὰ τὸν Πρόλογο και τὴν Εἰσαγωγή): 'Ο 'Ων (ἀκτιστη και ἀπόλυτη ὑπαρξή, 'Ιδιότητες, 'Ενέργειες τῆς Θεϊκῆς 'Υπαρξης) 'Μονὰς και Τριάς (Τριαδικὴ Θεαρχία, ἀγέννητος Πατέρας, ὁ Υἱὸς του Θεοῦ, τὸ 'Αγιον Πνεῦμα) 'Ο Παντοκράτωρ Κύριος ('Ο Θεὸς δημιουργὸς και κύριος του κόσμου, ἡ σχέση Του με τὸν ἄνθρωπο, ἡ στάση του ἀνθρώπου ἐναντι του Θεοῦ). Τὸ πολυτιμότερο αὐτὸ βιβλίο συμπληρώνεται ἀπὸ τὸ ἐνδιαφέρον παράρτημα και βοηθητικὸς πίνακες.

77. Μητροπ. Πισιδίας Μεθοδίου, **ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ**. Άθήνα 1993, σχήμα 14X21 έκατ., σσ. 315.

Η περισπούδαστη αυτή μελέτη αποτελεί μία διεισδυτική έμβάθυνση στο θέμα της προσφοράς των Έλλήνων Διδασκάλων και Πατέρων για την κατανόηση, εξάπλωση και καθιέρωση της Οικουμενικής Χριστιανικής Έκκλησίας. Και «γράφτηκε με την πρόθεση να αποτελέσει ένα κίνητρο άφυπνίσεως των Έλλήνων για τα έθνικά και έκκλησιαστικά προβλήματά τους, αλλά και ως μία ακόμη υπόμνηση στον χριστιανικό κόσμο για την όφειλή τους προς τον περιφρονούμενο σήμερα Έλληνικό πολιτισμό, ιδιαίτερα τα Έλληνικά θέματα».

78. Άνδρέου Θεοδώρου, «**ΧΑΙΡΕ ΝΥΜΦΗ, ΑΝΥΜΦΕΥΤΕ...**». **Ό Άκάθιστος Ύμνος στην πίστη και την ευσέβεια της Όρθοδοξίας**. Άθήνα 1993, σχήμα 14X21 έκατ., σσ. 300.

Ό Άκάθιστος Ύμνος, τó «σπάνιο σέ δύναμη και όμορφα κομμάτι της έκκλησιαστικής μας ποιήσεως, στο όποιο ιδιαίτερα άρέσκεται ή ευσεβούσα καρδιά της Όρθοδοξίας, και στο όποιο τó Έθνος ψαύει τη συνείδησή του και άφουγκράζεται τούς ιστορικούς του παλμούς», προσφέρεται, στο προσεγμένο αυτό και από αισθητικής πλευράς βιβλίο, με άρτιότητα, λυρισμό και βαθιά θεολογική άνάλυση, έτσι όμως πού να γίνεται κατανοητό τó περιεχόμενο από τόν κάθε άναγνώστη, άνεξάρτητα από τó μορφωτικό του επίπεδο. Στο Έπίμετρο περιλαμβάνονται και οί περι τού δόγματος της Θεοτόκου άποκλίσεις της έτεροδόξης Θεολογίας.

79. Μ. Δανέζη - Στρ. Θεοδοσίου (Άστροφυσικών), **ΑΣΤΡΟΛΟΓΙΑ, Θρησκεία ή Έπιστήμη**; Άθήνα 1994, σχήμα 12X17 έκατ., σσ. 64.

Η έξαρση ένασχόλησης πολλών ανθρώπων με την Άστρολογία, φθίνοντας τού 20ου αιώνα, όδήγησε την Άπ. Διακονία στην έκδοση αυτού τού φυλλαδίου. Δύο έπίκουροι Καθηγητές της Άστροφυσικής δίνουν άπάντηση στο έρώτημα άν ή Άστρολογία είναι θρησκεία ή έπιστήμη, «ύπηρετώντας άπλά και άληθινά μόνο την έπιστημονική άλήθεια και δεοντολογία». Στο πρόλογο, όμως, της Άπ. Διακονίας παρτίθεται τεκμηριωμένη και ή θέση της Έκκλησίας μας άπέναντι στο θλιβερό φαινόμενο έξάρτησης των ανθρώπων από την Άστρολογία.

80. Άλεξ. Μ. Σταυρόπουλου, **Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ (ποιμαντική προσέγγιση)**. «Φυλλάδια έπικαιρότητας», άριθ. 34. Άθήνα 1994, σσ. 56.

Στό χώρο της ποιμαντικής έπικοινωνίας της Έκκλησίας με τó Λαό, άνήκει και ή ποιμαντική προσέγγιση των «εικώνων», οί όποιες συνήθως προβάλλονται στην κοινωνία μας από τά σύγχρονα μέσα έπικοινωνίας (ραδιόφωνο, τηλεόραση, τύπο, διαφημίσεις κ.ά.) και έκπέμπουν συνήθως ποικίλα μηνύματα. Με την προσέγγιση αυτή έπιχειρείται άμεση άναφορά και «παραπομπή» των εικώνων - μηνυμάτων στις άλήθειες τού Ευαγγελίου, με τη βοήθεια όδηγητικών εικώνων, ώστε να έλευθερωθούμε από την «αυτοκρατορία» των εικώνων πού γοητεύουν, αλλά ταυτόχρονα και μάς καταδυναστεύουν.

81. Γεωργίου Π. Σωτηρίου, **Η ΕΛΠΙΔΑ**. Σειρά «Θεωρία και πράξη», άριθμ. 7. Άθήνα 1993, σχήμα 11X17 έκατ., σσ. 152.

Στην έπιτυχημένη σειρά «Θεωρία και πράξη» προστέθηκε και τó παρόν βιβλίο, με σκοπό να βοηθήσει τούς άναγνώστες του, σήμερα πού λιγόστεψε ή έλπίδα, να έπανέυρουν την ξεχασμένη αυτή άρετή. Γιατί ή έλπίδα στο Θεό δίνει στον άνθρωπο νέες δυνάμεις, Ζωογονεί τόν άρρωστο, έμφυγχώνει τόν άγωνιστή, ένισχύει τόν χριστιανό στον πνευματικό του άγώνα, τόν συνδέει με τόν Θεό, τόν κατευθύνει στη σωτηρία.

82. Γεωργίου Π. Σωτηρίου, **ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ, οί θεόπνευστοι κήρυκες τού λόγου**, Σειρά «Θεωρία και πράξη», άριθμ. 8. Άθήνα 1994, σχήμα 11X17 έκατ., σσ. 220.

Βιβλίο, πού πραγματικά καλύπτει ένα κενό. Διότι με εύσυνοπτο τρόπο παρουσιάζει τη ζωή, τη δράση και σέ άρκετές περιπτώσεις τη διδασκαλία των Δώδεκα Άποστόλων, των Ευαγγελιστών πού δέν άνήκουν στους Δώδεκα (Μάρκο και Λουκά), τόν Παύλο και τούς Συνεργάτες του (Βαρνάβα, Τιμόθεο, Τίτο), τούς δύο Άδελφοθέους και τούς Έβδομήκοντα άποστόλους. Εικόνες και τά Άπολυτικά των Άποστόλων συμπληρώνουν την καλαισθητή έκδοση, ενώ στο τέλος καταχωρίζονται, κατ' έπιλογήν, άρκετοί ύμνοι, τά λεγόμενα «Άποστολικά».

83. Άρχιμ. Βασ. Π. Μπακογιάννη, **ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΑΡΡΩΣΤΙΑ κατά την Άγία Γραφή και τούς Πατέρες**. Σειρά «Θεωρία και πράξη» άριθ. 9. Άθήνα 1994, σχήμα 11X17 έκατ., σσ. 128.

Ένα από τά έμπόδια - «όδοφράγματα» στη ζωή τού ανθρώπου είναι ό πόνος και ειδικότερα εκείνος πού προέρχεται από την άρρώστια. Ποιά είναι ή στάση τού χριστιανού άπέναντί του; Πώς συμπεριφέρεται, όμως, και όταν είναι ύγιής; Τό βιβλίο προσπαθεί να δώσει άπαντήσεις, με όδηγό την Άγία Γραφή και τούς άγίους Πατέρες της Έκκλησίας μας.

84. Μητροπ. Πατρών Νικοδήμου, **ΙΕΡΑ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΥΠΕΡ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.**

'Αθήναι 1993, σχήμα 17X24 έκ.ατ., σσ. 32.

'Εγκριμένη από την 'Ιερά Σύνοδο τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος κυκλοφορεῖ σὲ καλαίσθητη καὶ δίχρωμη ἔκδοση ἢ ἐν λόγῳ 'Ακολουθία, ἢ «ποιηθεῖσα» ἀπὸ τὸν Σεβ. Πατρὸν κ. Νικόδημο καὶ «ψαλλομένη τῇ 1ῃ Σεπτεμβρίου». 'Η ἡμέρα αὐτή, ὅπως εἶναι γνωστό, ἀποφάσισε τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο νὰ ἀφιερῶνεται στὴν προστασία τοῦ περιβάλλοντος καὶ νὰ ψάλλεται ἢ εἰδικὴ αὐτῆ 'Ακολουθία, ποὺ διακρίνεται γιὰ τὴν «εὐρείαν ἀγιογραφικὴν θεμελίωσιν καὶ τὴν ἐν πολλοῖς θεολογικῇν τεκμηρίωσιν τῶν πραγμάτων».

85. Μητροπ. Δημητριάδος Χριστοδοῦλου καὶ 'Αρχιμ. Δανιὴλ Πουρτσουκλή, **«ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΕΣ ΛΑΤΡΕΙΕΣ». Μιὰ ἀπειλὴ γιὰ τὸν 'Ανθρώπο, τὴν Κοινωνία καὶ τὸν Πολιτισμὸ μας.** 'Αθήνα 1994, σχήμα 17X24 έκ.ατ., σσ. 64.

Μία ἀπὸ τὶς πλέον ἐπίκαιρες ἐκδόσεις τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας, μετὰ τὴν ἔκταση ποὺ πῆρε στὴ χώρα μας ἡ τραγικὴ ἀποκάλυψη τῆς ὑπαρξῆς καὶ δράσης τῶν «σατανιστῶν». Γι' αὐτὸ, ἄλλωστε, καὶ ἡ α' ἔκδοση ('Ιαν. '94), ἐξαντλήθηκε ἀμέσως καὶ ἀνατυπώθηκε τὸν Μάρτιο. Στὴν ἐξ ὀλοκλήρου 4χρωμη ἔκδοση παρουσιάζονται, μὲ δυνατὰ κείμενα καὶ ἐντυπωσιακὲς φωτογραφίες, ὅλα ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα ποὺ ἀποκαλύπτουν τὸ σκοτεινὸ ρόλο καὶ τὶς ἐπιδιώξεις τῶν «καταστροφικῶν λατρειῶν». 'Αλλὰ περιέχονται καὶ ὁδηγίες γιὰ τὸ πῶς πρέπει νὰ ἀποφεύγει κανεὶς κάθε ὑπόπτο «διαφωτιστῆ», ὥστε νὰ μὴ μπλεχτεῖ στὰ ἐπικίνδυνα δίχτυα τῶν καταστροφικῶν λατρειῶν καὶ ἰδιαίτερα τοῦ σατανισμοῦ.

86. 'Ι. Μ. Χατζηφώτη, **ΕΙΚΟΣΙ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ... ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΩΣ ΠΡΟΚΑΘΗΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (1974-94).** 'Αθήνα 1994, σχήμα 14X21 έκ.ατ., σσ. 56.

'Η καλαίσθητη αὐτὴ ἔκδοση ἀποτελεῖ ἀνασελιδομένη ἀνατύπωση τῆς Εἰσαγωγῆς - 'Αφιερώματος τῶν «Διπτύχων - 1994». Περιέχει τὰ τῆς ἐκλογῆς - ἐνθρονίσεως τοῦ Μακ. 'Αρχιεπισκόπου καὶ τῶν Πεπραγμένων τῆς εἰκοσαετοῦς 'Αρχιεπισκοπίας τοῦ στὴν 'Αθήνα, τὴν ἑλλαδικὴ 'Εκκλησία, τὶς σχέσεις τῆς μὲ τὶς 'Ομόδοξες καὶ 'Ετερόδοξες 'Εκκλησίες, τὸ φιλανθρωπικὸ ἔργο, τὴν ἐνίσχυση χωρῶν τοῦ Τρίτου Κόσμου καὶ τῶν Βαλκανίων κ.λπ. Οἱ παρατιθέμενες φωτογραφίες συμπληρῶνουν καὶ ὠραῖζουν τὰ κείμενα.

87. 'Ηλία Β. Οἰκονόμου, **ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΧΙΛΙΕΤΙΑΣ.** 'Εν 'Αθήναις 1994, σχήμα 17X24 έκ.ατ., σσ. 32.

Πρόκειται γιὰ τὸ κείμενο ὁμιλίας (Αἵθουσα 'Αρχαιολογικῆς 'Εταιρείας, ὀργάνωση 'Ιδρύματος Νεοελληνικῶν Σπουδῶν, τὴν 16.11.1992). 'Ο Καθηγητῆς κ. Οἰκονόμου μὲ πρωτότυπο τρόπο κάνει ἀναφορὲς στὸ ἱστορικὸ παρελθὸν καὶ τὸ παρὸν τοῦ Πατριαρχείου, γιὰ νὰ τὶς προεκτείνει στὸ μέλλον, μὲ βάση -κατὰ κύριο λόγο- τὶς ἐνθρονιστήριες ἐξαγγελίες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου καὶ τὶς «πρώτες μεγάλες πατριαρχικὲς ἐνέργειες».

88. **«ΦΩΝΗ ΚΥΡΙΟΥ»** (τόμος 41ος, ἔτος 1993). 'Αθήνα 1994, σχήμα 17X24 έκ.ατ., σσ. 208.

Τὰ γραμμένα ἀπὸ τὸν πανοσ. ἀρχιμ/τη π. 'Ιωὴλ Φραγκάκο, ἱεροκήρυκα τῆς 'Ι. Μητροπόλεως 'Εδέσσης καὶ Πέλλης, κηρύγματα, κυκλοφοροῦν τώρα καὶ σὲ τόμο, τὸν 41ο τῆς σειρᾶς τῆς «Φωνῆς Κυρίου». 'Αναφέρονται στὰ ἀποστολικὰ ἀναγνώσματα τοῦ ἔτους 1993 καὶ παρὰ τὴ συντομία τους, διακρίνονται γιὰ τὴν ἀριότητα τῆς διατυπώσεως καὶ τὴ βαθύτητα τῶν νοημάτων τους.

89. **Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΗΓΙΑΣΜΕΝΩΝ ΔΩΡΩΝ.** 'Εκδοση Γ'. 'Αθήνα 1993, σχήμα 12,5X19 έκ.ατ., σσ. 72.

Σὲ εὐχρηστο σχήμα καὶ δίχρωμη ἐκτύπωση, τὸ βιβλίον ἀποτελεῖ πολύτιμο βοήθημα γιὰ ἱερεῖς καὶ ἱεροψάλτες, ὅταν τελοῦν τὴ θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων Δώρων. Οἱ παρεμβαλλόμενες ὁδηγίες, ἐπεξηγήσεις καὶ τυπικὲς διατάξεις καθιστοῦν τὸ βιβλίον περαιτέρω χρῆσιμο.

90. 'Ανδρέου Θεοδώρου, **«ΠΙΣΤΕΥΩ ΕΙΣ ΕΝΑ ΘΕΟΝ».** Ματιὲς στὸ ὀρθόδοξο Δόγμα μὲ βάση τὸ ἱερὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως. 'Αθήνα 1993, σχήμα 14X21 έκ.ατ., σσ. 304.

Μὲ τὴ γνωστὴ ἀκρίβεια στὴ διατύπωσή του, ὁ πανεπιστημιακὸς συγγραφέας δίνει μιὰ σύντομη ἐξήγηση τῶν δογματικῶν ἀληθειῶν τῆς Πίστεώς μας. Στὴ δημοτικὴ γλῶσσα καὶ μὲ βάση τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως ἐκτίθεται ἡ Δογματικὴ διδασκαλία τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας, ἐνῶ στὸ Παράρτημα τοῦ βιβλίου γίνεται ἀνάλυση τῶν Δέκα 'Εντολῶν καὶ τῆς ἐπὶ τοῦ 'Ορους 'Ομιλίας τοῦ Κυρίου μας. 'Εργο χρῆσιμο στὸς κληρικούς, τοὺς θεολόγους, ἀλλὰ καὶ σὲ κάθε χριστιανό.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΘΗΒΩΝ ΚΑΙ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ
ΑΡΙΘΜ. ΑΠΟΦ. 581

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΘΗΒΩΝ ΚΑΙ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Έχοντες υπ' όψει:

α) Τās διατάξεις τών άρθρων 4 παράγρ. 1 και 29 παράγρ. 2 τού Νόμου 590/1977 «Περί Καταστατικού Χάρτου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος».

β) Τās πρός τὸ πλήρωμα τής Έκκλησίας υποχρεώσεις ἡμῶν.

β) Τὸ ἀπὸ 19.1.1994 αἴτημα γονέων τής περιοχῆς Λεβαδείας.

δ) Τὴν ἀπὸ 5.4.1994 ἐγκριτικὴν ἀπόφασιν τής Δ.Ι. Συνόδου,

Ἀποφασίζομεν

Τὴν δημιουργίαν ΚΕΝΤΡΟΥ εἰς τὴν πόλιν τής Λεβαδείας μετ' ὄνομα «ΕΙΔΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ».

Ἡ παροῦσα ἀπόφασιν μετὰ τοῦ κανονισμοῦ λειτουργίας νὰ δημοσιευθεῖ εἰς τὴν Ἐφημερίδα τής Κυβερνήσεως (τεύχος Β').

Ἐν Λεβαδεῖα τῆ 21-1-1994

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† ὁ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ «ΕΙΔΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ» ΕΙΣ ΛΕΒΑΔΕΙΑΝ

Ἄρθρον 1

Τὸ Ἐκκλησιαστικὸ ΚΕΝΤΡΟ «ΕΙΔΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ» σκοπὸν ἔχει νὰ προσφέρει φροντίδα, ἐξυπηρέτηση, ἀγωγή καὶ ἐκπαίδευση σὲ ἀνθρώπους μετ' εἰδικές ἀνάγκες καὶ πῶς συγκεκριμένα σὲ ἄτομα προσχολικῆς, σχολικῆς καὶ μετασχολικῆς ἡλικίας, τών ὁποίων ὁ δείκτης νοημοσύνης ὑπολείπεται τοῦ κανονικοῦ καὶ παρουσιάζουν προβλήματα στὴν ἐκφραση, στὴν κίνηση, στὴν ἀντίληψη.

Ἄρθρον 2

Πρόεδρος τοῦ ΚΕΝΤΡΟΥ εἶναι ὁ ἐκάστοτε Μητροπολίτης Θηβῶν καὶ Λεβαδείας ἀναπληρούμενος ἀπὸ τὸν νόμιμον ἀναπληρωτὴν του. Τὰ λοιπὰ ἔξ ἑξ ἑκ τών ὁποίων τρεῖς γονεῖς, διορίζονται ὑπὸ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου μετὰ πρότασιν τοῦ Μητροπολίτου διὰ θητεῖαν τριῶν ἐτῶν δυναμένην νὰ ἀνανεωθῆ. Ἡ ὑπηρεσία ὄλων εἶναι τιμητικὴ καὶ ἀμισθῆ, ὁ δὲ διορισμὸς αὐτῶν δὲν ἐπιβαρύνει τὸν Κρατικὸν Προϋπολογισμόν, τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν καὶ τὸ Νομικὸν Πρόσωπον τοῦ ΚΕΝΤΡΟΥ.

Ἄρθρον 3

Τὸ ΚΕΝΤΡΟΝ εἶναι Ν.Π.Ι.Δ. καὶ τελεῖ ὑπὸ τὴν ἄ-

μεσο ἐξάρτησιν τής Ἱεράς Μητροπόλεως Θηβῶν καὶ Λεβαδείας.

Ἄρθρον 4

Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο σὲ συνεργασία πάντοτε μετ' Ὁπουργεῖον Ὑγείας καὶ Πρόνοιας καὶ μετ' ἡ συμπαραστάσιν εἰδικῶν ἐπιστημόνων καταρτίζει προγράμματα μέσα στὰ πλαίσια τής γενικώτερης Κυβερνητικῆς Πολιτικῆς γιὰ τὰ πρόσωπα ποῦ ἀναφέρονται στὸ ἄρθρο 1 τοῦ παρόντος. Ἐπιδιώξις του εἶναι νὰ δημιουργήσῃ πρός κάλυψιν τών ἀναγκῶν αὐτῶν ξενῶνα φιλοξενίας, οἰκοτροφείον, Εἰδικὸ Σχολεῖο, ἐργαστήρια καὶ ὅ,τι συντελεῖ εἰς τὴν κατὰ τὸ δυνατόν ἔνταξιν τών ἀτόμων εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν ἀγορὰν τής.

Ἄρθρον 5

Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο συγκαλούμενο μετ' πρόσκληση τοῦ Σεβασμιωτάτου ἀποφασίζει ἐπὶ παντὸς ζητήματος ἀφορῶντος στὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τοῦ Ἰδρύματος, στὴν πρόσκτησιν καὶ διαχείρισιν τής περιουσίας αὐτοῦ. Συντάσσει καὶ ψηφίζει τὸν ἐτήσιον προϋπολογισμόν καὶ ἀπολογισμόν τών ἐσόδων καὶ ἐξόδων ὁ ὁποῖος ὑποβάλλεται πρός ἔλεγχον καὶ ἐγκρίσιν στὸ Μητροπολιτικὸ Συμβούλιο. Ἐγκρίνει τὸν ἐσωτερικὸν κανονισμόν λειτουργίας του.

Ἄρθρον 6

Ὁ Πρόεδρος τοῦ ΚΕΝΤΡΟΥ ἢ ὁ ἀναπληρωτὴς του ἐκπροσωπεῖ τὸ ΚΕΝΤΡΟ ἐνώπιον τών Δικαστηρίων καὶ πάσης ἄλλης ἀρχῆς Δημοσίας ἢ μὴ καὶ παντὸς φυσικοῦ προσώπου καὶ ὑπογράφει τὰ πάσης φύσεως ἐγγράφα καὶ συμβάσεις.

Ἄρθρον 7

Τὰ τοῦ προσωπικοῦ ρυθμίζονται κατὰ τὰ προβλεπόμενα ἀπὸ τοὺς νόμους καὶ τὴς ἀνάγκες τοῦ ΚΕΝΤΡΟΥ.

Ἄρθρον 8

Τὸ ΚΕΝΤΡΟ ἔχει σφραγίδα ποῦ φέρει τὸν τίτλον τής Ἱεράς Μητροπόλεως, τὸ ὄνομα τοῦ ΚΕΝΤΡΟΥ καὶ εἰς τὸ κέντρον τὸν Σταυρόν.

Ἄρθρον 9

Πόροι τοῦ ΚΕΝΤΡΟΥ εἶναι:

1. Οἰκονομικὲς ἐνισχύσεις Ἱερῶν Μονῶν καὶ Ἱερῶν Ναῶν.
2. Ἐπιχορηγήσεις Κρατικὲς ἢ ἄλλων νομικῶν προσώπων.
3. Τροφεία ἢ τυχόν προσφορὲς γονέων καὶ συγγενῶν.
4. Δωρεές, κληρονομίες.

Άρθρον 10

Όλα τὰ γραμμάτια εἰσπράξεων καὶ τὰ ἐντάλματα πληρωμῶν ὡς καὶ κάθε τι ποῦ ἀφορᾷ στὴ διαχείριση τοῦ ΚΕΝΤΡΟΥ ὑπογράφονται ἀπὸ τὸν Πρόεδρο.

Άρθρον 11

Ὁ Ἐσωτερικὸς Κανονισμὸς τοῦ ΚΕΝΤΡΟΥ ρυθμίζει τὰ τῆς λειτουργίας του.

Άρθρον 12

Ὁ παρῶν κανονισμὸς δύναται νὰ τροποποιηθεῖ κατὰ τὴν κρίση τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου μὲ ἀπό-

φασὴ του σὲ συνεδρία στὴν ὁποία θὰ συμμετέχει καὶ ὁ Πρόεδρος.

Άρθρον 13

Ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ αὐτοῦ προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρος τοῦ Προϋπολογισμοῦ τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θηβῶν καὶ Λεβαδείας, τὸ ὕψος τῆς ὁποίας δὲν μπορεῖ νὰ προσδιορισθεῖ.

Ἐν Λεβαδεῖα τῆ 21-1-1994

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΛΕΥΚΑΔΟΣ ΚΑΙ ΙΘΑΚΗΣ

ΠΡΑΞΙΣ

Περὶ ἰδρύσεως καὶ λειτουργίας ΣΧΟΛΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λευκάδος καὶ Ἰθάκης

Ἡμεῖς ὁ Μητροπολίτης Λευκάδος καὶ Ἰθάκης, ἔχοντες ὑπ' ὄψει:

1. Τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 590/1977 (ΦΕΚ 146/1977 Τεύχος Α') «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»,

2. Τὰς πρὸς τὸ χριστεπώνυμο πλήρωμα τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μητροπόλεως ὑποχρεώσεις ἡμῶν, ὡς Ποιμενάρχου, ἰδίως δὲ τὸ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων ἐπιβαλλόμενον ἡμῖν καθήκον διὰ τὴν εὐρυθμον τέλεσιν τῶν μυστηρίων καὶ τῶν ἱεροπραξιῶν, ἰδίᾳ δὲ τοῦ μεγίστου μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας ἐν τοῖς Ἱεροῖς Ναοῖς, τῆς ἡμετέρας περιφερείας, οἷτινες στεροῦνται κατὰ τὸ πλεῖστον ἱεροψαλτῶν, ἐκ τῆς ἐλλείψεως δὲ ταύτης δυσχεραίνεται ἡ Θεία Λατρεία ὡς καὶ ἡ τέλεσις τῶν μυστηρίων καὶ ἱεροπραξιῶν.

3. Τὴν ἀπὸ 3-3-1994 ἐγκριτικὴν Ἀπόφασιν τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου,

Ἀποφασίζομεν

1. Τὴν ἴδρυσιν καὶ λειτουργίαν Σχολῆς ὑπὸ τὸν τίτλον: «ΣΧΟΛΗ ΙΕΡΟΨΑΛΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ» τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λευκάδος καὶ Ἰθάκης διὰ τῆς ὁποίας θὰ ἐπιδιώκεται ἡ ἀνάπτυξις ἐνδιαφέροντος διὰ τὴν πατρῶαν Βυζαντινὴν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν, διὰ τὴν προσέλκυσιν νέων καὶ ἐκπαίδευσιν αὐτῶν ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ ἱεροψάλτου, ὡς καὶ ἡ παροχὴ βοήθειας, ὑλικῆς καὶ πνευματικῆς, εἰς τοὺς ἐν τοῖς ἐνοριακοῖς Ναοῖς ὑπηρετοῦντας ἱεροψάλτας.

2. Τὰ τῆς διοικήσεως τῆς ἐν λόγῳ Σχολῆς τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μητροπόλεως, ἡ ὁποία θὰ τελεῖ ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐξάρτησιν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, θέλομεν ὀρίσει ἐν συνεχείᾳ δι' εἰδικότερων

ἀποφάσεων ἡμῶν διὰ τῆς καταρτίσεως καὶ ἰδίου Ὄργανισμοῦ λειτουργίας αὐτῆς.

Ἐν Λευκάδι τῆ 8η Φεβρουαρίου 1994

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Λευκάδος καὶ Ἰθάκης ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΛΕΥΚΑΔΟΣ ΚΑΙ ΙΘΑΚΗΣ
**ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ**

Άρθρον 1

Ἔδρα τῆς Σχολῆς

Ἔδρα τῆς Σχολῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς ὀρίζεται ἡ πόλις Λευκάς.

Άρθρον 2

Τίτλος

Τίτλος τῆς Σχολῆς εἶναι: «ΣΧΟΛΗ ΙΕΡΟΨΑΛΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΕΥΚΑΔΟΣ ΚΑΙ ΙΘΑΚΗΣ».

Άρθρον 3

Σκοπὸς τῆς Σχολῆς

Σκοπὸς τῆς Σχολῆς εἶναι: Ἡ διδασκαλία τῆς Ἑλληνορθόδοξης Βυζαντινῆς Μουσικῆς, ἡ διατήρησις καὶ ἡ διάδοσις αὐτῆς.

Εἰδικοὶ σκοποὶ

α) Ἡ κατάρτισις καὶ μόρφωσις Ἱεροψαλτῶν.

β) Ἡ κατάρτισις καὶ συστηματικὴ ἐπιμόρφωσις διδασκάλων - καθηγητῶν τῆς Βυζ. Μουσικῆς καὶ διευθυντῶν Ἐκκλ. χορῶν.

γ) Ἡ δημιουργία χορωδιακῶν συγκροτημάτων καὶ ἡ πραγματοποιήσις κατὰ καιροὺς συναφῶν καλλιτεχνικῶν ἐκδηλώσεων.

δ) Ἡ πραγματοποίησις ὑποδειγματικῶν τελετῶν καὶ ἱερῶν ἀκολουθιῶν.

Ἡ φοίτησις παρέχεται δωρεάν.

Άρθρον 4

Πόροι

Ἡ Σχολὴ συντηρεῖται:

Πόροι τής Σχολής είναι:

1) Αί εκάστοτε επιχορηγήσεις Ίερών Ναών και Μονών, Φιλοπτώχων ταμείων, επιχορηγήσεις ιδρυμάτων και Κρατικές επιχορηγήσεις.

2) Από την εισφορά μιὰ φορά τὸ χρόνο, κατὰ τὴν ἐγγραφήν τῶν μαθητῶν, πεντακοσίων (500) δρχ.

3) Από δωρεές και κληροδοτήματα.

Ἄρθρον 5

Διοίκησις

1. Ἡ Σχολὴ διοικεῖται ὑπὸ 5/μελοῦς Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἀποτελουμένου ἐκ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου ὡς Προέδρου, ἢ ὑπὸ τοῦ ἐκάστοτε νομίμου αὐτοῦ ἀναπληρωτοῦ, ὡς Ἀντιπροέδρου, τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς καὶ 3 Κληρικῶν ἢ λαϊκῶν φίλων τῆς Ἐκκλ. Βυζαντινῆς Μουσικῆς, διοριζομένων, ἐπὶ 3/ετεί θητεία, ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἐκλέγει τὸν Ταμία και τὸν Γραμματέα αὐτοῦ.

Τὸ ἀξίωμα τῶν ἐκάστοτε συμμετεχόντων εἰς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον εἶναι τιμητικόν.

2. Εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Μητροπολίτου ἐναπόκειται ἡ ἀντικατάστασις μέλους τινὸς τοῦ Συμβουλίου πρὸ τῆς λήξεως ἢ καὶ ὁ ἐπαναδιορισμὸς τινος μετὰ τὴν λήξιν τῆς θητείας.

3. Ἡ Σχολὴ ἐκπροσωπεῖται ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου ἢ τοῦ νομίμου αὐτοῦ ἀναπληρωτοῦ εἰς ἀπάσας τὰς ἐννόμους σχέσεις του και ἐνώπιον πάσης Ἀρχῆς και ὑπογράφει τὴν ἐπίσημον αὐτοῦ ἀλληλογραφίαν καθὼς και τὰ ἐνδεικτικά και τὰ πτυχία τῶν μαθητῶν.

4. Τὸ Δ.Σ. συνεδριάζει τακτικῶς μὲν ἅπαξ τοῦ μηνὸς ἐκτάκτως δὲ ἐφ' ὅσον παρίσταται ἀνάγκη.

Ἄρθρον 6

Ἀρμοδιότητες Προέδρου, Διοικήσεως και Διδακτικοῦ Προσωπικοῦ

1. Ὁ Πρόεδρος ἢ ὁ νόμιμος ἀναπληρωτῆς αὐτοῦ ἐκπροσωπεῖ τὴν Σχολὴν ἐναντι πάσης ἀρχῆς και παντὸς νομικοῦ ἢ φυσικοῦ προσώπου.

2. Ὁ Ταμίας τηρεῖ τὰ ἀπαραίτητα λογιστικά βιβλία τῆς Σχολῆς, τὰ ἀποδεικτικά στοιχεῖα ἐσόδων και ἐξόδων.

3. Ὑπογράφει τὰς διπλοτύπους ἀποδείξεις εἰσπράξεως και πληρωμῆς δι' ἐξοδα τῆς Σχολῆς. Τὰς διπλοτύπους ἀποδείξεις εἰσπράξεως δύναται ἐν ἀνάγκη νὰ ὑπογράψῃ και ὁ Δ/ντῆς τῆς Σχολῆς.

4. Ἀπασαι αἱ δαπάναι ἐνεργοῦνται κατόπιν προφορικῆς, ἐστῶ, ἐγκρίσεως ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Δ.Σ. ἢ τοῦ ἀναπληρωτοῦ αὐτοῦ.

5. Ὁ Γραμματεὺς τοῦ Δ.Σ.: α) Διενεργεῖ τὴν ἀλληλογραφίαν τῆς Σχολῆς, β) Τηρεῖ τὸ Πρωτόκολλον και τὸ Ἀρχεῖον αὐτῆς, γ) Τηρεῖ τὸ βιβλίον Μητρώου και προόδου τῶν μαθητῶν, δ) Τηρεῖ τὸ βιβλίον Πράξεων τοῦ Δ.Σ.

6. Ὁ Διευθυντῆς τῆς Σχολῆς τυγχάνει πρῶσω-

πον ἀναγνωρισμένης ἀξίας «περὶ τὴν Βυζαντινὴν Μουσικὴν και τὴν διδασκαλίαν». Πρέπει νὰ ἔχει ἀπαραίτητα δίπλωμα Βυζαντινῆς Μουσικῆς.

α) Ὁ Δ/ντῆς τῆς Σχολῆς εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὴν καλὴν λειτουργίαν τῆς Σχολῆς και τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ Ἀναλυτικοῦ Προγράμματος, καθὼς και τὴν παρακολούθησιν τῆς ἐπιδόσεως τῶν μαθητῶν αὐτῆς. Μπορεῖ νὰ παρακολουθῆ, ὅποτε τὸ κρίνει ἀπαραίτητον, τὴν διδασκαλίαν μαθημάτων και νὰ ἀναφέρῃ γραπτὰ ἢ προφορικὰ εἰς τὴν Διοίκησιν κάθε σχετικὸν μὲ τὴν ἀπόδοσιν τῶν διδασκόντων.

β) Εἰσηγεῖται εἰς τὴν Διοίκησιν ὅ,τι κρίνει ἀπαραίτητον διὰ τὴν καλὴν λειτουργίαν τῆς Σχολῆς, τὴν ἀπονομὴν βραβείων, ἢ ἐπαίνων, τὴν πραγματοποίησιν καλλιτεχνικῶν ἐκδηλώσεων, ἐξορμήσεων και ἐκπαιδευτικῶν ἢ ψυχαγωγικῶν ἐκδρομῶν.

γ) Εἰσηγεῖται τὴν πραγματοποίησιν ἐιδικῶν Θ. Λειτουργιῶν και ὑποδειγματικῶν ἱερῶν τελετῶν διὰ τοὺς μαθητάς.

7. Τὸ διδακτικὸν πρῶσωπικὸν διορίζεται ὑπὸ τοῦ Δ.Σ. τῇ εἰσηγήσει τοῦ Δ/ντοῦ τῆς Σχολῆς και κατόπιν αἰτήσεως τοῦ ἐνδιαφερομένου πρὸς τὸ Δ.Σ.

Φέρει εὐθύνην διὰ τὴν καλὴν λειτουργίαν τῆς Σχολῆς, τὴν πιστὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος και τὴν ἀγωγὴν τῶν μαθητῶν.

Οἱ προσλαμβανόμενοι και διοριζόμενοι διδάσκοντες εἰς τὴν Σχολὴν πρέπει νὰ ἔχουν δίπλωμα ἢ πτυχίον Βυζαντινῆς Μουσικῆς ἀναγνωρισμένης Σχολῆς.

Κατ' ἐξαίρεσιν, δύναται νὰ διορίζονται και νὰ διδάσκουν εἰς τὴν Σχολὴν διακεκριμένοι πρωτοψάλται μὲ προὔπηρεσίαν εἰς τὸ ἀνάλογιον ὑπὲρ τὰ 20 ἔτη, μὲ ἰδιαίτερα προσόντα τὴν γενικὴν ἀναγνώρισιν και ἐφόσον διακρίνονται διὰ τὴν ἀρτίαν θεωρητικὴν κατάρτισίν τους.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον λογίζεται ἐν ἀπαρτίᾳ ὅταν παρίστανται τρία (3) τουλάχιστον μέλη αὐτοῦ, ἐξ ὧν τὸ ἐν ὁ Πρόεδρος ἢ ὁ Ἀντιπρόεδρος, αἱ δὲ ἀποφάσεις λαμβάνονται κατὰ πλειονοψηφίαν τῶν παρόντων μελῶν.

8. Διὰ τὴν καθαριότητα τῶν αἰθουσῶν και χώρων τῆς Σχολῆς προσλαμβάνεται καθαρίστρια, ἢ ὁποῖα θὰ ἀμείβεται κατὰ εἰδικὴν συμφωνίαν.

9. Τὸ πρῶσωπικὸν τῆς Σχολῆς διακρίνεται εἰς τακτικὸν και ἐκτακτον.

Αἱ θέσεις τοῦ τακτικοῦ πρῶσωπικοῦ εἶναι:

Μία (1) θέσις Διευθυντοῦ,

Μία (1) θέσις Ὑποδιευθυντοῦ,

Τέσσαρες (4) θέσεις διδασκάλων Βυζ. Μουσικῆς.

Ἡ θέσις τοῦ ἐκτάκτου πρῶσωπικοῦ εἶναι μία (1) τῆς καθαρίστριας.

Ἄρθρον 7

Διδασκόμενα Μαθήματα

1. Θεωρητικά: Θεωρία Β. Μ. - Γραφὴ καθ' ὑπαγόρευσιν - και ἐκ πρώτης ὄψεως ἀνάγνωσις Β. Μ. - ὀρθογραφία.

2. Παράλληλα: Λειτουργική - Τελετουργική - Ύμνολογία - Ίστορία Έλληνικής Βυζ. Μουσικής.

3. Πρακτική εξάσκηση: Ή διδασκαλία τής Βυζ. Μουσικής με φωνητικήν παράδοσιν.

4. Γενικά: Όλη ή διδακτέα ύλη θά γίνη από τὰ Μουσικά βιβλία που έχουν έκδοθει από την Έκκλησίαν τής Έλλάδος και από τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον, ἤτοι:

α) Άναστασιματάριον Πέτρου Λαμπαδαρίου από τὸν Ι. Πρωτοψάλτη.

β) Εἰρμολόγιον Ι. Πρωτοψάλτη.

γ) Δοξαστάριον, Π. Πελοποννησίου (Ύπό Γ. Βιολάκη).

δ) Μουσική Κυψέλη Π. Πελοποννησίου (έκδοση Πατριαρχείου).

ε) Μαθήματα έσπερινοῦ, ὄρθου και Λειτουργίας από τὴ Μουσική Συλλογή Γεωργίου Πρωγάκη.

στ) Καλοφωνικὸν εἰρμολόγιον (έκδοση Πατριαρχείου).

ζ) Θεωρία. Άπό τὸ θεωρητικὸν τής επιστροφῆς τοῦ 1981.

η) Ίστορία Βυζ. Μουσικής Γ. Παπαδοπούλου.

Άρθρον 8

Σχολικὲς Διατάξεις

Ή σχολική χρονιά αρχίζει τὴν 4ην Ὀκτωβρίου και τελειώνει τὴν 31ην Μαΐου τοῦ ἐπομένου χρόνου, οἱ δὲ εξετάσεις αρχίζουν τὸν Μάιο και μπορεί νὰ παραταθοῦν και τὸν Ἰούνιο. Ή σχολική χρονιά διαιρεῖται σὲ δύο τετράμηνα: Άπό 1-16/2 ενεργοῦνται εξετάσεις τοῦ α΄ τετραμήνου.

Άπό 20/5 ἔως 10/6 διενεργοῦνται οἱ εξετάσεις τοῦ β΄ τετραμήνου.

Άρθρον 9

Οἱ έγγραφες τῶν μαθητῶν γίνονται από 1 ἔως 30 Σεπτεμβρίου και μπορεί νὰ παραταθοῦν μόνο ἐφόσον δὲν ἔχει συμπληρωθεῖ ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν κάποιας τάξεως ἢ νὰ τελειώσουν γρηγορότερα ἀν συμπληρωθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν. Οἱ παλαιὸι μαθηταὶ που δὲν προσέρχονται ἐγκαιρα διὰ τὴν έγγραφὴν δὲν ἔχουν κανένα δικαίωμα προτιμήσεώς τους.

Άρθρον 10

Διὰ τὴν έγγραφὴν τοῦ μαθητοῦ χρειάζονται τὰ ἑξῆς:

α) Αἴτησις τοῦ ἐνδιαφερομένου ἢ τοῦ γονέα ἢ κηδεμόνα του.

β) Ἡλικία ἀνω τῶν 10 ἐτῶν.

γ) Γνώσεις: Άπολυτήριο Γυμνασίου γιὰ τὸν Β΄ κύκλο σπουδῶν.

δ) Πιστοποιητικὸ δῆμου ἢ κοινότητος και

ε) Καταβολὴ ποσοῦ, ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ Διοικ. Συμβουλίου ὡς δικαίωμα έγγραφῆς.

Άρθρον 11

Σὲ μέρα και ὥρα που θά ὀρίζεται από τὴν Σχολὴν μπορεί νὰ προσέρχεται ἐκεῖνος που ἐπιθυμεῖ

διὰ κατατακτήριον εξέτασιν, ὕστερα από τὴν ὁποῖαν ἀποφασίζεται ἀν θά γίνη δεκτὸς και σὲ ποῖαν τάξιν ἀνάλογα και μὲ τῆς γνώσεις που ἔχει.

Άρθρον 12

Σὲ κάθε μαθητὴ χορηγεῖται από τὴν Σχολὴν βιβλιάριο Σπουδῶν, τὸ ὁποῖο διατηρεῖ μέχρι τὸ τέλος τῶν σπουδῶν του. Αὐτὸ χρησιμεῖει σὰν ταυτότητα τοῦ μαθητοῦ ὅπου καταχωροῦνται κάθε χρόνο οἱ βαθμοὶ τῶν σπουδῶν του και κάθε ἄλλη ἐνδειξις χρήσιμη κατὰ τὴν γνώμην τής Σχολῆς.

Ὁ τύπος τοῦ βιβλιαρίου ὀρίζεται από τὴν Δ/σιν τής Σχολῆς.

Άρθρον 13

Οἱ παλαιοὶ μαθηταὶ τής Σχολῆς διὰ νὰ ἐγγραφοῦν εἰς παραπάνω τάξιν προσκομίζουν τὸ ἐνδεικτικὸν τής προηγούμενης σχολ. χρονιάς.

Άρθρον 14

Κάθε μαθητῆς ὀφείλει νὰ παρακολουθεῖ ἀνελλιπῶς τὰ μαθήματα τής Σχολῆς.

Άρθρον 15

Μαθητῆς που ἀπουσίασε κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ α΄ τετραμήνου περισσότερο από 20 ὥρες ἀποκλείεται από τὸν διαγωνισμὸ τοῦ τετραμήνου αὐτοῦ. Εἰς περίπτωσιν που αἱ ἀπουσίαι ἦταν δικαιολογημέναι τότε παραπέμπεται εἰς ὀλικὴν εξέτασιν τὸ Σεπτέμβριο.

Μαθητῆς που θά ἀποδειχθεῖ ἄμοιρος μουσικῆς ἐπίδοσης, ἀποκλείεται, ὕστερα από ἀπόφαση τοῦ συλλόγου διδασκόντων, τής παραπέρα φοιτήσεώς του εἰς τὴν Σχολὴν.

Άρθρον 16

Διὰ νὰ θεωρηθεῖ δικαιολογημένη ἡ ἀπουσία μαθητοῦ από τὴν Σχολὴν πρέπει νὰ προσκομισθεῖ ὑπὸ αὐτοῦ ἰατρική βεβαίωσις.

Άρθρον 17

Τακτικὴ ἀποφοίτησις γίνεται μόνο εἰς τὸ τέλος τής σχολ. χρονιάς, ὅσοι ὑπηρετοῦν τὴν θητεῖαν τους σὲ στρατὸ δικαιοῦνται νὰ πάρουν μέρος εἰς εξετάσεις τετραμήνων τὰ 2 ἐπόμενα από τὴν ἀποστράτευσή τους χρόνια.

Άρθρον 18

Άπαντες οἱ μαθηταὶ ὑποχρεοῦνται εἰς τὰς ὑπὸ τής Σχολῆς ὀριζομένας εξετάσεις. Μαθηταὶ δὲ μὴ ὑφιστάμενοι τοιαύτας ἀδικαιολογήτως, ἀπορρίπτονται.

Άρθρον 19

Κάθε μαθητῆς τής Σχολῆς ὀφείλει νὰ παρέχει τὴν σύμπραξιν αὐτοῦ εἰς τὰς συναυλίας τής Σχολῆς ἢ ἐορταστικὰς ἐκδηλώσεις τής ἱ. Μητροπόλεως καλούμενος πρὸς τοῦτο ὑπὸ τής Δ/σεως.

Άρθρον 20

Οἱ λαβόντες ἀπολυτήριον δίπλωμα μαθηταὶ μὲ

βαθμὸν «ἀριστα» ὀφείλουν, καλούμενοι ὑπὸ τῆς Σχολῆς, νὰ διδάξουν εἰς αὐτήν.

Ἄρθρον 21

Ἡ εἰς τὰ μαθήματα ἐπίδοσις τῶν μαθητῶν βαθμολογεῖται δι' ἀριθμῶν καὶ ὀλογράφως ὡς ἐξῆς:

Ἄριστα 18,5-20

Λίαν καλῶς 15,5-18,5

Καλῶς 12,5-15,5

Σχεδὸν καλῶς 10-12,5

Μετρίως 6-9

Μετριώτατα 3-6.

Ἄρθρον 22

Ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς μαθητὰς ἢ σύστασις μουσικοῦ συλλόγου ἢ ἡ συμμετοχὴ εἰς μουσικοὺς συλλόγους καὶ κάθε σύμπραξις εἰς συναυλίας ἢ ἐπιδείξεις ἀνευ ἀδείας τῆς Δ/νσεως τῆς Σχολῆς.

Ἄρθρον 23

Κάθε μαθητὴς ὀφείλει νὰ λαμβάνῃ γνῶσιν τῶν ἐκάστοτε εἰδοποιήσεων ποὺ γίνονται διὰ τοιχοκολλήσεως εἰς τὴν Σχολὴν. Δὲν δύναται δὲ νὰ προβάλλῃ σὰν δικαιολογίαν τὴν ἀγνοίαν οἰασδήποτε αὐτῶν.

Ἄρθρον 24

Οἱ μαθηταὶ καὶ κατὰ τὰς διακοπὰς τῶν μαθημάτων ὑποχρεοῦνται εἰς τὴν ἀκριβῆ τήρησιν τῶν διατάξεων τοῦ παρόντος κανονισμοῦ.

Ἑσωτερικαὶ Διατάξεις

Οἱ μαθηταὶ ἀπὸ τὴν κατάταξιν τους εἰς τὴν Σχολὴν ὑπόκεινται εἰς πάσας τὰς διατάξεις τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ, ὑποχρεούμενοι νὰ φέρωνται μὲ σεβασμὸν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Σχολῆς πρὸς τὸ προσωπικὸν τῆς Σχολῆς.

Ἄρθρον 25

Οἱ μαθηταὶ ὀφείλουν:

Νὰ εἶναι κόσμιοι ὡς πρὸς τὰ ἤθη, καθαροὶ εἰς περιβολὴν καὶ νὰ συμπεριφέρονται καλῶς μεταξὺ τους ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Σχολῆς.

Νὰ παρευρίσκωνται ἐγκαίρως εἰς τὰς παραδόσεις, νὰ παρακολουθοῦν μὲ προσοχὴ καὶ ἡσυχία τὸ διδασκόμενον μάθημα. Ἀπαγορεύεται νὰ ἐξέρχωνται ἀπὸ τὴν τάξιν πρὸ τῆς λήξεως τῆς ὥρας τῆς παραδόσεως, ἐκτὸς ἐὰν ὑπάρχῃ σοβαρὸς λόγος καὶ μὲ τὴν ἀδειαν τοῦ καθηγητοῦ.

Νὰ προμηθεύωνται ἐγκαίρως τὰ μὲ ὑπόδειξιν τῆς Σχολῆς ἀπαιτούμενα πρὸς διδασκαλίαν βιβλία κ.λπ.

Ἄρθρον 26

Ἐξετάσεις

Αἱ ἐξετάσεις τῆς Σχολῆς εἶναι:

- α) Προαγωγικαί.
- β) Κατατακτήριοι.
- γ) Ἀπολυτήριοι.

Ἄρθρον 27

Αἱ προαγωγικαὶ ἐξετάσεις προσδιορίζονται μὲ εἰδικὸ πρόγραμμα ποὺ τοιχοκολλεῖται εἰς τὴν Σχολὴν ἐγκαίρως, ὅπου ἀναφέρονται ἡ ἑναρξίς καὶ ἡ λήξις αὐτῶν καὶ ἡ ἡμέρα καὶ ὥρα ποὺ ἐξετάζεται κάθε μάθημα. Μαθηταὶ οἱ ὅποιοι λόγῳ ἀπροόπτων καὶ δικαιολογημένης αἰτίας δὲν δύνανται νὰ ὑποβληθοῦν εἰς τὰς ἐτησίαις ἐξετάσεις ὀφείλουν νὰ γνωστοποιήσουν τοῦτο ἐγγράφως εἰς τὸν Δ/ντὴν πρὸ τῶν ἐξετάσεων.

Ὁ μαθητὴς ὁ ὅποιος διὰ λόγους ἀνεξαρτήτους τῆς θελήσεώς του δὲν ὑπέστη τὰς ἐτησίαις ἐξετάσεις ὡς ἀνωτέρω εἰς ἓνα εἴτε εἰς ὅλα τὰ μαθήματα, ὑπάγεται εἰς τὰς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 30 ἁρθρου περὶ συμπληρωματικῶν ἐξετάσεων.

Ἄρθρον 28

Κατὰ τὰς ἐξετάσεις δικαίωμα προβιβασμοῦ δίδουν οἱ βαθμοὶ 10-20 προερχόμενοι σὰν ἀποτέλεσμα τοῦ ἀθροίσματος τῶν κατὰ μάθημα βαθμῶν τῶν ἐξετάσεων καὶ τῶν κατὰ μάθημα βαθμῶν τῆς Β' τετραμηνίας ἀφοῦ διαιρεθοῦν διὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθημάτων τοῦ δὲ πηλίκου διὰ τοῦ ἀριθμ. 2.

Ἄρθρον 29

Εἰς μαθητὰς ποὺ ἐπιθυμοῦν νὰ ἀποχωρήσουν ἀπὸ τὴν Σχολὴν καὶ ἔχουν ὑποστῆ τὰς ἐνιαυσίους ἐξετάσεις χορηγεῖται ἀποφοιτήριον ἢ πιστοποιητικὸν φοιτήσεως.

Ἄρθρον 30

Συμπληρωματικαὶ ἐξετάσεις: Αἱ ἐξετάσεις αὗται γίνονται εἰς τὴν ἀρχὴν κάθε σχολικοῦ ἔτους καὶ εἰς αὐτὰς ὑποβάλλονται ἀπὸ τοὺς μαθητὰς ὅσοι δὲν ἠδυνήθησαν λόγῳ ἐπάρκῳς δικαιολογητικῆς αἰτίας νὰ προσέλθουν εἰς τὰς ἐτησίαις ἐξετάσεις ἢ διέκοψαν ταύτας πρὸ τῆς ἀποπερατώσεως.

Οἱ μαθηταὶ αὗτοὶ δύνανται νὰ ἀκολουθήσουν τὰς παραδόσεις τῶν οἰκείων καθηγητῶν ἢ διδασκάλων μέχρι ὅτου ὀρισθεῖ ἡμέρα πρὸς ἐξέτασίν των.

Ἄρθρον 31

Ἀπολυτήριοι ἐξετάσεις

Αἱ ἀπολυτήριοι ἐξετάσεις διὰ τὴν ἀπόκτησιν διπλώματος ἢ πτυχίου διδασκαλίας διενεργοῦνται κατὰ τοὺς μῆνας Ἰουλίον, Σεπτέμβριον καὶ Φεβρουάριον. Κατὰ τὰς ἐξετάσεις διὰ τὴν ἀπόκτησιν διπλώματος ἢ πτυχίου, παρίστανται καὶ ἐκπρόσωπος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λευκάδος καὶ Ἰθάκης.

Ἄρθρον 32

Τὸ πτυχίον Ἱεροψάλτου τῆς Σχολῆς παρέχει τὰ προσόντα διὰ τὸν διορισμὸν του εἰς θέσιν Ἱεροψάλτου.

Ἄρθρον 33

α) Πτυχίον Ἱεροψάλτου ἀπονέμεται εἰς τοὺς μαθητὰς ποὺ ἔχουν περατώσει τὰ μαθήματα τοῦ πρώτου κύκλου σπουδῶν ποὺ ἀναφέρονται εἰς τὸ ἀνα-

λυτικόν πρόγραμμα τῆς Σχολῆς.

β) Πτυχίον Μουσικοδιδασκάλου ἀπονέμεται εἰς τοὺς μαθητὰς ποὺ ἔχουν περατώσει τὸν δεύτερον κύκλον σπουδῶν σύμφωνα μετὰ τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα.

Ἄρθρον 34

Ἡ βαθμολογία τῶν ἀπολυτηρίων ἐξετάσεων ἢ ἀναγραφομένη εἰς τὸ πτυχίον εἶναι ὡς ἀκολούθως:

Ἄριστα - Λίαν καλῶς - Καλῶς.

Εἰς τοὺς τυχόντας βαθμοῦ «Σχεδὸν καλῶς» δίδεται ἀπλοῦν ἀποφοιτήριον.

Ἄρθρον 35

Πειθαρχικαὶ τιμωρίαι

Εἰς τοὺς μαθητὰς δύναται νὰ ἐπιβληθοῦν αἱ ἐξῆς ποιναί:

α) Ἐπίπληξις κατ' ἴδιαν ἢ ἐνώπιον τοῦ συλλόγου τῶν διδασκόντων.

β) Ἀποβολὴ ἀπὸ 4-15 ἡμέρας.

γ) Ἀποβολὴ ὀριστική.

δ) Μείωσις διαγωγῆς.

Χαρακτηρισμὸς διαγωγῆς: Κοσμιωτάτη - Κοσμία.

Ἄρθρον 36

Βραβεῖα ὀριζόμενα ὑπὸ τοῦ Δ.Σ.

Εἰς τὴν Σχολὴν δύναται νὰ καθιερωθοῦν χρηματικὰ βραβεῖα διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς προόδου τῶν μαθητῶν διὰ δωρεῶν, κληροδοτημάτων κ.λπ.

Ἄρθρον 37

Ὅργανα, Βιβλία καὶ Ἐπιπλα Σχολῆς

Διὰ κάθε βλάβην εὐθύνεται αὐτὸς ποὺ τὴν ἐπροξένησεν ἢ ὁ κηδεμὼν αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος ὑποχρεώνεται εἰς ἀντικατάστασιν ἢ διόρθωσιν τῆς βλάβης ἢ καταβολὴν τοῦ ἀντιτίμου μετὰ ἀπόφασιν τοῦ

Διοικ. Συμβουλίου, ἀφοῦ προηγηθεῖ καθορισμὸς τῆς ζημίας.

Ἄρθρον 38

Δύναται νὰ κάνουν χρῆσιν τῆς βιβλιοθήκης τῆς Σχολῆς μόνον τὸ διδακτικὸν προσωπικὸν καὶ εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις οἱ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς. Τοῦτο δὲ μόνον ἐφ' ὅσον πρόκειται νὰ διευκολυνθοῦν τὰ τῆς διδασκαλίας ἢ νὰ γίνεται ἀπ' αὐτοὺς χρῆσις δι' ἀτομικὴν μελέτην. Δι' οἰονδήποτε ἄλλον σκοπὸν ἀπαιτεῖται προηγουμένως ἄδεια τοῦ Δ/ντοῦ.

Ἄρθρον 39

Γενικαὶ διατάξεις

Ἡ σφραγὶς τῆς Σχολῆς, διαμέτρου καὶ τύπου ὁμοίου πρὸς τὰς σφραγίδας περὶ ὧν τὸ διάταγμα «Περὶ ἐμβλημάτων τοῦ Κράτους καὶ τύπου τῶν σφραγίδων», φέρει τὸν τίτλον:

«ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΛΕΥΚΑΔΟΣ ΚΑΙ ΙΘΑΚΗΣ — ΣΧΟΛΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ»

μετὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ κέντρον αὐτῆς.

Ἄρθρον 40

Εἰς περίπτωσιν διαλύσεως τῆς Σχολῆς ἢ παρουσίας αὐτῆς κινητῆ, ἢ ἀκίνητος, ἢ χρηματικῆ περιέρχεται εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Λευκάδος καὶ Ἰθάκης.

Ἄρθρον 41

Κάλυψις δαπάνης

Ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ αὐτοῦ προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Λευκάδος καὶ Ἰθάκης τὸ ὕψος τῆς ὁποίας δὲν μπορεῖ νὰ προσδιορισθεῖ.

Ἐν Λευκάδι τῆ 3.2.1994

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Λευκάδος καὶ Ἰθάκης ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΘΗΡΑΣ, ΑΜΟΡΓΟΥ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ

**ΙΔΡΥΣΙΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΘΗΡΑΣ, ΑΜΟΡΓΟΥ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ**

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
ΘΗΡΑΣ, ΑΜΟΡΓΟΥ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει:

1. Τὴν μεγίστην καλλιτεχνικὴν καὶ ἐθνικὴν ἀξίαν τῆς παραδοσιακῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς.

2. Τὴν ἐπαπειλουμένην ἔλλειψιν ὑπευθύνων καὶ μουσικογνωστῶν ὑπηρετῶν τοῦ ἀναλογίου (Ἱεροψαλτῶν).

3. Τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 1 παράγρ. 4 καὶ 29 παράγρ. 2 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

4. Τὴν ἀπὸ 5.4.1994 ἐγκριτικὴν Ἀπόφασιν τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου,

Ἀποφασίζομεν

α) Τὴν ἴδρυσιν καὶ λειτουργίαν Σχολῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Θήρας, Ἀμοργοῦ καὶ Νήσων μετὰ ἔδραν τὴν Θήραν.

β) Τὴν κατάρτισιν Κανονισμοῦ λειτουργίας τῆς ὡς ἄνω Σχολῆς.

γ) Τὴν ὑπαγωγὴν τῆς Σχολῆς, νομικῶς, διοικητικῶς καὶ οἰκονομικῶς εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Θήρας, Ἀμοργοῦ καὶ Νήσων.

Ἐν Θήρᾳ, 23 Μαρτίου 1994

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Θήρας, Ἀμοργοῦ καὶ Νήσων

ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙ-
ΚΗΣ
ΤΗΣ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΘΗΡΑΣ, ΑΜΟΡ-
ΓΟΥ
ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ

Άρθρον 1

Δια πράξεως του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Θήρας, Άμοργού και Νήσων, ιδρύεται εις την Ίεράν Μητρόπολιν Θήρας, Άμοργού και Νήσων και με έδραν την Θήραν, Σχολή υπό τον τίτλον «ΣΧΟΛΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΘΗΡΑΣ, ΑΜΟΡΓΟΥ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ».

Άρθρον 2

Σκοποί της Σχολής τίθενται:

α) Ή καλλιέργεια και διάδοσις της πατροπαραδότου εκκλησιαστικής μουσικής, δια της θεωρητικής και πρακτικής διδασκαλίας της. Επίσης ή ανάπτυξις και διάδοσις του εκκλησιαστικού ύφους και ήθους, ως τούτο διεσώθη και παρεδόθη εις ήμάς υπό της Έκκλησίας.

β) Ή ανάδειξις νέων Ίεροψαλτών, άνεξαρτήτως φύλου, προς επάνδρωσιν των ψαλτικών αναλογίων και ή εμπέδωσις εις αυτούς συνειδήσεως, ότι ως κατώτεροι κληρικοί, αποτελούν τους κυρίους βοηθούς και συντελεστάς της τελέσεως του Μυστηρίου της Θείας Εύχαριστίας και των λοιπών Μυστηρίων και Άκολουθιών.

Άρθρον 3

Μέσα δια των όποιων επιτυγχάνονται οί σκοποί είναι:

α) Ή υπεύθυνος διδασκαλία της Βυζαντινης Μουσικής υπό πεπειραμένων διδασκάλων εις πρακτικήν και θεωρητικήν κατάρτισιν, άσκούντων τó λειτουργήμα του ιεροψάλτου ή έχόντων άσκήσει αυτό.

β) Ή προβολή και έξαρσις του μεγαλείου του παραδοσιακού μουσικού εκκλησιαστικού θησαυρού ως ιεράς παραδόσεως της Όρθοδοξίας δι' έκδηλώσεων, δημοσίων εμφανίσεων, ως και άλλων προσφόρων μέσων.

γ) Ή δημιουργία μεγάλου χορού δια την πρότυπον έκτέλεσιν εκκλησιαστικών μουσικών ύμνων και ή όργάνωσις δημοσίων εμφανίσεων αυτού, ως και ή συγκρότησις παιδικής χορωδίας.

δ) Ή θεωρητική έρευνα και ή δημοσιότης των επιτευγμάτων, αναφορικώς προς την προέλευσιν και εξέλιξιν κατά καιρούς της πατρώας εκκλησιαστικής μουσικής. Τούτο δύναται νά επιτευχθή δια της συνεργασίας με άλλους φορείς πολιτιστικών στοιχείων, τας Ίεράς Μονάς του Άγίου Όρους και κυρίως με τó Ύπουργείον Πολιτισμού και Έπιστημών.

Άρθρον 4

Πόροι της Σχολής είναι: τó δικαίωμα έγγραφής, του ποσού καθοριζόμενου κατά καιρούς υπό του Διοικητικού Συμβουλίου, πάσα δωρεά ή επιχορήγησις υπό του Δημοσίου ή άλλων Ν.Π.Δ.Δ. και Ν.Π.Ι.Δ., ή ετήσιος εισφορά μερικών Ναών εκ του ταμείου αυτών, του ποσού καθοριζόμενου υπό του Έκκλ. Συμβουλίου, ως και ή ετήσιος εισφορά της Ίεράς Μητροπόλεως Θήρας εκ του ταμείου αυτής, του ποσού καθοριζόμενου υπό του Μητροπολιτικού Συμβουλίου.

Άρθρον 5

Την Σχολήν διοικεί Διοικούσα Έπιτροπή συγκειμένη εκ του Σεβ. Μητροπολίτου ως Προέδρου κα' τεσσάρων Μελών Κληρικών ή Λαϊκών, επί τριετείθητεί, διοριζόμενων υπό του Σεβ. Μητροπολίτου. Τó αξίωμά των είναι τιμητικόν και δια τούτον άμισθον. Έν μέλος της Διοικούσης Έπιτροπής άσκει καθήκοντα Γραμματέως. Έάν μέλος της Διοικούσης Έπιτροπής δέν ανταποκριθή εις τας προσδοκίας της Έκκλησίας ως προς τον σκοπόν της Σχολής, αντικαθίσταται και πρό της λήξεως της θητείας του με άπόφασιν του Σεβ. Μητροπολίτου ήτιολογημένην.

Ή Σχολή εκπροσωπείται ενώπιον πάσης Άρχής υπό του Προέδρου ή Μέλους της Διοικούσης Έπιτροπής ειδικώς προς τούτο έξουσιοδοτούμενου.

Άρθρον 6

Ή Σχολή δέν έχει ιδικήν της διαχείρισιν. Αί εισπράξεις της γίνονται δια των επίσημων Γραμματίων της Ίεράς Μητροπόλεως, ήτις και καλύπτει τά έξοδα και τας δαπάνας λειτουργίας της Σχολής.

Άρθρον 7

Ή Διοικούσα Έπιτροπή επιλέγει εκάστοτε τον Διευθυντήν της Σχολής και τους καθηγητάς αυτής. Είς τον Διευθυντήν της Σχολής και τους καθηγητάς χορηγείται ποσόν τι δια τά έξοδα κινήσεως αυτών, καθοριζόμενον υπό του Μητροπολιτικού Συμβουλίου εισηγήσει της Διοικούσης Έπιτροπής.

Άρθρον 8

1. Ή φοίτησις εις την Σχολήν είναι δωρεάν, πλην του διακαίωματος έγγραφής.

Τριλογία βιβλίων
 Όρθοδόξου Πνευματικότητας
 (του Π. Β. Πάσχου)

Κυκλοφορούν από τις εκδόσεις της Άποστολικής
 Διακονίας οί τρεις τόμοι:

1) ΕΡΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ
 2) Η ΔΡΟΣΟΣ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ
 3) Ο ΓΑΥΚΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ,
 με κείμενα - κηρύγματα όρθοδόξου πνευματικότητας

2. Ο κύκλος σπουδών ορίζεται 5ετής. Η Διοικούσα Έπιτροπή δι' απόφασέως της κατανέμει, με σύμφωνον γνώμην τοῦ Διευθυντοῦ καὶ τῶν διδασκόντων καθηγητῶν, τὴν διδασκτέαν, κατ' ἔτος σπουδῶν, ὕλην τῶν θεωρητικῶν καὶ παραλλήλων πρὸς τὴν θεωρίαν μαθημάτων. Τὰ θεωρητικά μαθήματα διδάσκονται ὑπὸ πτυχιούχων καθηγητῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, τὰ δὲ παραλλήλα ὑπὸ εἰδημόνων τῆς ψαλτικῆς τέχνης. Τὸ τυπικὸν καὶ ἡ Τελετουργικὴ διδάσκεται ὑπὸ εἰδήμοις.

Ἡ διδαχθησομένη ὕλη εἰς γενικὰς γραμμὰς καθορίζεται ὡς ἑξῆς:

Πρῶτον ἔτος σπουδῶν: Θεωρία Βυζαντινῆς Μουσικῆς - Ἀσκήσεις - Σύντομον Ἀναστασιματάριον.

Δεύτερον ἔτος σπουδῶν: Θεωρία Βυζαντινῆς Μουσικῆς - Ἀργὸν Ἀναστασιματάριον - Τυπικόν.

Τρίτον ἔτος σπουδῶν: Ἀργαὶ Δοξολογίαι - Πολυέλαιοι - Κεκραγάρια - Ἀνοιξαντάρια - Τυπικόν - Ἑρμηνεῖα Ἐκκλ. Ὑμνων.

Τέταρτον ἔτος σπουδῶν: Χερουβικά - Μισάγια - Ἰδιόμελα Μ. Τεσσαρακοστῆς καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ἄλλοιπα - Ἑρμηνεῖα Ἐκκλ. Ὑμνων - Τυπικόν - Πακολούθησις εἰς Ἀναλόγια.

Πέμπτον ἔτος σπουδῶν: Τυπικόν - Πακολούθησις εἰς Ἀναλόγια - Λειτουργικὴ - Τελετουργικὴ - Ὑμνολογία - Ἱστορία Βυζαντινῆς Μουσικῆς.

Ἡ ὡς ἄνω ὕλη δύναται νὰ ἐπεκταθῆ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ καθηγητοῦ, πάντοτε, ὅμως, μετὰ τὴν ἐγκρίσιν τοῦ Διευθυντοῦ Σπουδῶν.

Ἄρθρον 9

Διὰ τὴν τελικὴν κατάρτισιν τῶν μαθητῶν καὶ ἐμψύχωσιν τῶν διδασκόντων ἐκάστου ἔτους, ὑποβάλλονται οἱ μαθηταὶ εἰς κατακτητήριους, προαγωγικάς καὶ ἀπολυτηρίους ἐξετάσεις. Τοὺς τίτλους σπουδῶν ὑπογράφει ὁ Πρόεδρος, ὁ Διευθυντὴς καὶ οἱ καθηγηταί. Ἐπὶ τοῦ τίτλου τίθεται πάντοτε ἡ σφραγὶς τῆς Σχολῆς.

Ἄρθρον 10

Ἡ Σχολὴ χρησιμοποιοῖ κυκλικὴν σφραγίδα φέρουσαν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πλευρὰν τὴν ἑνδειξίν: ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΘΗΡΑΣ, ΑΜΟΡΓΟΥ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ». Ἐξωτερικῶς τὴν φράσιν: «ΣΧΟΛΗ ΕΚΚΛ. ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ». Εἰς τὸ μέσον φέρει τὸν Δικέφαλον ἄετόν.

Ἄρθρον 11

Ὁ Διευθυντὴς εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν τῆς Σχολῆς, ἐν τῷ συνόλῳ τῆς, εἰσηται εἰς τὴν Διοικούσαν Ἐπιτροπὴν τὰ θέματα τὰ ὄντα σχέσιν μετὰ τὴν λειτουργίαν τῆς, τὰ μαθήματα, ὥρῳ ἔργασίας, τοὺς μαθητάς, τοὺς τίτλους, γενικώτερον τὴν προβολὴν καὶ ἀναβάθμισιν τῆς Σχολῆς.

Οἱ καθηγηταὶ συντελοῦν εἰς τὴν πρόοδον τῶν μαθητῶν, τὴν προβολὴν τῆς Σχολῆς καὶ ὑποχρεοῦνται νὰ ἀποφεύγουν κάθε τι τὸ ὁποῖον εἶναι δυνατόν νὰ παραβλάψῃ τὸ κύρος τῆς Σχολῆς καὶ τὴν καλὴν λειτουργίαν τῆς.

Συντρέχουν οἱ καθηγηταὶ ἐν παντὶ εἰς τὸ ποιμαντικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας γενικώτερον. Ὁμοῦ μετὰ τῆς ἐπιστημονικῆς τῶν προσφορᾶς συμβάλλουν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν μαθητῶν, ἐμπνέοντες εἰς αὐτοὺς τὴν ὑποταγὴν εἰς τὰ κελεύσματα τῆς Ἐκκλησίας, τὸν σεβασμὸν πρὸς τὴν τάξιν καὶ τὸ πνεῦμα συνεργασίας, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἐκδηλώνουν πρὸς τὸν Ἱερὸν Κλῆρον καὶ τὸ Πρεσβυτέριον τῆς Ἐνορίας, εἰς τὴν ὁποία θὰ κληθοῦν νὰ ὑπηρετήσουν.

Ἄρθρον 12

Ἡ Σχολὴ διατηρεῖ τὰ κάτωθι βιβλία: Μαθητολόγιον, παρουσιολόγιον, πρωτόκολλον ἀλληλογραφίας, προόδου μαθητῶν καὶ Πράξεων Δ.Ε.

Ἄρθρον 13

Διὰ πᾶν θέμα μὴ ρυθμιζόμενον ὑπὸ τοῦ παρόντος, ἀποφασίζει ἡ Διοικούσα Ἐπιτροπὴ κατὰ τὴν κυριάρχον κρίσιν τῆς.

Ἄρθρον 14

Εἰς περίπτωσιν διαλύσεως τῆς Σχολῆς ὅλη ἡ περιουσία τῆς ὡς καὶ τὸ ἀρχεῖον τῆς παραδίδονται ἀπὸ τὴν τελευταίαν Διοικούσαν Ἐπιτροπὴν εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Θήρας, Ἀμοργοῦ καὶ Νήσων.

Ἄρθρον 15

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ ἀρχεῖται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἄρθρον 16

Κάλυψις Δαπάνης

Ἀπὸ τὰ διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ αὐτοῦ προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θήρας, Ἀμοργοῦ καὶ Νήσων, τὸ ὕψος τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ.

Ἐν Θήρᾳ τῇ 23ῃ Μαρτίου 1994

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Θήρας, Ἀμοργοῦ καὶ Νήσων
ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητῆς τῶν περιοδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» καὶ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ», κάθε ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεώς τους νὰ τὴ γνωρίζουν ἀμέσως στὰ Γραφεῖα τῶν Περιοδικῶν, Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα, ἀναφέροντας ἀπαραίτητα καὶ τὴν παλαιὰ τους διεύθυνση, γιὰ νὰ γίνεται κανονικὰ ἡ ἀποστολὴ τῶν Περιοδικῶν.

Τηλ. 72 18 308, 72 51 149. Fax 72 26 597

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 (115 21)

ΠΡΩΤ. 1184 'Αθήνησι τῆ 11ῃ Ἀπριλίου 1994
ΑΡΙΘ. ΔΙΕΚΠ. 372

Ἐχοντες ὑπὸ ὄψει τὴν παράγρ. 3 τοῦ ἀρθροῦ 19 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», δημοσιεύομεν κατωτέρω «Συμπληρωματικὸν Προκαταρκτικὸν Πίνακα» Κληρικῶν προταθέντων διὰ τὴν ἐγγραφὴν των εἰς τὸν Κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς ὑπὸ τοῦ Νόμου τασσομένης δεκαπενθήμερου προθεσμίας καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα.

Συμφώνως πρὸς τὴν παράγρ. 1 τοῦ ἀρθροῦ 20 τοῦ Νόμου 590/1977, κατὰ τῆς ἐγγραφῆς τῶν κατωτέρω προτεινομένων ὑποψηφίων δύναται νὰ ἀσκηθῆ παρ' οἰουδήποτε κληρικοῦ καὶ λαϊκοῦ ἔνστασις ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι οἱ προτεινόμενοι δὲν διαθέτουν τὰ πρὸς Ἀρχιερατεῖαν οὐσιαστικά ἢ τυπικὰ προσόντα.

Ἡ ἔνστασις αὕτη δύναται νὰ ὑποβληθῆ εἴτε πρὸς τὸν οἰκεῖον Μητροπολίτην, εἴτε πρὸς τὴν Ἀρχιερατεῖαν τῆς Ἱεράς Συνόδου διὰ τὰ περαιτέρω.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΔΙ' ΕΓΓΡΑΦΗΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΝ ΕΚΛΟΓΙΜΩΝ

1. Ἀρχιμ. Ἀντ. Ἀβραμιώτης Ἰ. Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν.
2. Ἀρχιμ. Σερ. Παπακώστας Ἰ. Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν.

Ἐντολὴ τῆς Ἱεράς Συνόδου
Ὁ Ἀρχιερατῆς
Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Καρπαθάκης

Ἱερά Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας

Ἐχοντες ὑπὸ ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ.

Τιμίῳ Προδρόμῳ Βέρβενας Μαντινείας καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Τριπόλει τῆ 28ῃ Ἀπριλίου 1994

† Μαντινείας καὶ Κυνουρίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Ἐχοντες ὑπὸ ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν τῶν ἱερῶν Ναῶν

1) Ἁγίου Παντελεήμονος Αἰγείρας Αἰγιαλείας καὶ 2) Ἁγίου Χαράλαμπος Ζαχλωριτικῶν Αἰγιαλείας

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Αἰγίῳ τῆ 21ῃ Ἀπριλίου 1994

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Τηλ. 72.18.308, Fax 72.26.597

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Ζακύνθου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Ὁμότ. Καθηγ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

Ἀρχων Διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Μ.Χ.Ε.

Τακτικὸν Μέλος τῆς «Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν **Σεραφεῖμ**, Πασχάλιος Ἐγκύκλιος.
Ἔορτα Γράμματα.

Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως **Βαρθολομαίου**, Πατριαρχική Ἀπόδειξις ἐπὶ τῷ Ἁγίῳ Πάσχα.

Εὐαγγέλου Δ. **Θεοδώρου**, Ὀδοιπορικὸν εἰς Ἑλληνορθόδοξα Κέντρα τῆς Αὐστραλίας.

Ἡ ὑποδοχὴ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας κ. Ἀναστασίου, ὡς ἀντεπιστέλλοντος Μέλους τῆς Ἀκαδημίας (14-12-1993).

Καλλιότης Δ. **Σπινέλλη**, Ἀσκησις Λατρείας στὶς Φυλακὲς καὶ ἀνθρώπινα δικαιώματα.

Ἀρχιμ. Ἀθαν. **Χατζοπούλου**, Ὁρθοδοξία καὶ Διάλογος στὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωσις σήμερον.

Ἐμμανουὴλ **Χατζηεμμανουήλ**, Χριστιανισμὸς, ἑλληνικὴ Φιλοσοφία καὶ ἑλληνικὴ Παιδεία.

Ἰωάννου Δ. **Δρούλια**, Ἀξιοσημεῖωτα σχόλια στὸς τελευταίους λόγους τοῦ Θεανθρώπου («ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ»).

Ἰωάννου **Μπουγάτσου**, Συμβολὴ τοῦ Κων/νου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων εἰς τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821.

Μακαρίου Μοναχῆς (μτφρ. Γ. Λάππα), Ἐντυπώσεις ἀπὸ τὸ Συνέδριον Ἱεραποστολῆς στὴ Μόσχα.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Ἐντολὴ τοῦ Δ/τιοῦ τῆς «Ἐκκλησίας» στὴν «Εὐρωπαϊκὴ Ἀκαδημία» καὶ ἡ ἐκλογή του ὡς συγκλητικῆς αὐτῆς.

Βιβλιοκρισία.

Εὐαγγέλου Π. **Λέκκου**, Παρουσίαση τῶν νέων ἐκδόσεων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Πράξεις συστάσεως Ἐκκλησιαστικῶν Ἰδρυμάτων. Παράρτημα.